Programmabegroting 2023 - 2026

Behandeling in de gemeenteraad op 10 november 2022

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 3

1.2 Opbouw Programmabegroting 4
1.3 Financiële uitgangspunten 4
1.4 Financieel beeld 4

2. ROERDALEN IN BALANS 7

2.1 Inleiding 7
2.2 Drie Deelprojecten 8
2.3 Hoe staan we er nu voor 8
2.4 Belangrijkste financiële ontwikkelingen die leiden tot het tekort in 2026 10

3. PROGRAMMAPLAN 11

Programma 1: Krachtige dorpen 11
Programma 2: Participatie, ondersteuning en zorg 16
Programma 3: Veilige dorpen 24
Programma 4: Economie, Natuur, Toerisme, Cultuur en Duurzaamheid 29
Programma 5: Woonomgeving 39
Programma 6: Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen 45
Programma 7: Bestuur, organisatie en dienstverlening 52
Programma 8: Algemene middelen 59

4. PARAGRAFEN 65

Paragraaf Bedrijfsvoering 65
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 70
Paragraaf Gemeentelijk grondbeleid 75
Paragraaf lokale heffingen 78
Paragraaf Verbonden partijen 84
Paragraaf Financiering 111
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 117

5. FINANCIËN IN HOOFDLIJNEN 129

Verloop van het saldo. 129
Overzicht baten en lasten 130
Overzicht begrotingsevenwicht 132
Financiële positie, prognose meerjarenbalans: 134
Overzicht reserves en voorzieningen 135
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 140
Investeringsschema 140

BIJLAGEN 141

Overzicht baten en lasten per programma op taakveldniveau (uitvoeringsinformatie) 141
Overzicht baten en lasten 2021 per (hoofd)taakveld 146
Deelprojecten “Begroting in Balans” 148
Overzicht beleidsindicatoren 150
Afkortingen 152

1. Inleiding

Deze begroting is de eerste begroting van een nieuwe raadsperiode, een raadsperiode met nieuw elan. Het is het inhoudelijk en financieel kader voor de gewenste richting van onze gemeente. We slaan een brug tussen de ingeslagen weg van 'samen doen' en de grote opgaven van de toekomst, die nu begint. Denk aan armoede, zorg, bouwen en wonen, duurzaamheid, en het energievraagstuk. Zaken die in elkaar grijpen in deze dynamische tijd van onzekerheid. Met grote gevolgen voor onze inwoners. Tegen de achtergrond van snel opklimmende prijzen en druk op de overheidsfinanciën. We trekken de lijn van Roerdalen in Balans door. Roerdalen in Balans richt zich op een financieel gezonde gemeente en een krachtige wendbare organisatie met oog voor duurzaamheid en het anders vormgeven van de zorg en het sociaal domein.
De veranderende wereld dwingt ons tot toenemende aandacht voor urgente vraagstukken en nieuwe taken van het rijk. Het is de kunst de lange termijn doelen daarbij niet uit het oog te verliezen. Daarbij zijn we een kleine schakel in een onvoorspelbare wereld. Tegelijk willen we dat kleine blijven koesteren: kleinschalig, dorpsgericht en voortdurend investeren in de relatie tussen inwoners en gemeente. Geloven in eigen kracht en kunnen. En erop gebrand zijn het vertrouwen van de inwoners in onze gemeente te versterken.

Samen Doen

Samen doen betekent dat we steeds meer vanuit maatschappelijke, voor inwoners belangrijke opgaven werken. Praktijkgericht volgens het principe van een *andere overheid*. En minder vanuit afzonderlijke beleidsterreinen. Dus meer in samenhang en in samenwerking met inwoners en partners. Dat vraagt ook om over de schutting te kijken en de inzet en middelen te bundelen, een volgende stap in onze organisatieontwikkeling.

Missie en Visie

We blijven geloven in de kracht van mensen en de gemeenschap van Roerdalen: zij maken de samenleving. We bouwen voort op de betrokkenheid van onze inwoners en toenemend burgerinitiatief. We versterken deze beweging en het enthousiasme en verbinden die met de grote opgaven waar we voor staan. Wij maken het inwoners zo gemakkelijk mogelijk om hier aan mee te doen. Op weg naar een andere overheid. We vinden het belangrijk dat we het nieuw beleid en nieuwe maatregelen ontwikkelen samen met onze inwoners waar het voor bedoeld is. We blijven experimenteren en zoeken naar slimme wegen en verbindingen. Regels dienen een hoger doel. We werken volgens de bedoeling, vanuit een verbindende communicatieve organisatie.

1.1 Uitgangspunten

- We houden vast aan een dorpsgerichte aanpak. Het dorp is het vertrekpunt als het gaat om de sociale samenhang, de leefbaarheid en de leefomgeving. We richten onze organisatie in om dorps- en opgavegericht te werken.
- We werken toe naar opgavegericht werken. De opgave die leeft onder onze inwoners is het vetrekpunt. Denken in kansen in plaats van problemen. En handelen vanuit mogelijkheden en niet vanuit regels.
- We werken volgens het model van een meervoudige overheid. Onze rol en verantwoordelijkheid is niet in alle taken gelijk. We zoeken samen met onze inwoners naar de beste invulling van ieders rol.
- Wat lokaal kan, doen we lokaal. Het liefst zo dicht mogelijk bij onze inwoners: zichtbaar nabij met korte lijnen naar bestuur en medewerkers. We werken (regionaal) samen als het nodig is.

- We werken resultaatgericht, durven los te laten en te experimenteren.
- We zijn waardengedreven: *vanuit gelijkwaardigheid en vertrouwen, respect en verantwoordelijkheid.*

1.2 Opbouw Programmabegroting

Afgezien van een aantal accenten blijft de opbouw van de programmabegroting ongewijzigd. Roerdalen in Balans blijft een apart hoofdstuk met daarin de inhoudelijke en financiële hoofdlijnen. Per programma zijn de strategische doelen vastgelegd. De hieraan gekoppelde (sub)doelen en acties volgen de kadernota en het nieuwe coalitieakkoord. Waar mogelijk hebben we hier nog acties op tactisch of doelen op operationeel niveau geformuleerd. Dit wordt gevolgd door een financiële vertaling (zie bovenstaande verbeelde doelenboom). De verplichte indicatoren staan in de paragraaf "Bedrijfsvoering" en in een bijlage bij deze begroting. In ieder programma staat een kopje "Grip op samenwerking" in dezelfde kleur als de paragraaf verbonden partijen.

1.3 Financiële uitgangspunten

Voor het opstellen van de begroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2026 besloot de gemeenteraad, met het vaststellen van de Kadernota 2023, de volgende uitgangspunten te hanteren:

- We streven naar een structureel en reëel sluitende begroting, ook in meerjarig perspectief;
- We gaan voor exploitatiebudgetten uit van een kostenstijging van 2,3% als algemeen inflatiepercentage conform CBP-raming maart 2022 prijs materiële overheidsconsumptie. Voor contractuele afspraken worden de kosten conform deze afspraken verhoogd;
- Voor infrastructurele investeringen gaan we uit van een stijging van 15% vanaf 2022 conform de stijging bij recente aanbestedingen.
- Voor de ontwikkeling van de loonkosten gaan we uit van 3,6% conform CPB-raming maart 2022 loonvoet sector overheid;
- Voor de onroerende zaakbelasting gaan we uit van een opbrengstenstijging, zoals deze al in het meerjarig perspectief van Roerdalen in Balans is opgenomen. De OZB-opbrengst wordt wel bijgesteld als gevolg van volume-aanpassing van woningen. De OZB wordt niet verder verhoogd;
- We hanteren een rekenrente van 2% over het financieringstekort;
- We ramen de post onvoorzien voor de jaren 2023 en 2024 incidenteel op € 250.000 en € 150.000. Vanaf 2025 wordt de raming weer structureel € 75.000.
- De algemene uitkering ramen we op basis van de meicirculaire 2022.
- Voor de streefwaarden voor de bepaling van de financiële positie gebruiken we de signaleringswaarde uit het "Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader" van de provincie.

We hebben deze begroting voorbereid op basis van de meest actuele financiële gegevens. We hebben de septembercirculaire 2022 nog niet kunnen verwerken. Daarover informeren we u in oktober 2022 met een apart raadsvoorstel, waarbij ook een begrotingswijziging is opgenomen. We stellen voor die te behandelen op 10 november 2022, zodat de begroting meteen geactualiseerd wordt met de nieuwste financiële gegevens.

1.4 Financieel beeld

We zijn een financieel gezonde gemeente. Met het plan Roerdalen in Balans zorgen we ervoor dat we dat ook blijven. We hebben flinke reserves en onze algemene reserve staat ruim boven de ondergrens van € 3,5 miljoen, die de raad heeft bepaald. De omvang van onze bestemmingsreserves wordt de komende jaren wel kleiner. We zetten deze bestemmingsreserves in voor Roerdalen in Balans, voor investeringen die renderen en we investeren in de kwaliteit van onze gemeente.

Daarmee zetten we onze reserves verantwoord in voor ontwikkelingen die onze inwoners ten goede komen. Een uitgebreid overzicht van het verloop van onze reserves en voorzieningen staat in het hoofdstuk "Financiën in hoofdlijnen".

In onderstaand overzicht staat een samenvatting van de financiële begroting voor de komende jaren. In de programma's hebben we de financiële gegevens verder uitgewerkt bij het onderdeel "Wat mag het kosten?" Daar staat een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2022.
Daarnaast zijn in het hoofdstuk "Financiën in hoofdlijnen" het verloop van het saldo vanaf de vaststelling van de begroting 2022, het overzicht reserves en voorzieningen, het investeringsschema en het overzicht begrotingsevenwicht opgenomen.
Het overzicht van baten en lasten per programma verdeeld naar de verschillende taakvelden (de uitvoeringsinformatie) is als bijlage toegevoegd.

bedragen x € 1.000

Overzicht programma's	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten						
1. Krachtige dorpen	- 4.937	- 5.072	- 5.332	- 5.872	- 5.859	- 5.156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	- 21.782	- 24.657	- 22.829	- 21.855	- 21.719	- 21.601
3. Veilige dorpen	- 2.568	- 2.416	- 2.345	- 2.288	- 2.288	- 2.288
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	- 1.708	- 2.921	- 1.788	- 1.669	- 1.994	- 1.994
5. Woonomgeving	- 5.556	- 7.989	- 6.040	- 4.990	- 5.215	- 4.854
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	- 6.705	- 7.464	- 8.057	- 8.087	- 8.285	- 8.356
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	- 11.038	- 11.000	- 11.344	- 11.013	- 10.785	- 10.783
8. Algemene middelen	- 215	- 229	- 551	- 425	- 356	- 364
Totaal Lasten	**- 54.508**	**- 61.747**	**- 58.285**	**- 56.198**	**- 56.500**	**- 55.395**
Baten						
1. Krachtige dorpen	692	247	182	156	156	156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	5.316	6.143	5.260	5.214	5.315	5.317
3. Veilige dorpen	428	136	93	56	56	56
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	451	1.041	681	756	773	773
5. Woonomgeving	4.431	6.178	5.242	4.258	4.407	4.040
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	2.706	2.543	2.543	2.536	2.600	2.665
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	592	380	355	355	355	355
8. Algemene middelen	39.329	42.265	43.344	44.365	44.428	41.019
Totaal Baten	**53.945**	**58.933**	**57.699**	**57.695**	**58.089**	**54.380**
Saldo van baten en lasten	**- 563**	**- 2.814**	**- 585**	**1.496**	**1.589**	**- 1.015**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**- 7.270**	**- 1.237**	**- 458**	**- 127**	**- 51**	**- 40**
Onttrekkingen	**8.715**	**4.144**	**1.125**	**826**	**576**	**556**
Mutatie reserves	**1.445**	**2.906**	**667**	**699**	**525**	**516**
Resultaat	**882**	**92**	**82**	**2.195**	**2.114**	**- 499**

2. Roerdalen in balans

2.1 Inleiding

Bij de voorbereiding van de begroting 2021-2024 bleek een groot meerjarig oplopend tekort in de structurele inkomsten van bijna € 3,5 miljoen. De traditionele manier van het oplossen van een dergelijk probleem is snijden in de uitgaven en verhogen van de belastingen zodat de balans tussen de uitgaven en de structurele inkomsten hersteld wordt. Gezien de omvang van het tekort zou dat betekenen dat veel kwaliteit voor de gemeenschap afgebroken zou worden en dat tegelijk de lasten voor inwoners extreem verhoogd zouden worden.
We hebben onszelf toen de vraag gesteld of het ook anders kan. De organisatie is de laatste jaren professioneler geworden en beter in staat om op onze schaal verantwoordelijkheden te dragen. Daarmee hebben we de mogelijkheid om een eigen koers in te slaan.

Ons doel is koersvast te blijven werken aan de ontwikkeling van onze gemeente. Dat doen we binnen de financiële mogelijkheden. Uitgangspunt is dat onze inkomsten en uitgaven structureel in balans zijn. De afspraak was dat uiterlijk in 2024 onze begroting sluitend is. In de begroting 2021-2024 stond een uitgebreid plan van aanpak hoe we in de komende 4 jaar toewerken naar een duurzaam sluitende begroting. Een aanpak waarbij we snel kunnen inspelen op veranderingen van zowel buitenaf als ook intern. Dat vraagt om een slagvaardige en wendbare organisatie.

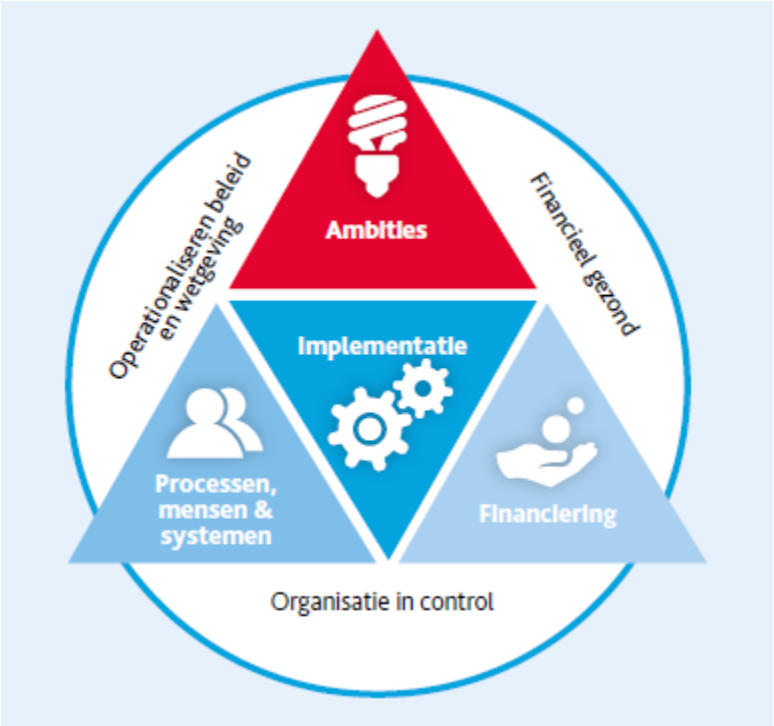

Bron afbeelding: BDO

Om de tekorten in de tussenliggende jaren op te kunnen vangen is bij de begroting 2021 een reserve “Afdekken tekorten” gevormd van € 4,35 miljoen. Bij de begroting 2022 werd duidelijk dat we hier voor de jaren 2022 tot en met 2024 geen beroep op hoeven te toen. Ook de jaarrekening 2021 sloot met een positief saldo zonder een onttrekking uit deze reserve.
Gelet op de onzekerheid in het meerjarig perspectief willen we deze reserve gedurende de looptijd van het project wel in stand houden. De reserve mag immers maar eenmalig worden gevormd. In

2024 storten we het restant terug in de algemene reserve. Dit zullen we verwerken na afloop van het boekjaar 2024

2.2 Drie Deelprojecten

We werken in drie deelprojecten:

1. Omvormen sociaal domein.
2. Investeren in duurzaamheid en om te renderen.
3. In control

De doelen en acties waaraan we werken zijn onderdeel van de programmabegroting. We lichten hieronder het totale financiële effect op onze begroting toe. We gaan erop dit moment van uit dat de resultaten uiteindelijk allemaal bereikt gaan worden. Bij investeren in duurzaamheid en om te renderen duurt de voorbereiding van projecten langer dan voorzien. Daarmee realiseren we de oorspronkelijke opbrengsten voor de jaren 2022 en 2023 later dan gepland.

2.3 Hoe staan we er nu voor

De oorspronkelijke projectopgave was om in 2024 een positief effect te realiseren op het begrotingssaldo van ruim € 3,6 mln. Door besluitvorming in de raad is dit bedrag met € 121.000 naar beneden bijgesteld. De nieuwe projectopgave is daarmee € 3,5 miljoen geworden. Daarnaast hebben we geconstateerd dat we bij sommige bezuinigingen of hogere inkomsten te optimistisch zijn geweest in de snelheid waarmee we die kunnen realiseren. Dit hebben we bijgesteld in de komende jaren.

In onderstaand overzicht is te zien hoe het verloop is van de oorspronkelijke projectopdracht uit de programma 2021-2024 met de bijstellingen die zijn gedaan en welke bedragen tot nu toe zijn gerealiseerd. Een meer gedetailleerd overzicht per project is opgenomen in de bijlage.

bedragen x € 1.000

	Begroting 2022	MJB 2023	MJB 2024
Oorspronkelijke projectopdracht programmabegroting 2021-2024			
Omvorming sociaal domein	764	1.064	1.764
Investeren in duurzaamheid en om te renderen	123	225	325
In control	598	1.101	1.541
Te realiseren bijdrage aan het begrotingsresultaat volgens programmabegroting 2021-2024	**1.485**	**2.390**	**3.630**
Bijstellingen			
Omvorming sociaal domein	- 321	- 221	- 21
Investeren in duurzaamheid en om te renderen	- 71	- 88	- 13
In control	- 35	- 87	- 87
Totaal bijstellingen	**- 427**	**- 396**	**- 121**
Bij gesteld te realiseren bijdrage aan het begrotingsresultaat volgens programmabegroting 2021-2024	**1.058**	**1.994**	**3.509**
Gerealiseerd			
Omvorming sociaal domein	350	306	323
Investeren in duurzaamheid en om te renderen	42	42	42
In control	477	898	914
Totaal gerealiseerd	**869**	**1.246**	**1.279**
Nog te realiseren bijdrage aan het begrotingsresultaat volgens programmabegroting 2021-2024	**189**	**748**	**2.230**

We hebben in de kadernota aangegeven dat het tempo van maatschappelijke veranderingen snel toeneemt. De ontwikkelingen zijn onvoorspelbaarder dan ooit en ook ontwikkelingen ver weg (zoals de oorlog in Oekraïne) hebben directe gevolgen voor onze gemeentelijke taken. Het dwingt ons vaak tot korte termijn acties, terwijl we ook de langere termijn niet uit het oog mogen verliezen. Deze dynamiek heeft ook invloed op ons begrotingssaldo. In onderstaand overzicht is het begrotingssaldo van deze begroting afgezet tegen de nog te realiseren effecten van het project “Roerdalen in balans”

(bedragen * €1.000)

	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Verwacht rekeningsaldo zonder onttrekking reserve "Afdekking tekorten"	92	82	2.195	2.114	-499
Nog te realiseren bezuinigingen Project "Roerdalen in Balans"					
omvorming sociaal domein		537	1.420	1.420	1.420
investeren in duurzaamheid en om te renderen	10	95	270	270	270
in control	86	116	540	540	540
Nog te realiseren bezuinigingen Project "Roerdalen in Balans"	96	748	2.230	2.230	2.230
Begrotingstekort zonder verdere uitvoering Project "Roerdalen in Balans"	**-4**	**-666**	**-35**	**-116**	**-2.729**

Voor 2024 zou het tekort € 35.000 zijn zonder de resultaten van Roerdalen in Balans. Daar gaan we echter een bijdrage leveren van € 2.230.000 aan het begrotingstekort waardoor we € 2.195.000 verwachten over te houden. Zonder deze realisatie hebben we in alle jaren die volgen tekorten en

vanaf de begroting 2026 opnieuw een groot tekort, ook omdat deze jaarschijf nu nog niet sluitend is. Het blijft dus van belang dat de effecten die op basis van “Roerdalen in Balans” worden verwacht ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

2.4 Belangrijkste financiële ontwikkelingen die leiden tot het tekort in 2026

Onze grootste inkomstenbron is de gemeentefondsuitkering van het Rijk. De grote onzekerheid die hierin zit heeft vooral betrekking op 2026. In de maartbrief heeft het kabinet zijn plannen voor de jaren 2022-2025 vertaald naar gemeenten. Hierdoor stijgt de gemeentefondsuitkering voor deze jaren. Echter in 2026 daalt dit bedrag weer aanzienlijk. Deze lijn is doorgezet in de meicirculaire 2022. Daarnaast is er nog steeds geen duidelijkheid over de structurele extra middelen die we als gemeente krijgen voor de uitvoering van het klimaatbeleid en de jeugdzorg.

Het Rijk en de VNG werken op dit moment aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Dit betekent dat in de meicirculaire alleen voor 2023 incidenteel middelen zijn toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit is gebaseerd op de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). In deze uitspraak is al een besparingsopgave verwerkt. Het kabinet heeft besloten daarnaast een aanvullende besparing van € 511 miljoen te willen realiseren door aanpassing van (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden (bv door middel van de invoering van een eigen bijdrage). Dit betekent dat de verwachte inkomsten vanuit het gemeentefonds de komende jaren dalen ten opzichte van wat we in het meerjarigperspectief bij de begroting 2022 verwachtten. Deze daling is verwerkt in de nu voorliggende begroting.

Aangezien het Rijk een extra besparingsopgave heeft opgenomen is een afspraak gemaakt tussen het Rijk en de provinciale toezichthouders dat wij onze uitgaven aan jeugdzorg ook naar beneden mogen bijstellen. Wij hebben in ons meerjarig perspectief echter al rekening gehouden met een daling van de lasten binnen het sociaal domein met ruim € 1,7 miljoen. Een extra daling opnemen van € 500.000 is dan ook niet realistisch op dit moment.

Voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid hebben we rekening gehouden met structurele extra uitgaven van ruim € 650.000 (conform afgelopen periode). Een deel (ca € 220.000) hiervan is opgenomen als formatie uitbreiding om de werkzaamheden die noodzakelijk zijn uit te voeren. We gaan ervan uit dat deze kosten volledig gedekt worden door de extra inkomsten die door het Rijk zijn aangekondigd. Deze inkomsten hebben we daarom ook geraamd. De overige uitvoeringskosten (€ 450.000) zijn pas definitief na vaststelling van het nieuwe actieplan. We hebben deze nu wel al als structurele lasten opgenomen.

Waar we in andere jaren uitgingen van een algemene inflatie van 0% is dit nu niet meer reëel. Zeker als we kijken naar grondstoffen, energie en brandstof zijn de prijzen fors toegenomen. Deze prijsstijgingen zien we ook direct terug in aanbestedingen van infrastructurele projecten. De lastenstijgingen in 2026 worden dus ook deels hierdoor veroorzaakt (het gaat om een bedrag van € 655.000). Een deel van deze stijging wordt gecompenseerd in de gemeentefondsuitkering.

Het accommodatiebeleid is grotendeels afgerond. Voor de gebouwen waar de gemeente eigenaar van is gebleven wordt het meerjarig onderhoudsplan momenteel geactualiseerd. Uit de eerste berekening hiervan blijkt dat de opgenomen jaarlijkse storting in de voorziening te laag is. Deze jaarlijkse storting is bijgesteld en is gemiddeld € 687.500 hoger voor de komende periode.

In hoofdstuk 5 Financiën in hoofdlijnen wordt het verloop van het saldo verder toegelicht.

3. Programmaplan

Programma 1: Krachtige dorpen

Inleiding

Het programma Krachtige Dorpen gaat over sociale samenhang en leefbaarheid in Roerdalen. Het programma omvat de basisvoorzieningen zoals de school, de vereniging, het dorpshuis, het sociaal team of het consultatiebureau. Het gaat om de mogelijkheden voor inwoners om elkaar te ontmoeten, zich te ontspannen en te ontplooien. Sociale samenhang wordt door het CBS gedefinieerd in termen van *sociale participatie of maatschappelijke deelname.* Wij willen dat iedereen kan meedoen aan de samenleving en niemand wordt uitgesloten. Programma 1 gaat ook over het preventief versterken van de veerkracht en de weerbaarheid van mensen.

Afgelopen jaren is er een netwerk van burgerinitiatieven ontstaan. Steeds meer inwoners raken betrokken en nemen verantwoordelijkheid. Er is een sterke relatie met wonen en leefomgeving. Programma 1 raakt het fundament van het sociaal domein. Programma 1 en programma 2 (*Participatie*) gaan vloeiend in elkaar over en versterken elkaar, waarbij programma 1 vooral over de gemeenschap gaat en programma 2 over individuele ondersteuning.

Omvormen sociaal domein

We werken aan de omvorming van het sociaal domein. We kiezen voor een andere manier van werken om het tij van stijgende kosten te keren. Onze overtuiging is dat we de ingewikkelde hulp kunnen terugbrengen naar de menselijke maat. Terug naar wat de inwoner écht nodig heeft kijkend vanuit zijn eigen situatie. En hulp niet veraf, maar dichtbij georganiseerd. Daarom breiden we het sociaal team uit. We willen investeren in een sterke sociale basis, een sterke gemeenschap met mensen die naar elkaar omkijken. Een gemeenschap waarin er gerichte aandacht is voor een gezonde leefstijl, positieve gezondheid en preventie. Daar kan iedereen een rol in spelen, ook een sportvereniging, een naaste of een buur. Deze basis staat in programma 1 centraal. Dat doen we vanuit de visie van de omvorming. In Programma 2 benoemen we zes gerichte ambities van de omvorming gericht op basisondersteuning en individuele hulp.

Het resultaat van de omvorming is een gezonde begroting sociaal domein (programma's 1 en 2) en nieuwe passende (lokale) vormen van makkelijk toegankelijke hulp voor de inwoner.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: krachtige dorpen met veel sociale samenhang, goede basisvoorzieningen en weerbare inwoners.

Met de meeste inwoners in Roerdalen gaat het goed. Zij voelen zich gezond en gelukkig en voeren zelf regie over hun eigen leven en zijn autonoom. Inwoners die initiatieven nemen die bijdragen aan de sociale samenhang, leefbaarheid en duurzaamheid, willen we blijven faciliteren. We hebben oog voor wat mensen nodig hebben en luisteren naar de wensen van onze inwoners.

Vergroten van de weerbaarheid, de veerkracht en preventie

Er is een groter wordende groep kwetsbaren in de maatschappij. Door stapeling van problemen op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, opvoeden en laaggeletterdheid kan de kwetsbaarheid en de ongelijkheid toenemen en kan de groep kwetsbaren toenemen. Ook is er een kleine groep ouderen en alleenstaanden die niet zelfredzaam is. Wij ondersteunen de veerkracht en weerbaarheid van deze inwoners vanuit de visie van positieve gezondheid. Positieve gezondheid gaat ervan uit dat mensen zelf verantwoordelijk zijn, maar dat zij met hulp hun weerbaarheid in kwetsbare situaties kunnen versterken. Positieve gezondheid gaat over de veerkracht op meerdere levensdomeinen: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Daarnaast vergroten wij de inzet op preventie en preventieve maatregelen en vroegtijdig signaleren.

Gezondheid is het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.

Tactisch doel 1: (kwetsbare) Inwoners hebben mogelijkheden elkaar te ontmoeten, zich te ontplooien en te ontspannen.

Actie 1: Gesprekken en aandacht voor jongeren

We voeren in 2023 in alle dorpen verkennende gesprekken met jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. We doen dat op een manier die past bij het betreffende dorp, bijvoorbeeld aansluiten op een bestaand initiatief. Of in de vorm van een vuurkorfsessie en de Amigobus. We doen dit met de jongerenwerker en het sociaal team. We werken samen met de jongeren en het Sociaal Team aan een passend aanbod voor deze doelgroep. We willen dat deze jongeren zich thuis voelen in het dorp en verbonden blijven.

Actie 2: Verhalen delen: Human Library

In 2023 introduceren we het concept Human Library tijdens de geluksweek. Dit concept maakt ontmoetingsmogelijkheden tussen inwoners met een verschillende achtergrond mogelijk. Geluk zit in de ontmoeting. Inwoners lenen met de human library geen boek maar een persoon en zijn verhaal (‘titels van mensen’). Ieder verhaal in Roerdalen mag er zijn. De ontmoeting verbindt en doorbreekt vooroordelen en taboes. We denken onder andere aan nieuwkomers, mensen die eenzaamheid ervaren of mensen met psychische problematiek. We zien het concept als een groeimodel dat in stappen kan worden uitgebreid. Bijvoorbeeld op school en het contact tussen jongeren en ouderen. Of bij de introductie van nieuwe buren.

Tactisch doel 2: Inwoners in een kwetsbare situatie worden weerbaarder, méér bewust van de eigen invloed op gezondheid en ontwikkelen veerkracht en vaardigheden.

Actie 1: bevorderen van een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving.
Leefstijlcoaching helpt inwoners naar een positieve gezondheid. Dit geldt voor alle leeftijden, te beginnen bij de basisschool. We geven in 2023 een vervolg aan de smaak- en leefstijllessen op alle basisscholen van Roerdalen. Daarnaast maken we het aantrekkelijker om te bewegen in de openbare ruimte, door de aanpak speeltuinen en ontmoetingsplekken.
De noodzaak voor de gerichte aandacht van een gezonde leefstijl, voeding en beweging blijkt uit de gezondheidsmonitor van de GGD (Jeugdmonitor, 2022).[1]

Tactisch doel 3: Burgers nemen initiatieven op het gebied van leefomgeving en sociale samenhang.

Actie 1: Ondersteunen van burgerinitiatieven
We faciliteren en stimuleren burgerinitiatieven en sluiten aan op de vraag en behoeften van inwoners. Dit gebeurt in de vorm van samenwerken, verbinden, netwerken, participeren en subsidie verlenen.

Operationele doelen

- Dorpshuizen
  - Herkenbosch
    de verbouw van de Harch in Herkenbosch tot dorpshuis, heeft te kampen met extreme prijsstijgingen en langere levertermijnen van materialen. Onder voorbehoud van verbetering daarvan gaan de werkzaamheden in de loop van 2023 van start.
  - Vlodrop
    De voorbereidingen voor de start van de uitvoering van de verbouwing van de Blokhut als dorpshuis en de nieuwbouw van de multifunctionele accommodatie (brede school met daarin primair onderwijs, kinderopvang en een gymnastiek- annex evenementenzaal) zijn in volle gang. Zodra aanbestedingen leiden tot een match met beschikbare middelen, gaan de eerste werkzaamheden in de loop 2023 van start.
- Speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken
  - We blijven initiatieven in dorpen ondersteunen om te komen tot opwaardering en adoptie van speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken. In 2023 zijn contractformats ontwikkeld, met daarin meerjarige afspraken over gebruiksrechten en -plichten, samenwerking en taakverdeling tussen gemeente en initiatiefnemers en cofinanciering voor de instandhouding van de plekken.
  - In 2023 worden in een of meer dorpen opgewaardeerde speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken opgeleverd en nemen een of meer andere dorpen initiatief om er ook mee aan de slag te gaan.
- Dorpspark Schepersheuvel

[1] Conclusies uit die monitor: *toename psychische problematiek/meerderheid jongeren beweegt te weinig/minderheid eet elke dag fruit/minder dan de helft eet elke dag groente.*

- In 2023 wordt de invulling van de dorpsparkfuncties steeds meer zichtbaar. Waaronder de realisering van de combinatie kinderopvang en kinderboerderij, het hondenvrijloopterrein en de opwaardering van de parkeervoorzieningen.

Experimenteren
- In 2023 evalueren we op twee momenten (een in de eerste en een in de tweede helft van het jaar) de ervaringen die zijn opgedaan met experimenteertrajecten.
- Aan de hand van de resultaten en leerervaringen houden we de richtlijnen en randvoorwaarden tegen het licht en stellen die waar nodig bij.

Grip op samenwerking

Servicecentrum MER-Sociaal domein
Deze verbonden partij ondersteunt inwoners op het gebied van participatie, werk, inkomen en zorg. Zij heeft een belangrijke rol in de persoonsgerichte benadering en maatwerk. Medewerkers van de MER SD werken 30 uur per week vanuit het Sociaal Team.

Veiligheidsregio Limburg Noord – GGD
Deze organisatie heeft een sleutelrol op het gebied van gezondheid. Brengt de gezondheidssituatie in kaart en heeft een rol in het preventief beleid. We willen de gegevens van de GGD koppelen aan onze eigen gegevens, zodat we een completer beeld krijgen van de cijfers die over onze gemeente bekend zijn.

Reguliere werkzaamheden

- Onderwijs (Voor- en vroegschoolse educatie, leerplicht, leerlingenvervoer).
  Ondanks dat de basisscholen geen gebruik hebben gemaakt van de provinciale subsidie voor Grensoverschrijdend leren en werken houden we aandacht voor euregionaal onderwijs.
- Jeugdbeleid (in de brede zin van preventie tot inkoop specialistische jeugdhulp).
- Subsidiebeleid.
- Accommodatiebeleid: De afgelopen jaren zijn hierover vele besluiten genomen en uitgevoerd. In de komende jaren gaan we deze verder opvolgen en bewaken. Hiermee krijgen we ook meer inzicht in de effecten op maatschappelijk gebied.
- Overig vastgoed: Voor jeugd- en buurthuizen moeten nog keuzes worden gemaakt in 2023. Ook evalueren we de overdracht van onze buitenbaden naar vrijwilligers.
- Gezondheidsbeleid (regie en aansturing GGD).
- Kinderopvang.
- Wmo.
- Huisvesting en begeleiding van statushouders.

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

1. Krachtige dorpen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 4.937	- 5.072	- 5.332	- 5.872	- 5.859	- 5.156
Baten	692	247	182	156	156	156
Saldo van baten en lasten	**- 4.246**	**- 4.825**	**- 5.150**	**- 5.716**	**- 5.703**	**- 5.000**
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	421	564	395	408	408	408
Mutatie reserves	**421**	**564**	**395**	**408**	**408**	**408**
Resultaat	**- 3.825**	**- 4.261**	**- 4.755**	**- 5.308**	**- 5.296**	**- 4.592**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en begroting 2023
De grootste mutaties in begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- Actualisatie meerjarig onderhoudsplan (MOP), hogere storting in 2023, €450.000.
- De gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Limburg Noord stijgt met € 29.000 op basis van hun begroting.
- M.i.v. 2023 start de pilot Human Library, kosten € 25.000. Deze kosten worden ten laste van het positieve saldo van de MGR SD NML gebracht.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. voor het op orde krijgen van het accommodatiebeleid, onderzoek sluiting buitenbaden en regeling sportakkoord). Mutaties reserves

- De reserves ter dekking van investeringen met maatschappelijk en economische nut lopen meerjarig door. In 2022 hebben eenmalige onttrekkingen plaatsgevonden in het kader van accommodatiebeleid.

De subsidie voor Stichting Bibliorura is ongewijzigd en bedraagt voor 2023 € 265.987.

Programma 2: Participatie, ondersteuning en zorg

Inleiding

Programma 2 gaat over de ondersteuning van inwoners met een hulpvraag. Wij gaan daarbij uit van nabijheid, maatwerk en empathie. We sturen op dorpsgericht en integraal samenwerken van professionals en vrijwilligers. In programma 1 gaven we al aan dat we steeds meer uitgaan van een totaalaanpak voor het sociaal domein op basis van maatwerk en het concept positieve gezondheid. Dit wordt de insteek van alle professionals in het sociaal domein in Roerdalen. De komende jaren staan in het teken van de omvorming van het sociaal domein.

Omvormen sociaal domein

We werken aan het omvormen van het sociaal domein. We kiezen voor een andere manier van werken om het tij te keren. Want de kosten blijven oplopen en het financieel tekort is ongekend hoog. Onze overtuiging is dat we de ingewikkelde hulp kunnen terugbrengen naar de menselijke maat. Terug naar wat de inwoner ècht nodig heeft. Vanuit zijn situatie. En hulp niet veraf, maar dichtbij georganiseerd. We denken door onder andere het versterken van de basisondersteuning onze inwoners beter en meer passend te kunnen helpen.

We zien dat we te afhankelijk zijn van het regionaal ingekochte zorgaanbod. Daarom kiezen we voor het vergroten van onze autonomie en het versterken van de ondersteuning en hulp die we in Roerdalen zelf kunnen bieden. Die breiden we uit. Uw raad heeft ingestemd met een ambitieus pakket van maatregelen. Dit moet leiden tot passende hulp en een forse kostenbesparing die tegemoetkomt aan de taakstelling uit de begroting 2021-2024: meer dan 1,7 miljoen euro vanaf 2024. We doen dit met een meerjarenaanpak die gebaseerd op samenhangende ambities.

Samen met de professionals uit het sociaal domein hebben we de mogelijkheden voor de omvorming verkend. Die gesprekken en verder onderzoek naar wat er landelijk aantoonbaar werkt hebben tot de aanpak van de omvorming geleid. Er is draagvlak bij de professionals uit het sociaal domein en bij huisartsen.

We vragen meer aandacht voor de plaats van participatie, armoede en de aanpak van schulden. Hier zetten we meer dan ooit gericht op in. Want geldzorgen in een gezin of huishouden werken als een katalysator naar andere problemen. Afgelopen jaar zien we steeds meer tekenen van een toenemende sociale ongelijkheid. Niet alleen op de woning- en de arbeidsmarkt. Ook bij het onderwijs zien we op landelijk niveau dat kansen van kinderen van laagopgeleiden afnemen en ongelijk verdeeld zijn. Het komt voor dat kinderen beneden hun niveau naar het vervolgonderwijs worden doorverwezen. Om die reden kiezen we in de omvorming voor een gerichte aanpak armoede, participatie en schulden.

We verschuiven financiële middelen van de gespecialiseerde hulp naar de basisondersteuning in Roerdalen. Meer specifiek voor de volgende ambities:

1. Inzet GGZ-expertise in de basisondersteuning bij de huisarts. In de vorm van een praktijkondersteuner jeugd GGZ.
2. (Uitbreiding van) De individuele basisondersteuning van het Sociaal Team
3. Extra gezinsondersteuning voor complexe problematiek
4. Gerichte inzet armoede en schuldhulpverlening
5. Uitbreiden van collectieve vormen van basisondersteuning naar het voorbeeld van huiskamerplus
6. Beter passend specialistisch aanbod jeugd en Wmo.

Per ambitie geldt een concrete doelstelling die in fasen per 2024 volledig moet worden behaald. Wij monitoren onze doelstellingen continue met de Arrangementenmonitor.

Onze overtuigingen voor de omvorming:
- Ondersteuning is mensgericht en niet productgericht.
- Hulp moet terug naar de menselijke maat: dichtbij de inwoner.
- We gaan hierbij uit van positieve gezondheid en eigen verantwoordelijkheid.
- Hulp is laagdrempelig, passend en duidelijk.
- We proberen zoveel mogelijk te normaliseren i.p.v. problematiseren.
- We doorbreken de verkokering en werken integraal (intern en extern)

Nieuwe wettelijke taken
In 2022 is de nieuwe inburgeringswet van kracht en is de doorontwikkeling en decentralisatie van het beschermd wonen (BW), maatschappelijke opvang (MO), bemoeizorg en preventie (B&P) en de regionale samenwerking tot stand gekomen. Hiermee wordt er zoveel mogelijk laagdrempelige, dichtbij ondersteuning en maatwerk aan inwoners geboden. Zoveel mogelijk in de vorm van ondersteuning van de thuisomgeving ('beschermd thuis'), in lijn met de omvorming en in regionale samenwerking rondom de centrumgemeente.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: zelfredzame inwoners die kunnen deelnemen in de samenleving.

Tactisch doel: Mensen met een hulpvraag kunnen makkelijk terecht, worden sneller en beter geholpen en voelen zich gehoord.

We geven een structureel vervolg aan de in 2022 gestarte pilots. Dit betekent dat we ruimte geven aan innovatie, transformeren en experimenteren. En vooral: we breiden de mogelijkheden uit om inwoners passend te helpen. Samen met professionals leren we wat werkt voor onze inwoners en wat niet. De hieronder opgesomde ambities blijven centraal staan, maar mogelijk dat de wijze waarop deze ambities gerealiseerd worden verandert.

Actie 1: Inzet praktijkondersteuner en GGZ-expertise jeugd in de basisondersteuning bij de huisarts.
De praktijkondersteuner biedt zelf kortdurende begeleiding aan. Inwoners van Roerdalen voelen zich vertrouwd bij de huisarts als het gaat over psychische klachten. In 2022 zijn we op pilotbasis gestart met de inzet van 2 praktijkondersteuners bij de huisartsen. Afhankelijk van de resultaten zetten we de praktijkondersteuning structureel in vanaf 2023.

Operationeel doel

- Aantal jeugdigen dat passend en snel is geholpen in de eigen huisartsenpraktijk neemt met 50% toe (het gaat hier om psychosociale hulpvragen). We gaan daarbij uit van 150 casussen in 2023. Hierdoor bereiken we dat het aantal doorverwijzingen van jeugdigen via de huisarts naar gespecialiseerde jeugdhulp afneemt.

Actie 2: Verstevigen en uitbreiden van de basisondersteuning van het Sociaal Team.
Het Sociaal Team biedt basisondersteuning voor inwoners met een hulpvraag op alle leefdomeinen. In 2022 zijn we gestart met een tweetal pilots. De pilots richten zich op complexe gezinsondersteuning enerzijds en een gerichte aanpak voor armoede en hulp bij schulden anderzijds (*zie ambitie 3 en 4)*. We introduceren een nieuwe methodiek: de *doorbraakmethode* (*onorthodoxe oplossingsgerichte methode voor complexe problematiek*). In samenhang met ambitie 1 is in 2022 de pilot Welzijn op recept via de huisarts gestart. In plaats van medicatie verwijst de huisarts mensen met lichte psychische klachten door naar een welzijnscoach. Die gaat samen met de inwoner op zoek naar een activiteit die aansluit bij zijn/haar behoefte(n), met als doel het verhogen van het welbevinden. Bij verder succes zetten we Welzijn op Recept vanaf 2023 structureel in bij alle huisartsen. De inzet van de gedragsdeskundige op basis van cofinanciering met de basisscholen geven we een vervolg in 2023.

In 2023 experimenteren we met de inzet van ervaringswerkers in het sociaal team.
Actie 2 beknopt:

- Uitbreiding en versteviging sociaal team
- Inzet van een professional volgens de doorbraakmethode
- Inzet Welzijn op Recept via de huisarts
- Inzet gedragsdeskundige op de basisscholen
- Inzet ervaringswerkers in het sociaal team.

Uitgangspunten

- Meer tijd en aandacht voor de inwoner hebben, meer inlevingsvermogen bij de hulpvraag.
- Pragmatisch zijn en oplossingen bieden die impact hebben.
- Aandacht hebben voor en afstemmen met de leefomgeving van de inwoner (*gezinssituatie, werk, school, huisarts)* en dit betrekken bij de oplossing.
- Problemen bij de bron aanpakken. Denk hierbij aan thema's als eenzaamheid, armoede en schulden.
- Lef om buiten de gebaande paden naar nieuwe oplossingen te zoeken. Gezinshulp is daarbij gericht op het samenspel van levensvragen en problemen in het gezin.

Operationele doelen

- Jaarlijks worden met ingang van 2023 tenminste 100 jeugdigen op een andere manier, die meer aansluit bij de jeugdige, door de basisondersteuning geholpen (*zie ook programma 1: gesprekken met jongeren).*
  (Dit betekent anders gezegd dat het aantal ('onnodige') doorverwijzingen naar gespecialiseerde hulpverlening afneemt);

- Jaarlijks worden tenminste 20 huishoudens op een andere manier die meer passend is door basisondersteuning geholpen (*Dit betekent anders gezegd dat het aantal maatwerkvoorzieningen Wmo en participatie afneemt);*

Actie 3: Gerichte extra inzet op gezinnen met complexe problematiek.
Wij zetten 1 fte gezinsondersteuning in voor complexe problematiek. We gaan werken aan een doorbraak in een beperkt aantal complexe dossiers. We experimenteren op vernieuwende manieren om inwoners uit armoede en schulden te halen. In lijn met de hierboven beschreven pilot koppelen we deze fte aan de nieuwe doorbraakmethode.

Operationeel doel
- Jaarlijks worden tenminste 10 casussen opgepakt via de doorbraakmethode. Het resultaat is dat door deze onorthodoxe aanpak patronen worden doorbroken en dat er toekomstperspectief ontstaat. Gezinnen maken zich nieuwe vaardigheden eigen zodat ze in staat zijn om grip te houden op hun situatie.

Actie 4: Gerichte inzet armoede en financiële problematiek: aanpak bestaanszekerheid.
We ontwikkelen een samenhangend ondersteuningsaanbod bestaanszekerheid. We zijn in 2022 gestart met een intensieve aanpak. Verkennende gesprekken met sleutelinstanties als de voedselbank en het jeugdfonds geven ons inzicht in wat werkt en wat niet. En hoe mensen met betalingsproblemen het beste bereikt kunnen worden in een tijd waarin de prijzen van de eerste levensbehoeften snel stijgen. In 2022 zijn we gestart met de gemeentelijke aanpak voor energiearmoede. We hebben middelen vanuit het Rijk ontvangen om huishoudens die kampen met armoede, die een hele hoge energierekening hebben en/of in een energetisch slecht huis wonen. We zetten in op energieadvies door energiecoaches (zie programma 4, actie 2) en het verstrekken van energiebesparende maatregelen. Daarnaast gaan we in gesprek met tenminste 25 huishoudens in een financieel kwetsbare situatie. Dit geeft verder inzicht en biedt de sleutel tot een meer succesvolle ondersteuning. Dit doen we vanuit gelijkwaardigheid en oprechte interesse. In 2023 geven we specifieke aandacht aan de groep ouderen met alleen een AOW-uitkering. Er zijn signalen van armoede en eenzaamheid. Voorwaarde is dat we deze inwoners ook kunnen bereiken. We verkennen de mogelijkheid om dit via de Sociale Verzekeringsbank te doen (SVB).

Operationele doelen
- Jaarlijks worden tenminste 15 casussen, waar armoede of problematische schulden een rol spelen, op deze vernieuwende manier opgepakt. Waarbij ook rekening wordt gehouden met stress en de invloed daarvan op het gedrag. Het resultaat is dat door deze vernieuwende manier mensen zich beter gehoord en geholpen voelen. Hierbij vormt gelijkwaardigheid de basis.
- Er ontstaat een veel meer laagdrempelig en samenhangend ondersteuningsaanbod.
- we willen 1100 huishoudens in energiearmoede laten deelnemen aan de gemeentelijke aanpak, zodat ze hun energielasten verlagen.

Actie 5: Uitbreiden collectieve vormen van basisondersteuning.
We hebben goede ervaringen met de huiskamerplus. Dit is een collectieve basisvoorziening: toegankelijk voor een groep mensen. Afgelopen jaren zijn er in vrijwel alle kernen dorpshuizen tot stand gekomen gericht op de functies ontmoeten, ontplooien en ontspannen. In de dorpshuizen kunnen disciplines en financieringsvormen gekoppeld worden onder één dak. Het gaat dan om activiteiten van zowel inwoners, ondernemers, gemeente als professionele organisaties. Eerste gedachtegang daarbij:

- Buddy's voor ouderen en statushouders.
- Laagdrempelige taallessen.
- Formulierenbrigade: vrijwilligers helpen inwoners bij het invullen van formulieren of onlinezaken.

In 2023 gaan we aan de slag met de doorontwikkeling van de huiskamerplus. Wij verwachten dat hierdoor de begeleiding vanuit de Wmo afneemt. Door in voorzieningen zaken te bundelen kunnen we op de kosten besparen.

Operationeel doel

- Ieder jaar worden 25 inwoners op een alternatieve manier geholpen door een collectieve vorm van basisondersteuning (Dit betekent anders gezegd dat het beroep op Wmo-maatwerkvoorziening waaronder Wmo-begeleiding afneemt).

Actie 6: Beter passend specialistisch aanbod jeugd en Wmo.

Aanvullend op de omvorming vindt regionale inkoop van gespecialiseerde hulp plaats. Wij willen dat ook de gespecialiseerde hulp beter aansluit op de leefwereld van onze inwoners en onze basisondersteuning en de lijn van de omvorming. Samen met de regiogemeenten werken wij aan een nieuwe vorm van inkoop. Op de schaal van Midden-Limburg bereiden wij in 2023 de nieuwe inkoop Wmo-begeleiding en Kortdurend Verblijf voor 2024 voor. We zijn erop gericht om meer regie lokaal in handen te krijgen. Onze invloed is gezien de regionale dynamiek minder groot dan bij de vorige ambities.
Het kabinet stelt in 2023 extra middelen beschikbaar voor de jeugdhulp. Het rijk legt op termijn een niet-verplichte vorm van regionale samenwerking op in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. In 2022 is in de Regiovisie Jeugd en Gezin de basis gelegd voor de omvorming van de ambulante jeugdhulp. Die gaat uit van meer nabije hulp, meer samenwerking en veel minder aanbieders. Afhankelijk van de duidelijkheid over de eisen van het rijk (*medio 2022-2023*) over de verplichte schaalgrootte van inkoop, wordt de inkoopprocedure gestart. Hiervoor zijn in 2022 verkenningen gestart voor een samenwerking op een grotere schaal.

Operationele doelen

- Gespecialiseerde hulp wordt meer 'nabij' georganiseerd;
- Meer sturingsmogelijkheden gespecialiseerd aanbod;
- Beter passende hulp en lagere administratieve lasten.

Actie 7: Pilot Behandelteams

We verkennen de mogelijkheid om zelf in Roerdalen indicatieloos behandeling te bieden met een vast aantal hulpverleners in een behandelteam. We zien dit als een andere invulling om de gestelde doelstelling op het gebied van zorginnovatie te behalen. Met het oog op de steeds langere wachtlijsten bij gespecialiseerde instellingen zien wij deze aanpak als een stap in de oplossingsrichting die ervoor zorgt dat mensen niet tussen wal en schip vallen. Waar de basisondersteuning van het CjG en het sociaal team niet toereikend is, kan het lokale behandelteam een uitweg bieden. Bij gebleken succes krijgt de pilot structurele opvolging. In midden-Limburg west wordt deze pilot al met succes ingezet.

Operationele doelen

- Vergroten van de mogelijkheden om gezinnen met een gespecialiseerde hulpvraag in Roerdalen te helpen.
- Samenhang tussen de basisondersteuning en gespecialiseerde hulp in de omgeving van het gezin.

Actie 8: Extra begeleiding noodopvang vluchtelingen.
We geven extra aandacht aan de toegenomen druk op de opvang van vluchtelingen en statushouders. Het rijk zal naar verwachting extra verplichtingen opleggen. Wij zetten in op extra begeleiding van de noodopvang. Deze extra inzet is nodig voor de integratie van alle nieuwe mensen in Roerdalen (nieuw opgaven statushouders plus Oekraïense vluchtelingen). Daarnaast willen we voor de maatschappelijke begeleiding vluchtelingenwerk gaan inzetten en gelijktijdig de inzet van Menswel afbouwen.

Operationeel doel

- Nieuwkomers worden passend laagdrempelig wegwijs gemaakt in Roerdalen.

Grip op samenwerking

Servicecentrum MER-Sociaal domein: deze verbonden partij ondersteunt inwoners op het gebied van participatie, werk, inkomen en zorg. MER heeft een belangrijke rol in de persoonsgerichte benadering en maatwerk. Medewerkers van de MER SD werken 30 uur per week vanuit het Sociaal Team.

Gemeenschappelijke regeling Westrom: deze partij helpt bij de ondersteuning van kwetsbare doelgroepen in de gemeente, door inzet op (beschut) werk, en de (inmiddels afgeschafte) SW regeling. Doordat de groep SW werknemers steeds ouder wordt, en de regeling niet meer bestaat, zodat er geen nieuwe instroom is, zal er de komende jaren krimp ontstaan. Daarom wordt in de regio afgestemd op welke manier Westrom ook een bijdrage kan leveren aan de doorontwikkeling van de participatiewet. Dat is op dit moment in ontwikkeling.

Regionale samenwerking Sociaal Domein Midden-Limburg-Oost: op het gebied van beleid, inkoop en business control.

Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz: Omnibuzz verzorgt het doelgroepenvervoer in onze gemeente.

Module gemeenschappelijke Regeling beschermd wonen, maatschappelijke opvang, bemoeizorg en preventie: Sinds juli 2022 is Roerdalen onderdeel van deze regionale samenwerkingsovereenkomst tussen de 14 samenwerkende gemeenten in midden en noord Limburg. Deze MGR bundelt de inkomsten vanuit het rijk, verzorgt de inkoop voor de regio en handelt de declaraties van de ingekochte en gebruikte zorg af. Daarnaast ondersteunt de MGR de werkprocessen in de gemeenten. De gemeente blijft zelf verantwoordelijk voor het lokale beleid en de toegang.

Mogelijke toekomstige ontwikkelingen

Samenwerkingsverband Jeugd
Vanuit de ontwikkelingen vanuit de jeugdwet is het mogelijk dat de samenwerking wordt opgeschaald van Midden-Limburg naar Midden- en Noord-Limburg.

Doorontwikkeling participatie/ arbeidsmarkt
In het afgelopen jaar is gewerkt aan een gezamenlijk programma met Roermond en Maasgouw om te komen tot een werkbedrijf dat inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt naar werk kan ondersteunen.
Leudal en Echt -Susteren zijn hierin geen partner, maar opteren om in te kopen bij deze nieuw op te richten organisatie. Op 21 juli 2022 is met de raad uitgewisseld wat de visie op participatie is. Uitgangspunten die benoemd zijn: De mens centraal, dichtbij organiseren, Maatwerk, versterking met WSP. Rekening moet worden gehouden met een krimpscenario van Westrom.

Reguliere werkzaamheden

- Beleid Werk & Inkomen/arbeidsmarktbeleid;
- Aanpak armoede;
- Begeleiding statushouders en migranten
- Aanpak Bemoeizorg.
- Ondersteuning Mantelzorg.
- Aansturing Algemeen Maatschappelijk Werk & MEE.
- Aansturing MER Sociaal Domein.
- Beleid Jeugdhulp & Wmo.

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

2. Participatie, ondersteuning en zorg	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 21.782	- 24.657	- 22.829	- 21.855	- 21.719	- 21.601
Baten	5.316	6.143	5.260	5.214	5.315	5.317
Saldo van baten en lasten	**- 16.466**	**- 18.514**	**- 17.569**	**- 16.641**	**- 16.405**	**- 16.284**
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	176	93	20	20	20	-
Mutatie reserves	**176**	**93**	**20**	**20**	**20**	**-**
Resultaat	**- 16.290**	**- 18.421**	**- 17.549**	**- 16.621**	**- 16.385**	**- 16.284**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en begroting 2023

De grootste mutaties in begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De gemeentelijke bijdrage (exclusief projecten) aan het SC MER daalt met € 47.000 op basis van hun begroting en toepassing van de verdeelsleutel.

Participatie

- Het uitkeringsbudget wordt in 2023 naar beneden bijgesteld met € 80.000 aan de hand van de toegekende Rijksmiddelen en de verwachte uitgaven.
- De doorbetaling van de rijksbijdrage 2022 aan Westrom daalt in 2023 met € 95.000 op basis van de meicirculaire 2022.
- De kosten inzake sociale werkvoorziening dalen met € 156.000 o.b.v. de begroting 2023 van Westrom.
- Voor reïntegratietrajecten zijn in 2023 € 35.000 meer middelen beschikbaar o.b.v. de meerjarenbegroting 2022-2025 incl. indexering.

Wmo

- De gemeentelijke bijdrage aan Omnibuzz stijgt in 2023 met € 24.000 o.b.v. hun begroting.
- De verwachting is dat de kosten hulp bij het huishouden opnieuw zullen stijgen met € 50.000.

Jeugd

- Indexering subsidie CJG € 32.000.

Omvorming Sociaal Domein

- Besparing Jeugdzorg € 397.000.
- Uitbreiding Sociaal Team meer lasten € 199.000.
- M.i.v. 2023 start de pilot Lokaal behandelteam, kosten € 175.000. Deze kosten worden ten laste van het positieve saldo van de MGR SD NML gebracht.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. Energie compensatietoeslag, onderwijsachterstandenbeleid, inburgering, Aanpak energiearmoede).
Mutaties reserves

- Voor het amendement “stille armoede” wordt meerjarig €20.000 aan de reserve onttrokken. In 2022 hebben eenmalige onttrekkingen plaatsgevonden in het kader van participatie, ondersteuning en zorg, waaronder de eenmalige bijdrage aan de Voedselbank.

Programma 3: Veilige dorpen

Inleiding

Dit programma gaat over veiligheid. Veiligheid is een gezamenlijke zorg van gemeente, politie en inwoners. Onze inwoners treffen waar mogelijk maatregelen om te voorkomen dat ze in onveilige situaties terecht komen. Waar nodig ondersteunen de partners in het veiligheidsdomein. Denk hierbij aan de gemeente, politie, Veiligheidsregio, zorgpartners en woningbouwcorporaties.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: veilige en leefbare dorpen

Tactisch doel 1: Samen met onze veiligheidspartners voorkomen en beperken we de risico's dat inwoners slachtoffer worden van criminaliteit of overlastsituaties. Waar mogelijk beëindigen we de situatie.

Actie 1: We faciliteren en stimuleren inwoners zodat zij zelf maatregelen nemen om te voorkomen dat ze slachtoffer zijn van criminaliteit of onveilige situaties.

We willen dat onze inwoners minder vaak, en het liefst helemaal geen, slachtoffer zijn van criminaliteit. Of andere onveilige situaties. We geven onze inwoners de informatie en juiste tools hiervoor. Zo kunnen inwoners zelf voorzorgsmaatregelen treffen. Denk aan tips over cybercriminaliteit, burenoverlast, maar ook brand- en inbraakpreventie. We omarmen hierbij inwonersinitiatieven, zoals bij het treffen van maatregelen bij hoogwater.

Een belangrijk onderdeel voor een belangrijke groep, namelijk de jeugd, blijft de Risk Factory. Ook in 2023 kunnen jongeren hier terecht voor thema's als drugshandel en sexting. Maar ook onze andere inwoners voor brandveiligheid (in het bos) en veilig internetten.

Het RIEC geeft opleidingen aan middelbare scholen. Om zowel leerlingen als docenten en ouders alert te maken op de gevaren van ondermijnende criminaliteit. Dit om te voorkomen dat jeugd wordt meegezogen in de fuik van criminaliteit.

Actie 2: Verstevigen en uitvoeren (grensoverschrijdende) brandpreventie.

We zetten de (grensoverschrijdende) samenwerking in de bosbrandpreventie voort. We voeren de maatregelen en acties uit het Risicobeheerplan 2021-2025 Natuur- en Bosbrand Meinweg-Grenzwald uit. We starten ook met de uitvoering van het project Natuur- en Bosbrandbeheersing 2022-2026, INTERREG VI – A. Dit nieuwe project gaat in het Nationaal Park De Meinweg en ook in alle andere grotere bosgebieden plaatsvinden.
De klimaatverandering veroorzaakt een aanzienlijke vergroting van het gevaar voor onbeheersbare bos- en natuurbranden. Om te voorkomen dat bosbranden steeds vaker onbeheersbaar worden moeten betrokken organisaties alle zeilen bijzetten, waarbij ook de geldende doctrines opnieuw bekeken moeten worden. Met moderne technologie kan beter worden voorspeld hoe een brand zich kan ontwikkelen, en komt sturing van vegetatieontwikkeling als preventiemiddel in beeld. Met dit project wordt het grensgebied Limburg/Noord Rijn Westfalen (NRW) voorloper in de toepassing van deze nieuwe inzichten. Daarnaast wordt kennis uit andere landen om ons heen opgehaald en nieuwe

toepassingen ontwikkeld om natuurbrand te voorkomen en/of bestrijden. Met alle betrokken sectoren (gemeentelijke veiligheidsdiensten, groenbeheer, brandweer) wordt gewerkt aan de praktische kant van een gemeenschappelijk normenkader (De beleidsmatige kant van het normenkader blijft bij de ministeries.). Hiermee willen we dat alle aspecten qua brandveiligheid in natuurterreinen zoals bereidbaarheid wegen, beoordeling brandbaarheid vegetatie op dezelfde manier getoetst en gewogen wordt. Daarnaast worden preventieve maatregelen die in andere landen (met ander klimaat) worden toegepast bekeken en aangepast om ook hier bruikbaar te zijn. Hiermee wordt de regio een voorloper in het in de praktijk brengen van nieuwe mogelijkheden. Een brede samenwerking biedt daarin de meeste daadkracht en effectiviteit. De hier opgedane ervaringen worden gedeeld met andere regio's zodat deze optimaal hiervan kunnen profiteren.

Operationeel doel

- Samen met alle betrokken sectoren is de doelstelling om in het jaar Subsidieaanvraag project Natuur- en Bosbrandbeheersing 2022-2026, INTERREG VI – A, door het Grenspark Mass Swalm Nette af te ronden en met de uitvoering te starten.

Actie 3: Vergroten capaciteit en zichtbaarheid van de BOA's en wijkagenten.
Het kabinet trekt vanaf 2022 jaarlijks een half miljard euro extra uit voor onder meer de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en capaciteitsuitbreiding bij de politie. Dit extra geld komt de hele veiligheidssector ten goede. Het betekent helaas niet direct meer FTE voor de basiseenheid Limburg en dus ook niet voor ons ''eigen'' Basisteam Echt. De krapte bij de politie zorgt ervoor dat ook de wijkagenten steeds keuzes moeten maken. We blijven landelijk aandringen op meer geld voor de basiseenheid Limburg. Ook de herverdeling van de politiecapaciteit in Limburg heeft onze aandacht.

In tegenstelling tot de traditionele criminaliteit, waaronder inbraken en diefstal, neemt cybercrime de afgelopen jaren toe. Deze schimmige vorm van criminaliteit en ook ondermijning, wordt vaak vanachter het bureau voorkomen en opgelost. Niet in de wijk zelf. Van het ouderwetse beeld dat de wijkagent alleen maar door de wijken loopt, moeten we af.

Tot slot maakt het Rijk geld vrij dat we gebruiken voor capaciteitsuitbreiding van onze boa's. Voor Roerdalen betekent dit een uitbreiding van 0,6 FTE. Deze extra capaciteit geeft de boa's iets meer ademruimte en flexibiliteit. Zo werken ze meer signalerend en preventief. Denk aan het signaleren van ondermijning, overlast of afval. Met extra FTE is er ook meer ruimte om op verzoek te controleren op verkeer, het buitengebied (bij droge periode toezicht op brandgevaar) of buiten de reguliere werktijden.

Actie 4: Verstevigen bestuurlijke aanpak ondermijning.
In 2023 verstevigt Roerdalen de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Denk hierbij aan mensenhandel, drugsproductie of zorgcriminaliteit. Centraal staat hierbij de verankering van de 'MER-ondermijningstafel'. Na een succesvolle 3-jarige pilot zetten we deze aanpak samen structureel voort. De ondermijningstafel is een samenwerkingsverband tussen de veiligheidspartners en de MER-gemeenten om ondermijning aan te pakken. Ook het RIEC heeft een belangrijke rol bij deze ondermijningstafel. De gemeente voert de regie op deze aanpak waarbij we strafrechtelijke, fiscale én bestuursrechtelijke maatregelen combineren. We pakken niet alleen individuele subjecten en objecten aan. We voeren samen met onze partners controles uit. Garageboxen hebben hierbij onze bijzondere aandacht.

Limburg is dé poort van Nederland. Bestrijding van criminaliteit start dan ook bij onze landsgrenzen. In 2023 zetten we daarom een Limburgse lobby (Netwerk Veilig Limburg) voort om als provincie meer aandacht te krijgen voor een verhoging van het veiligheidsniveau. Met in het bijzonder op de

thema's mensenhandel, drugs en cybercriminaliteit. Doel van het Netwerk Veilig Limburg is het vergroten van het Limburgs aandeel in de nationale veiligheidsagenda voor elke partner in de regionale driehoek. Maar ook een scherpe positionering van Limburg in relatie tot de nationale veiligheid bij beleidsmakers en beslissers. Zowel richting Den Haag als Brussel.

Actie 5: Actualiseren bestuurlijke instrumenten in de aanpak van ondermijning en overlast.
In 2023 werpen we een kritische blik op ons Bibob-beleid uit 2016. De Wet Bibob[2] is een bestuurlijk instrument om te voorkomen dat we als gemeente worden gebruikt om criminele activiteiten te faciliteren (vergunningen, subsidies etc.) Hierbij bekijken we ook de mogelijkheden om de Wet Bibob te gebruiken bij vakantieparken of in de zorgsector. Helaas zijn zorgaanbieders landelijk met regelmaat betrokken bij misdrijven als drugshandel, witwassen en de uitbuiting van kwetsbare cliënten.

Verder passen we in 2023 samen met SC MER Omgevingsdienst waar nodig onze Algemene Plaatselijke Verordening (hierna: APV) aan. De APV zetten we als instrument in bij overlast, maar ook bij de aanpak van ondermijning.

Actie 6: Vergroten bewustwording ondermijning in de organisatie.
Het creëren van bewustwording over ondermijning binnen de gemeente is (en blijft) essentieel. Van baliemedewerker tot beleidsmedewerker en van teamleider tot medewerker van de buitendienst. We willen dat signalen van ondermijning op tijd en op de juiste plek in beeld komen. We zetten in 2023 extra in op bewustwording van ondermijning bij de klantadviseurs.

Actie 7: Vergroten bewustwording en meldingsbereidheid over veiligheid en leefbaarheid onder inwoners.
Het inzicht en de bewustwording van de gevolgen van ondermijnende activiteiten in de dorpskernen vergroot de meldingsbereidheid. Dit helpt de gemeente en haar veiligheidspartners om op te treden. Regelmatig communiceren we over de impact van ondermijning en waarom melden belangrijk is. We haken aan bij actuele gebeurtenissen. Zoals de sluiting van een drugspand en integrale controles op bedrijventerreinen.

We willen de meldingsbereidheid niet alleen vergroten rondom ondermijning, maar ook rondom overlast en buurtbewoners waar zorgen over bestaan. De insteek is hier niet klikken, maar het omkijken naar elkaar en het prettig wonen en leven in de wijk. Hiervoor willen we binnen onze eigen huisstijl een communicatielijn opzetten. Zo willen we de onderwerpen ondermijning, overlast en personen met verward gedrag direct herkenbaar maken voor onze inwoners. En ook tussen de oren krijgen. Deze lijn kunnen we vervolgens regelmatig en de komende jaren inzetten in onze communicatiemiddelen. Zoals nieuwsberichten en onze website. In deze communicatielijn houden we rekening met laaggeletterdheid.

Actie 8: Herinrichten vernietigingslocatie explosieven
Bij bodemwerkzaamheden kan de gemeente te maken krijgen met ontplofbare munitieresten uit de Tweede Wereldoorlog. Voor het vernietigen van een gevonden explosief maakt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) gebruik van de gemeentelijke vernietigingslocatie aan de Broekweg in Posterholt. Volgens de EOD voldoet deze locatie niet meer aan de actuele eisen. In 2023 gaan we aan de slag met het herinrichten van deze vernietigingslocatie. Dit gaat ongeveer € 10.000 kosten. 68% van deze kosten komen in aanmerking voor een rijksvergoeding op basis van de Bommenregeling Gemeentefonds.

[2] Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur

Actie 9: In beeld brengen mogelijke locaties explosieven
Vanwege de vele bouwactiviteiten en de drukte in onze natuurgebieden merken we dat er steeds meer explosieven worden gevonden. Door wandelaars, maar ook bij graaf- en grondroerende werkzaamheden. We zijn verplicht om voorafgaand aan deze werkzaamheden inzicht te hebben in de aanwezigheid van explosieven in de bodem. Steeds moet op basis van historisch onderzoek een plan worden aangeleverd bij het bestuur. Vanwege financiële overwegingen is het onwenselijk dat voor ieder afzonderlijk project een historisch vooronderzoek voor explosieven moet worden uitgevoerd. Daarom hebben we in 2013 voor het hele gemeentelijke grondgebied een historisch vooronderzoek laten uitvoeren. Hiermee is zicht ontstaan op de kans van de aanwezigheid van explosieven. Dit onderzoek is inmiddels 11 jaar oud. Een actualisatie is noodzakelijk om zo weer te voldoen aan de nieuwe eisen van de stichting Certificatie Vuurwerk en Explosieven. Maar ook omdat er in de grond zelf continue veranderingen en verschuivingen plaatsvinden.
De kosten van dit vooronderzoek zijn ongeveer € 45.000. 68% van deze kosten komen in aanmerking voor een rijksvergoeding op basis van de Bommenregeling Gemeentefonds. De werkelijke kosten na aftrek van deze rijksvergoeding zijn ongeveer € 15.000.

Tactisch doel 2: Sterker positioneren van de domeinen zorg en veiligheid, zowel lokaal als regionaal

Actie 1: Versterken domeinen zorg en veiligheid.
De domeinen zorg en veiligheid kunnen niet zonder elkaar. Denk hierbij aan (overlastgevende) complexe casuïstiek, zorgmijders, huiselijk geweld of hoardingssituaties. Deze verbinding, ook op eigen bestuurlijk niveau, structureren en verstevigen we verder in 2023. Zowel lokaal als in de regio. Zo nemen we deel aan de provinciale expertgroep mensenhandel. De beleidsmedewerker Zorg en Veiligheid is de linking pin tussen beide domeinen, zowel ambtelijk als voor het bestuur.

Actie 2: Focus op resultaat in gezamenlijke opgaven
Sommige inwoners redden het niet alleen en kampen met meervoudige en complexe problemen. Zoals psychiatrische klachten of een verslaving. Vaak zijn er ook problemen op andere leefgebieden. De problematiek van personen met verward gedrag heeft vaak invloed op de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel in de buurt. Samen met onze partners willen we inwoners met problematiek - vaak op justitieel, psychisch of psychiatrisch vlak – helpen, maar ook eventuele overlast stoppen.

In de samenwerking met partners is het soms moeilijk om de juiste, efficiënte en effectieve aanpak te realiseren. Partners hebben namelijk hun eigen belangen, kernwaarden, capaciteit en financieringsruimte. Ondanks deze uitdagingen willen we nog meer de krachten bundelen. We focussen op de gezamenlijke opgave die we hebben en creëren een samenwerkingsklimaat waarin we een gezamenlijk doel nastreven. Dit doel kan bestaan uit een casus, of uit een project of een ander streven. Dit doel moet door de partners gedeeld worden en de urgentie voor een oplossing moet gevoeld worden.

De pilot doorbraakmethode gaat hierin helpen. Hierbij forceren we samen met partners een doorbraak binnen casuïstiek die vastloopt. Meer informatie hierover is in programma 2 te vinden.

Actie 3: Geweld in afhankelijkheidsrelaties op de kaart zetten.
Geweld in afhankelijkheidsrelaties komt in allerlei vormen voor. Zoals partnergeweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling. Het gebeurt in alle lagen van de samenleving. Ook in Roerdalen. In 2023 gaan we ervoor zorgen dat de regiovisie Geweld in Afhankelijkheidsrelaties ook zijn beslag krijgt in Roerdalen. We gaan met medewerkers, maar ook met partners, in gesprek over

het herkennen en duiden van signalen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Maar ook wat dan te nemen stappen zijn. Hoe zorg je ervoor dat een gezin waarbij dit speelt, de juiste aanpak krijgt? Hoe breng je de betrokkenen in een veilige situatie en hoe zorg je voor een duurzame oplossing? Dit actiepunt voeren we samen met Team Maatschappelijke Ontwikkeling uit.

Grip op samenwerking

Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)
De VRLN houdt zich bezig met de brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening in de regio. We werken nauw samen met de VRLN op het gebied van zorg en veiligheid.

Reguliere werkzaamheden

- Borgen van operationele beschikbaarheid van de Brandweer
- Borgen van de rampenbestrijding en crisisbeheersing
- Interne veiligheid (arbo)
- Aanpak ondermijnende criminaliteit (Bibob-toets, Damoclesbeleid, integrale controles)
- Regie Vangnetoverleg (Integrale aanpak complexe casuïstiek, Bemoeizorg en zorgmijders)
- Regie Hoarding, ernstig vervuilde woningen en verplichte zorg
- Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Limburg (Integrale aanpak complexe casuïstiek in combinatie met criminaliteit)
- Handhaving Openbare orde en veiligheid (toezicht, handhaving en buurtbemiddeling)

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

3. Veilige dorpen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 2.568	- 2.416	- 2.345	- 2.288	- 2.288	- 2.288
Baten	428	136	93	56	56	56
Saldo van baten en lasten	**- 2.140**	**- 2.280**	**- 2.252**	**- 2.232**	**- 2.232**	**- 2.232**
Resultaat	**- 2.140**	**- 2.280**	**- 2.252**	**- 2.232**	**- 2.232**	**- 2.232**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en begroting 2023
De grootste mutaties in begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De gemeentelijke bijdrage aan de SC MER OD is verdeeld over de programma's 3 en 5. In dit programma dalen de lasten met € 43.000. Deze daling wordt veroorzaakt door herverdeling van de bijdrage als gevolg van de nieuwe verdeelsleutel bedrijfsvoering.
- De gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Limburg Noord stijgt met € 37.000 op basis van hun begroting.

Een aantal (incidentele) uitgaven en inkomsten hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten, alsook hogere baten gezorgd (o.a. de pilot ondermijning).

Programma 4: Economie, Natuur, Toerisme, Cultuur en Duurzaamheid

Inleiding

Dit programma richt zich op het bevorderen van de ruimtelijke-, economische en sociale samenhang, met het accent op ruimtelijke ontwikkeling en economische activiteiten. Economie, natuur en cultuur worden hierbij met elkaar in verband gebracht in het kader van toeristisch-recreatieve ontwikkeling. Bestaande economische dragers worden gefaciliteerd, evenals nieuwe initiatieven met een economische spin-off. We werken steeds meer integraal en gebiedsgericht. De Omgevingswet geeft ons hiervoor meer mogelijkheden. De doelen en acties binnen dit programma worden gedaan voor en het liefst samen met onze inwoners. Zo krijgen onze inwoners zelf meer verantwoordelijk in het vergunningenproces als zij een aanvraag indienen door de invoering van en het werken volgens de Omgevingswet. Wij zullen onze inwoners hierbij ondersteunen. De link met programma 2 participatie ligt duidelijk voor de hand.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: bevorderen van duurzaamheid en het versterken van de gebiedsgerichte ruimtelijke, sociale en economische samenhang.

Het doel van dit programma is om nieuwe, duurzame mogelijkheden op het gebied van recreatie, toerisme, natuur, cultuur en wonen te creëren. Deze onderwerpen vormen de economische motor van onze gemeente. Bestaande werkgelegenheid kunnen we hiermee in stand houden en er ontstaat (in)direct werkgelegenheid voor onze inwoners. Hierdoor wordt onze lokale economie verder versterkt en worden we aantrekkelijker als woon-, werk en leefgemeente.

Roerdalen is een grensgemeente. Als we een cirkel rondom Roerdalen trekken met een doorsnee van 30 kilometer, dan valt een groot deel van deze cirkel in Duitsland. Het is dus logisch om samen te werken met onze Duitse partners. Wij zetten ons Euregionaal in en ook dat biedt nieuwe kansen. Verder werken we samen in de Samenwerking Midden-Limburg, Nationaalpark (De Meinweg) nieuwe Stijl, OML en in Keyport.

Tactisch doel 1: Invoeren van de Omgevingswet en werken met de Omgevingswet.

De Omgevingswet geeft onze inwoners meer mogelijkheden voor de invulling van hun eigen leefomgeving. De gedachte van de Omgevingswet sluit aan bij onze programmalijnen “Samen Doen”, “Andere Overheid” en bij onze vier kernwaarden “Vertrouwen, Respect, Gelijkwaardigheid en Verantwoordelijkheid”. Eveneens zorgt de Omgevingswet voor het samenvoegen van wetten en een vereenvoudiging van de regels. In november 2017 heeft de gemeenteraad het Programmaplan implementatie Omgevingswet vastgesteld. De uitvoering hiervan moet worden bijgesteld aangezien de inwerkingtreding van de Omgevingswet meermaals is uitgesteld (nu tot 1 januari 2023).

Ook in 2023 werken we verder aan de implementatie van de wet in onze organisatie. Het Programmaplan implementatie Omgevingswet bestond uit vier hoofdonderdelen waarvan de Omgevingsvisie en Programma’s zijn afgerond. In 2023 komt de nadruk te liggen op de voorbereiding op het Digitaal Stelstel Omgevingswet (DSO), de voorbereiding van het Omgevingsplan en de eerste ervaringen met de nieuwe Omgevingswet (zoals het vastgestelde participatiebeleid, de lijst

verzwaard advies en de eerste vergunningaanvragen). We blijven samen met de gemeenteraad werken aan de rol van de raad onder de nieuwe wet.

Voor het uitvoeren van het programmaplan Omgevingswet is een bestemmingsreserve ingesteld waaruit de kosten van de werkzaamheden worden gedekt. Aangezien de wet meermaals is uitgesteld en we daarmee dus langer inhuur nodig hebben (gehad) om de wet te implementeren is extra budget nodig (vervangingscapaciteit en Omgevingsplan). Er zijn na 1 januari 2023 nog de lopende aanvragen die we dan volgens de 'oude' wet en regels moeten afhandelen. We moeten ook in de nieuwe procedures aan de slag met de vastgestelde Lijst Verzwaard Advies en participatiebeleid. Hierdoor verwachten wij meer werk in de RO-procedures, temeer omdat participatie (ook vanwege Samen Doen) een grotere rol en daarmee tijdsfactor gaat spelen. Om de wettelijke termijnen van de Omgevingswet te halen is de verwachting dat er (tijdelijk) meer capaciteit bij moet. Dit wordt in eerste instantie bekostigd vanuit de reserve, zodat deze eerst volledig benut wordt. Dit wordt aanvullend bekostigd vanuit de algemene reserve.

Actie 1: samenstellen omgevingsplan

In het Omgevingsplan komen alle regelingen die te maken hebben met de fysieke leefomgeving samen op één plaats. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de huidige regels onderdeel geworden van het Omgevingsplan van rechtswege. Eind 2022 ligt er een uitgangspuntennotitie voor die aangeeft hoe we de komende jaren komen tot één gebiedsdekkend Omgevingsplan.

Vanaf 2023 werken we aan het samenstellen van het Omgevingsplan. Wij gaan aan de slag met het transformeren van de huidige bestemmingsplanregels naar regels in het Omgevingsplan, de zogenaamde set van basisregels. Nadat de basisregelset is opgesteld en verankerd is in het Digitaal Stelstel Omgevingswet (DSO) gaan we het DSO verder vullen met regels uit verordeningen en beleidsregels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Uiterlijk eind 2029 kent de gemeente een gebiedsdekkend Omgevingsplan.

Operationeel doel

- In 2023 is gestart met het transformeren van de huidige bestemmingsplanregels naar een basisregelset. Onder de voorwaarden zoals nu bekend, is het doel om een basisregelset eind 2023 rond te hebben.

Actie 2: Aansluiten Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Bij de start van de Omgevingswet moeten drie lokale systemen zijn aangesloten op de landelijke voorziening van het DSO. Met de koppelingen kunnen de lokale systemen en de landelijke voorzieningen informatie kunnen uitwisselen. De gemeente is aangesloten op het DSO.

De basis is hiermee gereed. Waarschijnlijk is nieuwe software noodzakelijk om de koppeling tussen het DSO en de lokale systemen goed te laten verlopen. Onder voorbehoud van de technische werking van het digitaal stelsel wordt na de inwerkingtreding van de Omgevingswet het digitaal stelsel gevuld met onder andere regels uit het Omgevingsplan en zo genaamde Toepasbare regels. Dit zijn vragenlijsten waarmee gebruikers zelf na kunnen gaan of er een toestemming noodzakelijk is voor plannen in de leefomgeving. De vragenlijsten zijn gebaseerd op het gemeentelijk beleid. Met een vragenboom krijgt een gebruiker, zoals een initiatiefnemer, concreet antwoord op bijvoorbeeld de vraag: "Mag ik hier (op deze locatie) mijn initiatief starten of heb ik daar bijvoorbeeld een vergunning voor nodig?".

Operationeel doel

- Bij ingang van de Omgevingswet de functionaliteiten van het DSO werkend hebben.

Tactisch doel 2: Groene gemeente met gezond ondernemersklimaat

Het is ons doel om een groene gemeente met een gezond ondernemersklimaat te worden c.q. blijven, wat onder andere door de natuurrealisatie en recreatieve en toeristische doelen wordt nagestreefd. Hierbij zijn zowel onze inwoners, onze ondernemers alsook diverse verbonden partijen en instanties van belang, wij staan hier immers samen voor aan de lat (Samen Doen). Bij de energie en warmtetransitie uit zich deze participatie doordat wij aandacht ervoor hebben dat inwoners mee kunnen doen, stimuleren wij lokaal eigenaarschap waar mogelijk en werken wij met (energie)coaches en een loket voor inwoners.

Actie 1: Nieuwe natuur realiseren, Gebiedsproces Flinke Ven

De provincie Limburg is bezig met de uitvoering van het “Uitvoeringsprogramma natuurrealisatie”. In Roerdalen zijn diverse gebieden aangewezen die in dit programma vallen, en omgevormd moeten worden tot natuur, in totaal circa 165 hectare. Het gebied waar in de gemeente Roerdalen nu actief mee gestart wordt is het gebied Flinke Ven. In het betreffende gebied, dat 107 hectare groot is, hebben wij als gemeente ongeveer 70 hectare aan landbouwgrond in eigendom. Halverwege 2022 heeft de provincie Limburg hierom aan de gemeente en het Waterschap verzocht om actief deel te nemen aan het gebiedsproces. Onderdeel van het proces zijn grondruilingen.

Het is voor de gemeente van belang dat in het project de belangen voor natuur en ondernemers worden behartigd en dat er duidelijkheid komt over de inzet van gemeentegrond en het eventuele beheer ervan. Daarnaast dienen er duidelijke financiële afspraken te worden gemaakt.
Het betreft hier een langlopend proces/project dat waarschijnlijk tot en met 2027 gaat lopen.

Operationeel doel

- Voor het jaar 2023 is de doelstelling om samen met de provincie Limburg helder te krijgen welke stappen doorlopen moeten worden om dit project uiteindelijk succesvol af te ronden. De gemeente participeert in de werkgroep van de provincie. De planning van de uitvoering zal jaarlijks worden geactualiseerd. De eerste grondruilingen zullen naar verwachting in 2023 plaatsvinden.

Actie 2: Beheer en Natuurontwikkeling gemeentelijke bossen en natuurterreinen.

We streven in Roerdalen naar een gezonde mix van multifunctionele bossen, natuurlijke bossen, natuurterreinen met hoge biodiversiteit en landschapselementen die een bijdrage leveren aan de beleving van het landschap. Door de klimaatverandering staat de gezondheid van de bos- en natuurterreinen onder druk. De komende jaren werken we verder aan het klimaatbestendiger maken van onze natuur- en bosterreinen. Bij kap en herplanten houden we rekening met soorten die beter bestand zijn tegen het veranderende klimaat. Met de beheer- en onderhoudsmaatregelen zetten we in op natuurherstel en bosverjonging. We voeren het beheer uit conform de richtlijnen van FSC (Forest Stewardship Council). Voor de realisatie wordt samengewerkt met groenbeheer. Hierover meer in programma 6: mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen.

Deze omvormingen kosten tijd en geld en staan voor nu gepland tot en met 2031. In het reguliere beheer wordt in deze beheerperiode een totaal aan 50 ha bosverjonging uitgevoerd. Daarnaast worden diverse herstelmaatregelen ten behoeve van de natura 2000 doelsoorten gerealiseerd, zoals bosrandontwikkeling, venherstel en heideverbindingen. Daarnaast verleent de provincie Limburg een

financiële bijdrage voor de kwaliteitsimpuls van 200 ha bos. Voor de diverse maatregelen die uitgevoerd worden, vragen wij de beschikbare subsidiemogelijkheden aan.

We zetten de (grensoverschrijdende) samenwerking in de bosbrandpreventie voort. We voeren de maatregelen en acties uit het Risicobeheerplan 2021-2025 Natuur- en Bosbrand Meinweg-Grenzwald uit. We starten met de uitvoering van het project Natuurbrandmanagement 2022-2026, INTERREG VI – A. Als gemeente doen wij mee met de bos- en natuurgebieden die gemeentelijk eigendom zijn. Hierover meer in programma 3: Veilige dorpen.

Operationeel doel

- In 2023 voeren we de jaarlijkse schouw uit en de maatregelen die nodig zijn in het kader van de uitvoering van het Risicobeheersplan 2021-2025 Natuur- en Bosbrand Meinweg-Grenzwald. We starten met de uitvoering van het project Natuurbrandmanagement.

Actie 3: Kaderrichtlijn water, Groene bergingen langs de Vlootbeek realiseren

Deze Europese richtlijn heeft als doel de ecologische toestand van oppervlaktewater te verbeteren. Om dit te bereiken, verminderen we de overstorten op kwetsbaar water zoals de Vlootbeek en de Melicker Leigraaf. We werken aan de realisatie van 8 groene bergingen langs de Vlootbeek in het kader van de Kaderrichtlijn Water (programma 6). In 2020 en 2021 zijn de ontwerpen voor de overstorten opgesteld en is de grondverwerving opgestart. In 2022 is het vergunningentraject en aanbesteding doorlopen, evenals communicatie richting de omgeving en is de grondverwerving afgerond. In de tweede helft 2022 is de uitvoering gestart.
Het geld hiervoor komt enerzijds vanuit het Waterschap Limburg en anderzijds uit het voedingskrediet rioleringen.

Operationeel doel

- De locatie (Sportlaan) komt in 2023 in uitvoering. Afronding van het gehele project Vlootbeek (zowel uitvoering maar ook administratieve en financiële afhandeling) is voorzien in 2023. De aanleg van de groene bergingen bij de Melicker Leigraaf staat op de planning voor 2024 en 2025.

Actie 4: Inzetten op nationaal park (De Meinweg) nieuwe Stijl.

In lijn met de nieuwe Omgevingswet streeft het Rijk ook naar een integrale aanpak van maatschappelijke opgaven, allemaal in interactie en in samenwerking met de regio's. Een voorbeeld hiervan is de doorontwikkeling (transitie) van de Nationale Parken naar geografisch grotere landschapsparken. Het Rijk wil dat deze groeien naar parken van een grotere omvang zodat een nationaal park niet alleen bestaat uit zeer waardevolle natuurgebieden (Natura2000), maar ook de omliggende gebieden omvat. Deze gebieden samen moeten een ecologisch en landschappelijk geheel gaan vormen.
In 2021 zijn we gestart met het oprichten van een stuurgroep om te komen tot een Nationaal Park nieuwe Stijl. Dit ook om de titel Nationaal Park te kunnen behouden in verband met de economische waarde die deze heeft i.v.m. de toeristische aantrekkingskracht van deze aanwijzing. Het transitieproces is een verkenningsfase om te onderzoeken of het huidige nationale park aan de criteria van het rijk voldoet. Dit transitieproces loopt tot 1 januari. 2024. Op dat moment moet er een Ambitiedocument (en uitvoeringsprogramma) gereed zijn en een governancestructuur opgesteld zijn. Er is een kwartiermakers team (bestaande uit 2 personen) aangesteld begin 2022 die het transitieproces regisseren en zorg zullen dragen voor het opleveren van het Ambitiedocument in samenwerking met alle stakeholders in het toekomstig Nationaal Park. Zo wordt in 2023 verder handen en voeten gegeven aan een participatief transitieproces, dat Nationaal Park de weg wijst naar de toekomst. Tijdens het doorlopen van dit proces wordt duidelijk welke middelen nodig zijn.

Ook zal tijdens dit proces een nieuwe passende naam voor het grotere Nationaal Park onderzocht worden.

Operationeel doel

- Voor het jaar 2023 is de doelstelling voor het kwartiermakersteam om samen met ons en alle stakeholders in het toekomstig Nationaal Park via een participatief transitieproces het Ambitiedocument (en uitvoeringsprogramma) op te leveren. De gemeente participeert hierin.

Actie 5: Initiatieven van inwoners en ondernemers ondersteunen.

We zetten in op een intensieve samenwerking met ondernemers en ondersteunen daarbij economische ontwikkelingen. Ondernemers met plannen op het gebied van cultuur, recreatie en toerisme faciliteren we via maatwerk zo optimaal mogelijk. Zo is er een centraal aanspreekpunt voor ondernemers via onze bedrijfscontactfunctionaris. Aanvullend zijn er enkele stimulerings-subsidieregelingen beschikbaar waarmee ontwikkelingen met een economische spin-off worden ondersteund. De beschikbare regelingen worden veelvuldig onder de aandacht gebracht. Daarnaast vindt er periodiek overleg plaats met lokale ondernemers- en belangenverenigingen.

In 2019 is de Regiovisie en Actieprogramma Recreatie en Toerisme Midden Limburg 'Verbinden, Vertellen, Verrijken' vastgesteld. Hierin wordt het belang, de doelen en kansrijke ontwikkelrichting van de sector op regionaal niveau beschreven. De Regiovisie benoemt ontwikkelingen langs themalijnen passend bij het DNA van de regio. De vijf themalijnen zijn:

- Midden door Limburg;
- De Big Five;
- Water, Fun en Winkelen;
- Vitale verblijfsrecreatie;
- Marketing en promotie.

De uitvoering op deze themalijnen ligt deels bij de SML en deels bij de gemeente Roerdalen. Regionaal is een projectinventarisatie gedaan, waar uitvoeringsprojecten uit zijn voortgekomen. Zo komt er samen met SML een kansenscan om de recreatieve sector vitaal te houden. Ondernemers die het zwaar hebben of zwaar dreigen te hebben, krijgen een kansenscan. Binnen het uitvoeringskader van de Regiovisie, wordt onderzocht welke projecten opgepakt kunnen worden door de gemeente Roerdalen.

Operationeel doel

- Een uitvoeringsplan opleveren hoe de themalijnen uitgewerkt gaan worden in de gemeente Roerdalen.

Actie 6: Regionale Samenwerking.

Een ding hebben de regionale werkzaamheden gemeenschappelijk, ze hebben als doel bij te dragen aan onze regiovisie: "Midden-Limburg, het verbindend Hart van Limburg". Daarbij is de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) een belangrijk kader. Wij zijn er ons als regio van bewust dat we ons moeten profileren om toekomstgerichte bedrijven over te halen zich in de regio te vestigen, en niet als Midden-Limburgse gemeente(n) afzonderlijk. Er wordt in Keyport en in de regionale arbeidsmarkt al goed samen gewerkt om Midden-Limburg als aantrekkelijke bedrijfsvestigingslocatie nadrukkelijker onder de aandacht te brengen. Hiertoe is het 'Routeplan Keyport Next Level 2021-2024' opgesteld. OML versterkt de Midden-Limburgse economie bij ruimtelijk-economische vraagstukken zoals gebiedsontwikkeling, herstructurering en de aanleg en verkoop van nieuwe bedrijventerreinen. In 2022 zijn de laatste beschikbare kavels verkocht door OML op de Attero locatie Zevenellen in Leudal.

Op dit moment wordt er vanuit de SML gewerkt aan de Investeringsagenda. Voor de in ontwikkeling zijnde Investeringsagenda wordt onderzocht:

a) Welk geld we in de begroting hebben en welk geld we eventueel additioneel nodig hebben;
b) Welke bestuursstructuur passend is.

In 2022 is in Midden-Limburg gewerkt aan de aanvraag voor een Regio Deal 4de tranche. Bij een Regio Deal werken Rijk en regio als partners samen om belangrijke opgaven in Nederland aan te pakken en de brede welvaart te vergroten. Gemeenten, provincies, gemeenten, kennis- en culturele instituten, ondernemers en maatschappelijke organisaties maken samen een integrale aanpak die past bij de opgave en het DNA van het gebied. Regio's dragen hier ook zelf financieel aan bij. In 2023 wordt bekend of deze wordt toegekend en kan hier vervolg aan worden gegeven. Mits deze bij het Rijk is binnengehaald, wordt in 2023 uitvoering gegeven aan de Regiodeal.

Operationeel doel

- Uitvoering geven aan de Regiodeal.

Actie 7: Verbeteren toeristische en recreatieve mogelijkheden.

Onze gemeente heeft een sterk toeristisch recreatief profiel. Zowel op het gebied van dagrecreatie als verblijfsrecreatie. Dit toeristisch, recreatief profiel draagt ook voor onze inwoners positief bij aan de leefbaarheid en de economische ontwikkeling van de gemeente.

We zijn nadrukkelijk op zoek naar nieuwe ontwikkelingen in Roerdalen met een balans tussen waarde ontlenen en waarde toevoegen. Waar mogelijk verbinden we die met de ontwikkeling van de drie Nationale parken in Limburg. De kern blijft: economische ontwikkeling in dienst van gebiedsontwikkeling. In 2023:

- Ontwikkelen en optimaliseren we het grensoverschrijdend ruiternetwerk (projectlooptijd tot 2025);
- Participeren we in het haalbaarheidsproces van de hoogwaardige fietsverbinding Nederweert-Leudal-Roermond-Roerdalen-Wegberg-Mönchengladbach;
- Volgen we betrokken de ontwikkelingen van Huttopia op de voormalige locatie van de camping het Elfenmeer. In 2022 zijn de eerste gasten verwelkomd. Het programma voor de opbouw en gedeeltelijke exploitatie van het nieuwe recreatiepark wordt verder uitgewerkt;
- Realiseren we toeristische overstappunten met een regulerende werking van recreantenstromen in onze natuurgebieden. De bedoeling is dat dit zorgt voor een economische spin-off bij onze ondernemers;
- Voltooien we de inventarisatie van ons huidig routenetwerk op geschiktheid voor mindervaliden. Hiertoe onderzoeken we onder andere de mogelijkheden voor een tweede rolstoelpad in onze gemeente en onderzoeken we of het huidige rolstoelpad nog kwalitatief voldoet.

Tactisch doel 3: Invulling geven aan de energie- en warmtetransitie.

We werken inmiddels een aantal jaren aan de verduurzaming van de energievoorziening in de gemeente. De eerste jaren pakten we aan wat er op ons pad kwam en zetten we de eerste stappen. In de komende jaren gaan we nadrukkelijker focus aanbrengen. Dit doen we door ons te richten op onderwerpen en projecten die concreet bijdragen aan onze CO_2 reductiedoelstellingen. We willen in 2030 55% minder CO2 uitstoten dan in 1990, en 100% reductie in 2050. Daarnaast werken we vanuit de samen doen aanpak, dus samen met inwoners en ondernemers. Bovendien willen we door zelf te investeren in duurzame energieprojecten kosten besparen of nieuwe inkomsten realiseren.

Daarmee sturen we dus nadrukkelijker dan eerder op het bereiken van onze doelstellingen. We blijven daarnaast het goede voorbeeld geven en we blijven onze inwoners, bedrijven en verenigingen stimuleren en verleiden om mee te doen. In 2021 zijn de RES 1.0, het beleid wind en zon en het warmtebeleid vastgesteld. In 2022 is de routekaart windenergie vastgesteld. Concrete uitvoering van projecten en het maken van beleid waarbij wordt ingespeeld op bestaande en toekomstige ontwikkelingen gaan daarbij hand in hand. Vanuit de Regionale Energie Strategie Noord en Midden-Limburg dragen we bij aan en profiteren we mee van de gezamenlijke opgaven en aanpak.
In 2022 hebben we een nieuw Actieplan Duurzame Energie gepresenteerd dat vorm en inhoud geeft aan deze programmalijn. In dit actieplan wordt rekening gehouden met verwachte middelen van het Rijk. Het Rijk heeft aangekondigd voor de gemeente in komende jaren extra geld vrij te maken voor de rol van de gemeenten in de energietransitie. Ons takenpakket groeit. In het najaar 2022 is het Rijk met concrete informatie over de bijdrage voor 2023 gekomen. De uitbreiding van onze capaciteit vindt plaats binnen de financiële mogelijkheden. We zijn alert op de mogelijkheden om al eerder te zorgen voor capaciteitsuitbreiding, uiteraard binnen de financiële mogelijkheden die we op dit moment hebben. Daarmee willen we ervoor zorgen dat er meer aandacht komt voor de uitvoering van duurzaamheidsmaatregelen.

Actie 1: Realiseren van duurzame grootschalige opwek van energie

Grootschalige opwek gaat over zonnevelden en windmolens. Om hierop in te zetten is het voor ons noodzakelijk om de klimaatdoelstellingen te halen. Hierin gaan we zelf actief mee aan de slag of faciliteren we derden.

Operationeel doelen

- We werken zelf aan de realisatie van het zonneveld bij de stort Montfort (in nauwe samenwerking met Coöperatie Duurzaam Roerdalen). We willen dit zonneveld van ca 7MW in 2023 aanleggen.
- Daarnaast begeleiden we de initiatieven van derden die een project hebben ingediend in de eerste tranche van 25ha zonneveld. Lokaal eigenaarschap en ruimtelijke kwaliteit zijn daarin belangrijke aandachtspunten. We verwachten dat de eerste parken uit de eerste tranche in 2023 worden vergund en starten met de realisatie.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor windmolens, waarin we zoveel mogelijk zelf de regie op de kwaliteit en het financieel rendement houden. In 2023 willen we hiervoor de locaties selecteren en uitwerken in een programma van eisen niveau.

Actie 2: Stimuleren duurzame opwek kleinschalig en besparing inwoners

In lijn met programma 1: Krachtige Dorpen, willen we dat al onze inwoners mee kunnen doen door zelf met zonnepanelen en besparen aan de slag te gaan. We zetten hier ook in op het aanpakken van de energie-armoede. We vinden dat iedereen kansen moet krijgen om een bijdrage aan de energietransitie te leveren.

Operationeel doelen

- Hiervoor moet duurzame opwek op dak voor al onze inwoners bereikbaar zijn. Zowel eigenaren als huurders willen we perspectief bieden om mee te doen, onder andere via het project ‘Zon op dak’. Het doel is om in 2023-2024 op 300 daken zonnepanelen te installeren.
- Ook gaan we werken aan een gemeente brede besparingsaanpak. We richten hiervoor een loket in en faciliteren coaches en adviseurs die onze inwoners aanzetten om in actie te komen. In 2023 zijn er 15 coaches aan de slag die jaarlijks zo’n 400 huishoudens helpen stappen te zetten om de woning te verduurzamen.

Actie 3: Doorontwikkelen warmtetransitie

De warmtetransitie heeft als doel om in 2030 het gasverbruik van de gebouwde omgeving minstens 20% gereduceerd te hebben in vergelijking met 2021. Eind 2021 stelden we de Transitievisie Warmte Roerdalen vast. In 2022 zetten we de eerste stappen in de uitvoering. Daarin hebben we een loketfunctie voor onze inwoners voorbereid met mogelijkheden voor coaching en advies. Het loket richt zich op warmte en is daarmee nu nog een onderdeel van de brede besparingsaanpak onder Actie 2. Op termijn (niet in de eerste komende jaren) zal de warmtetransitie zich doorontwikkelen en zullen we actief hele wijken van het aardgas moeten gaan halen.

Operationele doelen

- Het loket voor inwoners moet in 2023 operationeel zijn.
- Vervolgens bouwen we het aanbod verder uit. We verbinden de energiecoaches aan adviseurs die ook de technische vertaling kunnen verzorgen voor onze inwoners.
- In 2023 selecteren we de eerste wijk(en) die we op zijn minst aardgasloos-ready willen maken. Hiervoor gaan we met minimaal 100 huishoudens in die wijk uitzoeken welke maatregelen het beste passen bij onze woningvoorraad. Het zijn maatregelen zoals (hybride) warmtepompen.

Actie 4: ondernemersaanpak

Tot 2022 lag de focus van het duurzame energieprogramma vrijwel uitsluitend op onze inwoners. Sinds medio 2022 verkennen we de kansen om ook onze ondernemers te stimuleren en faciliteren. Daarvoor zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met partijen zoals Parkmanagement, LLTB, Groene Economie Limburg.

Operationeel doel

- We zetten in 2023 gericht in op het promoten van energiescans bij ondernemers. We willen dat minimaal 25 scans worden uitgevoerd verdeeld over enkele kansrijke sectoren. We vertalen de uitkomst van de scans en de behoefte van ondernemers in 2023 in een plan van aanpak voor de ondernemers.

Actie 5: gemeente Roerdalen en maatschappelijke organisaties

We blijven inzetten op het verduurzamen van ons eigen vastgoed en dat van maatschappelijke organisaties en verenigingen. Daarin verbreden we onze inzet van gericht op zonnedaken naar isoleren en het verminderen van het gasverbruik. Ook in de openbare ruimte blijven we verduurzamen door alle openbare verlichting te voorzien van ledverlichting de komende jaren.

Operationele doelen

- We willen in 2023 twee zonnedaken op het gemeentelijk vastgoed realiseren. Het is mede afhankelijk van de capaciteit van het stroomnet of en in welke vorm dit gerealiseerd kan worden.
- In 2023 wordt bekend via het nieuwe duurzaam meerjarigonderhoudsplan welke gebouwen we hoe en op welk moment gaan verduurzamen.

Tactisch doel 4: investeren om te renderen

Er wordt geïnvesteerd waar wij dit van belang achten, om daarmee te renderen, en wij werken hierbij samen met diverse (verbonden) partijen. De concrete acties die voortkomen uit het project “Investeren om te renderen” zijn opgesteld in een plan van aanpak en zetten de ambities op het gebied van duurzaamheid extra kracht bij, evenals de toekomstige aanpak van de verdunningsgebieden zoals die in de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 benoemd zijn. Al deze

ontwikkelingen dragen bij aan een kwalitatief goed woon- en leefklimaat en zijn daardoor op verschillende niveaus verbonden met bijvoorbeeld programma 3 (veilige dorpen), programma 5 (Wonen) en programma 6 (Groenbeheer).

Actie 1: Plan van aanpak investeringen.
In 2021 is onderzocht of we meer structurele inkomsten voor de gemeente kunnen genereren. Hierbij denken we aan het plaatsen van een reclamemast, reclameobjecten of een zendmast. In 2022 is een onderzoek opgestart naar de realisatie van een reclamemast langs de A73. Het haalbaarheidsonderzoek naar de opties van reclameobjecten langs de gemeentelijk wegen is afgerond en het plan van aanpak is geschreven. In 2023 wordt dit plan van aanpak uitgevoerd waarbij de planning is dat in het eerste kwartaal van 2024 de eerste inkomsten worden gegenereerd.

Operationeel doel
- Het afronden van het haalbaarheidsonderzoek naar de reclamemast langs de A73.
- Eind 2023 is de planning dat de eerste inkomsten in eerste kwartaal 2024 binnenkomen nog steeds haalbaar.

Ook onderdeel van het plan van aanpak investeringen is het realiseren van extra pachtgronden door een actiever grondbeleid. Om snel te kunnen handelen en grond aan te kunnen kopen wanneer kansen zich voordoen (ook voor woningbouw) voor diverse ontwikkelingen wordt voorgesteld om het in 2023 ter beschikking gestelde krediet ter hoogte van €1 miljoen beschikbaar te houden.

Grip op samenwerking

Om al onze doelen in dit programma te behalen wordt samengewerkt met de volgende verbonden partijen: Servicecentrum MER-Omgevingsdienst (Gemeenschappelijke Regeling), Grenspark Maas-Swalm-Nette (gemeenschappelijke regeling), Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML, vennootschap), Stichting Ons WCL (stichting), de Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord (gemeenschappelijke regeling), Euregio Rijn-Maas-Noord (overige verbonden partij), SML en Keyport.

Reguliere werkzaamheden

- Afronden ontwikkeling LOG Montfort.
- Pacht- en grondzaken.
- Economie.
- Recreatie en toerisme.
- Cultureel erfgoed/cultuur.
- Ruimtelijk beleid.
- Deelname in grenspark Maas, Swalm, Nette.
- Deelname Samenwerking Midden Limburg.
- Deelname Keyport.
- Deelname Euregio.
- Deelname in VVV Midden-Limburg.
- Deelname in Stichting Ons WCL
- Deelname Regionale Energie Strategie
- Euregionale samenwerking (Wassenberg en Niederkrüchten).

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 1.708	- 2.921	- 1.788	- 1.669	- 1.994	- 1.994
Baten	451	1.041	681	756	773	773
Saldo van baten en lasten	**- 1.257**	**- 1.880**	**- 1.107**	**- 913**	**- 1.221**	**- 1.221**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-	- 43	-	-	-	-
Onttrekkingen	352	916	288	59	59	59
Mutatie reserves	**352**	**874**	**288**	**59**	**59**	**59**
Resultaat	**- 905**	**- 1.006**	**- 819**	**- 854**	**- 1.162**	**- 1.162**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en begroting 2023

De grootste mutaties in begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De beschikbare budgetten voor duurzaamheid zijn € 612.000 lager dan in 2022, omdat een aantal thema's in 2023 zullen worden opgepakt.
- In 2023 wordt de formatie voor duurzaamheid uitgebreid, kosten € 97.000.
- De inwerkingtreding van de omgevingswet in 2023 zorgt voor lagere lasten van € 46.000 dan in 2022.
- Gezonde en klimaatbestendige bossen zorgt voor een € 40.000 hogere bijdrage vanaf 2023, gedurende de periode 2023-2032.

Baten

- Compensatie Rijk voor uitvoeringskosten gerelateerd aan duurzaamheid. Verwacht wordt € 221.000 te ontvangen.
- We verwachten € 25.000 inkomsten te genereren met reclamepakketten.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. project Herkenbosscher Broek t.l.v. reserve en kunst en cultuur in het kader van Covid-19).

Mutaties reserves

- Voor 2023 wordt geld vanuit de reserve onttrokken voor het actieplan duurzame energie en voor verschillende toeristische projecten.

Programma 5: Woonomgeving

Inleiding

Dit programma gaat over de woonomgeving van onze inwoners. Onze gemeente is een prachtige gemeente waar het mooi wonen is in het groen. Natuur, werkgelegenheid en voorzieningen zijn nabij. De sociale samenhang in onze dorpen is groot, met een actief verenigingsleven We blijven ons inzetten om nog aantrekkelijker te worden voor nieuwe inwoners. Er zijn momenteel veel bouwactiviteiten. Tegelijkertijd hebben we te maken met een demografische transitie die vraagt om andere woningen. Dit speelt een rol bij de keuzes voor de toekomst. De bestaande woningvoorraad is voor een deel niet levensloopbestendig. Dit heeft onze aandacht.

Zorgdragen voor een goede ruimtelijke ordening is een belangrijke taak van onze gemeente. Wij zetten in op het uitbreiden van de formatie met één fte.
Deze uitbreiding is nodig vanwege de structurele toename van plannen voor onder andere nieuwe woningen. Daarnaast hebben we te maken met een aantal ontwikkelingen zoals het duurzaamheidsvraagstuk en de stikstofproblematiek die eveneens een structurele inzet noodzakelijk maken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: woningen (ver)bouwen naar behoefte, hierbij aansluiten op de korte termijn en kijkend naar een toekomstbestendige woningvoorraad.

In de context van krapte op de woningmarkt, wordt zowel gewerkt aan extra woningen als kwalitatief verbeteren van sterk verouderde woningen. Als belangrijkste leidraad is de Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2022-2025 opgesteld. In bijlage 5 van de Structuurvisie is de lokale uitwerking opgenomen die richting geeft aan de gewenste kwaliteit en aantallen. Uiteindelijk willen we bereiken dat onze inwoners kunnen (blijven) wonen in een woning die voldoet aan hun eigen behoefte in een goed woon- en leefklimaat. Voor een goed woon- en leefklimaat is een goede sociale samenhang belangrijk, waaraan bewoners en verenigingen zelf ook bijdragen (zie programma 1).
Tevens draagt ook het onderhoud alsook de ontwikkeling van de openbare ruimte hieraan bij (zie programma 6).

Tactisch doel 1: Het bereiken van een woningvoorraad die qua kwaliteit, aantallen en proces goed aansluit bij de behoefte van onze inwoners.

Dit doel kent drie belangrijke aspecten:

- Een woningvoorraad die qua kwaliteit goed aansluit bij de wensen van onze inwoners, denk hierbij aan wonen en zorg of het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad;
- Een woningvoorraad die qua aantallen aansluit op de behoefte, er moet een gezond evenwicht zijn tussen de woningbehoefte en het woningaanbod;
- Een woningvoorraad die qua proces goed aansluit op de behoefte, denk hierbij aan de bewuste keuze voor de gemeente om volledig de regie te nemen of de bewuste keuze om initiatiefnemers de ruimte te geven, voor de ontwikkeling van eigen initiatieven.

Actie 1: Regionaal woningbehoefteonderzoek actualiseren
In 2023 wordt het proces voor een nieuw woningbehoefteonderzoek opgestart. Het huidige woningbehoefteonderzoek uit 2018 wordt geactualiseerd, dit wordt voorgeschreven in de Provinciale Omgevingsverordening.

Operationeel doel

- Eind 2023 is de aanbesteding uitgevoerd en het onderzoek gestart. Waar mogelijk nemen we bij dit onderzoek ook de behoefte van additionele doelgroepen mee.

Actie 2: Afsluiten Meerjarige prestatieafspraken Roerdalen met Wonen Limburg
In 2023 worden de Meerjarige Prestatieafspraken Roerdalen geactualiseerd en door het college vastgesteld, de hierbij behorende jaarschijven worden telkens in november/december vastgesteld. Bij het maken van de afspraken houden we rekening met de behoeften en wensen van onze inwoners. De onderwerpen waarover afspraken gemaakt worden, beperken zich niet tot de volkshuisvesting, ook aspecten uit het sociaal domein, leefbaarheid en de verduurzamingsopgave (levensloopbestendig alsook energetisch) komen hierbij aan bod.

Operationeel doel

- In 2023 worden de Meerjarige Prestatieafspraken Roerdalen geactualiseerd en door het college vastgesteld.

Actie 3: Lokale prestatieafspraken actualiseren
Met de woningcorporatie en de huurdersbelangenvereniging stellen we de Prestatieafspraken Jaarschijf 2024 vast en geven we uitvoering aan de Prestatieafspraken Jaarschijf 2023.

Operationeel doel

- Eind 2023 zijn de Prestatieafspraken Jaarschijf 2024 met de woningcorporatie vastgesteld.

Vanuit ruimtelijk oogpunt (zie ook programma 4) krijgen samenhangende herstructureringslocaties en transformatiemogelijkheden voorrang boven uitbreiding en nieuwbouw. Met deze herontwikkelingen kunnen woningen worden gerealiseerd die aansluiten bij de kwalitatieve behoefte. Er komen meer ouderen en de huishoudens worden kleiner. Hierdoor ontstaat er veel vraag naar appartementen met lift en seniorenwoningen. Gelijktijdig ontstaat er een overschot aan rijwoningen, twee-onder-een kap woningen en vrijstaande woningen.

In de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 zijn gebieden aangewezen waar we in de toekomst het aantal woningen willen verminderen. Dit noemen we verdunningsgebieden. In het Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Roerdalen 2050 zijn de uitwerkingen van de verdunningsgebieden in de planning gezet. Pas vanaf 2029 gaan we aan de slag met de verdunning tenzij zich eerder kansen voordoen.

We werken actief mee met de realisatie van enkele (grotere) woningbouwprojecten zoals de herontwikkeling locatie Petrusberg en locatie Brombemke in Sint Odiliënberg en diverse woonzorglocaties (zoals aan de Dorpsstraat in Melick en de Hoogstraat in Montfort).

De volgende projecten vallen onder de regie van gemeente Roerdalen:

Project 1: Bouwontwikkelingen aan de Markt in Posterholt en de Hammerstraat/Muytertweg in Herkenbosch.
In maart 2022 heeft de gemeenteraad aan het college de opdracht gegeven om voor het woningbouwproject Hammerstraat/Muytertweg in overleg te treden met de grondeigenaren en de omgeving om tot een gedragen plan te komen. Dit plan komt tegemoet aan de diverse woningbouwinitiatieven, rekening houdend met het open karakter van het gebied, waarbij in overleg met de grondeigenaren een eventuele fasering voor realisatie overeengekomen kan worden. De overleggen zijn geweest en om vervolgstappen te kunnen zetten (zoals aanpassing stedenbouwkundig plan) is een voorbereidingskrediet nodig. Deze kosten worden uiteindelijk doorberekend aan de initiatiefnemers op basis van daadwerkelijke kosten. Deze eerste stappen sluiten aan bij Samen Doen waarbij we als gemeente regie hebben gepakt en partijen samen hebben gebracht. Op basis van onze vier kernwaarden geven we de grondeigenaren het vertrouwen en zelf de verantwoordelijkheid om te komen tot een uitgewerkt plan dat past binnen de kaders.

Project 2: Wienkeskoel fase 3 Melick.
Al in de programmabegroting 2022 is opgenomen dat we gaan onderzoeken of Wienkeskoel verder kan worden afgerond via de ontwikkeling van nog enkele bouwkavels (fase 3). In 2022 zijn de eerste stappen voorbereid (opstellen verkavelingsplan, uitvoeren taxatie, opstellen grondexploitatie). Vanwege de inzet van de projectleider REO bij de actie “tijdelijke huisvesting” zijn hier nog te weinig stappen in gezet. In 2023 wordt dit project verder opgepakt (ook in het kader van Investeren om te renderen). Op basis van Samen Doen wordt de omgeving hier tijdig in meegenomen.

Project 3: Afronding wijk Holsterveld in Vlodrop.
In 2021 is de grondexploitatie van Holsterveld in Vlodrop heropend. Inmiddels zijn (koop)overeenkomsten gesloten met Wonen Limburg voor de bouw van 10 huurwoningen en met een ontwikkelaar voor de bouw van 10 levensloopbestendige koopwoningen. De gemeente heeft 7 vrije bouwkavels in de verkoop. Ondanks de grote interesse vooraf in deze vrije bouwkavels (circa 35 geïnteresseerden) gaat de verkoop niet zo snel als gehoopt. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de gestegen bouwprijzen. Momenteel zijn er twee getekende koopovereenkomsten. Dat heeft geen gevolgen voor inhoud of financiën, maar wel voor de planning. In 2023 vinden naar verwachting de eerste bouwwerkzaamheden plaats.

Project 4: Centrumplan Herkenbosch.
Op 29 september 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met het stedenbouwkundige kader en de dekking van het tekort ten behoeve van de herontwikkeling van het gebied aan de Hoogstraat, Stationsweg, en Europalaan Centrum in Herkenbosch. Naar aanleiding hiervan heeft het college in het najaar van 2021 de betrokken panden aangekocht. Het voornemen is om de bestaande bebouwing te slopen en sociale huurappartementen en grondgebonden (levensloopbestendige)woningen te realiseren. Voor de sociale huurappartementen worden gesprekken gevoerd met Wonen Limburg en voor de grondgebonden (levensloopbestendige) woningen wordt door middel van een openbare uitvraag een ontwikkelende partij gezocht. Om het tekort zo veel als mogelijk te verkleinen is een aanvraag voor Kwaliteit Limburgse Centra (KLC) subsidie ingediend bij de Provincie Limburg.

Project 5: Uitbreiding woonwagenstandplaatsen.
In 2020 is uit het provinciaal woonbehoefteonderzoek gebleken dat er behoefte is aan extra standplaatsen in Roerdalen. In 2021 is het plan van aanpak voor de uitbreiding van de woonwagenstandplaatsen vastgesteld. Voor de locatie in Herkenbosch heeft dat er inmiddels toe geleid dat er een inrichtingsplan is opgesteld inclusief bijbehorende kostenraming. Daarmee zijn, mede op basis van Samen Doen, in 2022 de bewoners en omwonenden betrokken en geïnformeerd. Aangezien de kosten voor minimaal vier standplaatsen (indien financieel mogelijk vijf) hoger uitvallen dan in eerste instantie verwacht worden extra middelen voor de uitvoering aangevraagd. Voor de locaties in Melick en Montfort vinden onderhandelingen over grondoverdracht plaats voordat daar plannen en ramingen kunnen worden opgesteld. Daar komen we met een separaat voorstel voor terug bij de gemeenteraad. Uitvoering in Herkenbosch is in 2023 voorzien. Voor de inhuur van externe ondersteuning zijn ook middelen nodig.

Actie 4 (Prioritaire/speerpunt programma overstijgend): Project tijdelijke woningen in alle dorpen
Vanwege de oorlog in de Oekraïne en de opgave ten behoeve van statushouders gaat de gemeente voor 240 personen tijdelijke huisvesting realiseren. Deze tijdelijke huisvesting is ook bedoeld voor spoedzoekers en starters uit de eigen gemeente. Deze 240 personen worden evenredig verdeeld over de 6 woonkernen. De uitvoering vindt gefaseerd plaats, dat betekent dat we per kern starten met 6 tijdelijke wooneenheden en op basis daarvan bepalen of er uiteindelijk meer woningen nodig zijn. In 2022 zijn hiervoor, in het kader van Samen Doen, in alle dorpen informatieavonden geweest en klankbordgroepen gevormd. Met een woningstichting is een intentieovereenkomst gesloten om te organiseren dat zij investeren in de aanschaf van de tijdelijke woningen. De gemeente moet dan wel het openbaar gebied realiseren. Voor de kosten voor het bouw- en woonrijp maken wordt nog onderzocht welk deel door het Rijk of de provincie gedekt kan worden. De eerste woningen worden eind 2022 gerealiseerd, in 2023 vindt verdere realisatie in alle kernen plaats. Door dit project blijven diverse werkzaamheden in kader van investeren om te renderen liggen, maar zijn eveneens meerdere medewerkers van diverse teams betrokken bij dit project (onder andere specialisten ruimtelijke ordening en openbare werken). Daarvoor is ook in 2023 vervangingscapaciteit nodig, maar ook voor de inhuur van externe expertise zoals een rentmeester en milieutechnische adviesbureaus.

Tactisch doel 2: Prettige woon- en leefomgeving.

Actie 1: Monitoren nieuwe afvalinzameling
Per 1 januari 2022 is de manier van afval inzamelen in onze gemeente gewijzigd. Dit om de door de raad in 2019 vastgestelde doelstellingen te kunnen behalen. Eind 2023 dienen we in onze gemeente nog maximaal 100 kilogram restafval per inwoner in te zamelen, eind 2025 moet dit 90 kilogram zijn.

Operationeel doel

- In het begin van het tweede kwartaal 2023 volgt er een uitgebreide rapportage waarin per afvalstroom de voortgang wordt weergegeven. Doel van deze rapportage is om inzicht te krijgen in welke mate de in 2019 vastgestelde doelstellingen zijn gerealiseerd.

Actie 2: Bewustwording van duurzaamheid via het aanbieden lespakketten op scholen

Bewustwording op het gebied van duurzaamheid begint bij onze jongste inwoners. Op dit moment is er één basisschool in onze gemeente die actief bezig is om afvalscheiding onder de aandacht te brengen van haar leerlingen. Onze ambitie is dat eind 2025 alle basisscholen in onze gemeente gebruik maken van onze gratis lespakketten door deze op te nemen lesprogramma en waar nodig de scholen te voorzien van materialen om de diverse afvalstromen te kunnen scheiden.

Operationeel doel

- De doelstelling is dat eind 2023 een drietal basisscholen met ons lesprogramma werkt.

Grip op samenwerking

Om de doelen in dit programma te halen werken we samen met de volgende verbonden partijen: Servicecentrum MER-Omgevingsdienst (Gemeenschappelijke Regeling), Reinigingsdienst Maasland (gemeenschappelijke regeling) en de Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord (overige verbonden partij). Verder werken we samen in SML-verband.

Reguliere werkzaamheden

- Uitvoering afvalnota.
- Grondexploitaties.
- Gebiedsontwikkeling.
- Ruimtelijke plannen.
- Planschadezaken.
- Trekkersrol Samenwerking Midden-Limburg (SML) op het gebied van Wonen, Zorg en Woonomgeving.
- Deelname Samenwerking Midden Limburg.
- Lokale prestatieafspraken (woningcorporatie, gemeente en huurdersbelangenvereniging).
- Huisvesting statushouders.

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

5. Woonomgeving	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 5.556	- 7.989	- 6.040	- 4.990	- 5.215	- 4.854
Baten	4.431	6.178	5.242	4.258	4.407	4.040
Saldo van baten en lasten	**- 1.125**	**- 1.811**	**- 798**	**- 733**	**- 808**	**- 814**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 259	- 580	- 389	- 87	- 11	-
Onttrekkingen	502	1.035	-	-	-	-
Mutatie reserves	**244**	**455**	**- 389**	**- 87**	**- 11**	**-**
Resultaat	**- 881**	**- 1.356**	**- 1.187**	**- 820**	**- 819**	**- 814**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en 2023
De grootste mutaties in de lasten en baten van de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De bijdrage aan SC MER daalt in 2023 met € 240.000
- In 2023 zal een woningbehoefte onderzoek worden uitgevoerd, kosten € 85.000.
- Bijdrage aan RD Maasland stijgt met € 76.000 ten opzichte van 2022.
- Opstellen plan van aanpak Houtkempke St. Odiliënberg in 2023, kosten € 60.000.
- De exploitatiekosten van de milieustraat zijn € 25.000 hoger.
- Vertraging deelname zonnepark Montfort € 25.000 en plaatsen zonnepanelen eigen vastgoed € 25.000.

Baten

- Voornamelijk bij de milieustraat begroten we € 76.000 hogere inkomsten afval.
- Bijdrage, groot € 64.000, van andere gemeenten inzake het woningbehoefte onderzoek.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. exploitatiekosten BSGW).

Reserves
De verwachte inkomsten, uitgaven en winstneming bouwgrondexploitaties zijn verwerkt conform de Percentage of Completion methode. Inhoudelijk wordt dit toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

Programma 6: Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen

Inleiding

Dit programma richt zich op de directe leefomgeving van onze inwoners. Zowel op het onderhoud als op de ontwikkeling van de openbare ruimte.

Eén van de kernwaarden voor de manier waarop we werken is het actief betrekken van inwoners bij initiatieven op het gebied van veiligheid en leefbaarheid en bij de keuzes die gemaakt moeten worden in de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte. Dat doen we binnen duidelijke kaders en vanuit het algemeen belang. We hebben hier al goede ervaringen mee opgedaan. De tijd die dit kost levert een duidelijke meerwaarde daar waar het gaat om draagvlak van de omgeving en waardering voor het kunnen meedenken in de inrichting. We realiseren een aantal projecten per jaar op deze manier.

Daarnaast werken we wijkgericht en zijn onze medewerkers van de buitendienst herkenbaar in de dorpen en aanwezig voor iedereen, die dit wenst, aanspreekbaar. De medewerkers van onze buitendienst hebben een sterke binding met de kernen en weten wat er in een dorp leeft. Vanuit hun sterke verantwoordelijks gevoel werken ze dagelijks in de kernen en proberen klachten en meldingen zo snel als mogelijk op te lossen. Het digitale meldsysteem FIXI stelt onze medewerkers in staat om meldingen snel en adequaat af te handelen. Afhankelijk van de aard van de melding gebeurt dat direct of vraagt de afhandeling meer tijd. We gaan uit van ongeveer 3500 meldingen in 2023.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: Prettige, leefbare dorpen waar inwoners en toeristen zich prettig voelen. Een veilige openbare ruimte waarin een aantrekkelijke kwaliteit tot uiting komt.

We doen dit met integraal ontwerp vanuit visie, met betrokkenheid van de inwoners. De link met programma 2 participatie ligt duidelijk voor de hand. Toepassing van duurzame materialen, oog voor historische elementen en groen levert mooie en leefbare kernen op. Dit is belangrijk voor onze inwoners, potentiële bewoners en tegelijkertijd verhoogt het de aantrekkelijkheid van onze gemeente voor toeristen en recreanten. Ook heeft de omgeving een positieve invloed op de waarde van het vastgoed. Dit is verbonden met de programma's 4 (Economie, natuur, toerisme, cultuur en duurzaamheid) en 5 (Woonomgeving).

We dragen, onder andere vanuit team Onderhoud, bij aan een hogere veiligheid door met een kritische blik te kijken naar ontwikkelingen in kernen. Daar waar aanwijzingen zijn van oneigenlijk en/of criminele activiteiten (bv dumpingen drugsafval) worden die gedeeld met de partijen die een rol spelen in het veiligheidsdomein. Hier ligt een link met programma 3.

De diverse kwaliteitsniveaus in de openbare ruimte, op het gebied van bijvoorbeeld wegen, groen en riolering, zijn vastgelegd in de betreffende beleidsdocumenten. We continueren de gekozen kwaliteitsniveaus. Hierover zijn besluiten genomen in 2022 voor wegen en riolering. De benodigde budgetten moeten aansluiten bij de gekozen ambitie.

Een waarschuwing voor de toekomst is aan de orde. Goed personeel is schaars. Dit geldt bij de aannemers, die moeite hebben gekwalificeerd personeel te vinden, maar geldt ook voor onze eigen organisatie. Specialistische vacatures invullen gaat zeer moeizaam. Waar dat onvoldoende lukt, zullen we keuzes maken in de prioritering van projecten. Dit uit zich ook in het groenonderhoud waar het lastig is om het afgesproken onderhoudsniveau op peil te houden. Daarnaast worden

grondstoffen duurder. We zien dat het prijspeil van materieel, materiaal en arbeid enorm stijgt. Dit leidt tot stijging van de kosten om hetzelfde kwaliteitsniveau in stand te houden. We houden in deze begroting al zo veel mogelijk rekening met deze prijsstijgingen. Ook hebben we te maken met oplopende levertijden door schaarste. Hierdoor kan een planning onder druk komen te staan.

Tactisch doel 1: Samen met inwoners werken aan integrale gebiedsgerichte projecten en beleid.

Met projecten gericht op vernieuwing van de openbare ruimte en het onderhoud daarvan werken we aan een veilige en mooie omgeving. De aanleiding voor een integraal project kan de onderhoudstoestand zijn, maar ook een verkeerskundig knelpunt, een ruimtelijke ontwikkeling, et cetera. We kiezen ieder jaar welke projecten we al wel en nog niet oppakken. Hierin speelt de situatie ter plekke een belangrijke rol. Wat is de staat van onderhoud, ontstaat er mogelijk op korte termijn een gevaarlijke situatie, welke kansen kunnen we in het gebied benutten en kunnen we zaken samenvoegen?

Actie 1: Realisatie van de reconstructie Zandstraat in Montfort
De voorbereidingen voor dit project zijn in 2022 afgerond. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart en worden in 2023 afgerond.

Actie 2: Start van de realisatie van de herinrichting van de markt in Vlodrop.
Aansluitend op werkzaamheden aan de brug over de Roer (Provincie – N293) starten we in 2023 met de realisatie.

Actie 3: start van de reconstructie van de Dorpsstraat en Groenstraat in Melick.
We zijn gestart met de voorbereidingen van de reconstructie van deze wegen, samen met de inwoners. Dit omvangrijke project komt in 2023 in de realisatiefase.

Actie 4: Afronding parkeervoorzieningen rondom dorpspark Schepersheuvel en sporthal in Sint Odiliënberg
In 2022 heeft uw raad een besluit genomen over de inrichting en kosten van aanpassingen aan de parkeervoorzieningen rondom dorpspark Schepersheuvel, de sporthal en het gemeentehuis in Sint Odiliënberg. In 2023 rondom we deze werkzaamheden af.

Actie 5: Afronding mobiliteitsplan
We ronden begin 2023 het traject rondom het actualiseren van het verkeersbeleid af met een besluit over het nieuwe mobiliteitsplan. Vervolgens gaan we aan de slag met de uitvoering daarvan.

Actie 6: Overdracht woonwagenlocatie Sint Odiliënberg
Voor de overdracht van de woonwagenlocatie in Sint Odiliënberg moeten ten aanzien van privaatrecht (huurcontracten) en publiekrecht (gebruik van de gronden) enkele zaken geregeld worden. Hiervoor is al in 2016 een plan van aanpak opgesteld. Het plan van aanpak moet geactualiseerd worden en vervolgens worden gecommuniceerd met de bewoners. In 2023 wordt het plan van aanpak uitgewerkt tot een concreet overzicht van actiepunten. Momenteel is er binnen de organisatie geen capaciteit om deze actie op te pakken. Voor de noodzakelijke juridische kosten en de inhuur van een externe projectleider zijn middelen nodig. De projectleider moet dan ook de inschatting gaan maken welke teams specifiek nodig zijn en een inschatting maken van het aantal uren. Uitvoering is vervolgens voorzien vanaf 2024.

Tactisch doel 2: Groenbeheer op het gewenste niveau houden, met aandacht voor de mensen die dit werk doen.

Landschap, groen en natuur zijn belangrijk voor onze leefomgeving. Het groen is niet alleen onze grootste zuurstofproducent, maar het zorgt ook voor de zuivering van onze lucht en zorgt voor schaduw. Verder levert groen een leefgebied voor vele insecten en andere dieren. Groen draagt bij aan het geluksgevoel en een groene omgeving heeft veel voordelen. Het heeft een positief effect op de gezondheid van mensen en draagt bij aan de leefbaarheid van de wijk. Bedrijven vestigen zich graag in een groene omgeving en onroerend goed is gewilder, waardoor de economische groei in een dorp wordt versterkt.

Actie 1: De organisatie van team Onderhoud en het groenbedrijf verder ontwikkelen.
Onder leiding en aansturing van het Team Onderhoud wordt het groenonderhoud uitgevoerd binnen het door de gemeenteraad vastgestelde financiële kader. Vanaf 1 januari 2020 is er een grote groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (de oude WSW) vanuit Westrom gedetacheerd bij de gemeente. Bovendien kunnen hierdoor de uitvoerende taken dan efficiënter en flexibeler worden uitgevoerd.
Om efficiëntievoordelen te realiseren, wordt het naast de gemeenteloods gelegen pand van Jong Nederland in de verbouwing/nieuwbouw meegenomen. Er ontstaat een gebouw dat zowel voldoet aan de behoefte van het team Onderhoud als aan de behoefte van Jong Nederland.
Vanwege een noodzakelijk faunaonderzoek is er enige vertraging ontstaan in de voorbereidingstijd maar de start van de verbouwing in 2023/2024 lijkt nog steeds haalbaar.

Actie 2: Ontwikkelen Outdoor Campus Roerdalen en borgen groenonderhoud.
Om de bezetting van de groen onderhoudsdienst op peil te brengen en te houden is er dringend behoefte aan (blijvende) nieuwe instroom van medewerkers. De groep Westrommedewerkers die bij ons is gedetacheerd neemt onder andere door het natuurlijk verloop en het vertrek van medewerkers steeds verder af.
Op 1 april 2021 zijn we daarom van start gegaan met de Outdoor Campus Roerdalen. In dit project wordt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (die vallen onder de Participatiewet) de mogelijkheid geboden om door middel van werken in het groen door te groeien naar de gemeentelijke groen onderhoudsdienst of naar bijvoorbeeld een commerciële partij. Dit doen we met intensieve professionele begeleiding waarbij de deelnemers naast het aanleren van werknemersvaardigheden ook een gedegen opleiding in het groen wordt geboden. Sinds de start van het project is aan 5 mensen een contract aangeboden.
Naast mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is er in dit project ook de samenwerking gezocht met het Praktijk- en Speciaal onderwijs in Roermond. We gaan ons in 2023 meer richten op kandidaten uit deze doelgroep omdat de instroom van mensen uit de Participatiewet te gering is om aan de behoefte die er bij het team Onderhoud bestaat te voldoen.

Operationele doelen

- We streven ernaar om in 2023 vier nieuwe kandidaten uit de Participatie Wet en/of uit het Praktijkonderwijs te laten instromen in de groen onderhoudsdienst van de gemeente.
- Om de kwaliteit van het groenonderhoud te borgen is het, vanwege het personeelstekort in ons eigen groenonderhoud team en de te geringe instroom van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, noodzakelijk om in 2023 een gedeelte van deze onderhoudswerkzaamheden uit te besteden aan een aannemer. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn staan opgenomen onder de post Onderhoud Beplantingen. Bij voldoende nieuwe instroom kunnen deze extra kosten in de toekomst weer worden afgebouwd.

Actie 3: Maaibeleid en biodiversiteit.
We blijven zoeken naar mogelijkheden om daarvoor geschikte gemeentelijke eigendommen minder of anders te maaien waardoor de biodiversiteit zich verder kan ontwikkelen. We gaan verder met het, daar waar mogelijk en wenselijk, minder maaien van grote gazons en/of wadi's zodat er een meer bloemrijke en natuurlijke vegetatie kan ontstaan. We gaan door met het stimuleren van bloemrijke particuliere akkerranden of percelen om de biodiversiteit te versterken. Dit doen we onder andere samen met de Midden-Limburgse Coöperatie Boeren met Natuur.

Tactisch doel 3: We dragen bij aan klimaat en een duurzame omgeving.

Ook in de openbare ruimte zijn we ons bewust van het belang van duurzaamheid. Dit betreft klimaatadaptatie, ruimte voor water en groen, afkoppelen van regenwater, en duurzame materialen in de openbare ruimte. Ook in het vastgoed verduurzamen we waar dit haalbaar is, bijvoorbeeld door toepassen van zonnepanelen. We richten ons ook op duurzaam materieel, waarbij we bijvoorbeeld de mogelijkheden bekijken om brandstof aangedreven machines te vervangen door accu aangedreven machines, als machines aan vervanging toe zijn.

Actie 1: Duurzaam omgaan met water en klimaat.
Door veranderingen in klimaat staat het rioolsysteem onder druk. We werken aan het omgaan hiermee, waarbij het vergroten van rioolbuizen in lang niet alle gevallen de oplossing is.

Operationele doelen

- We nemen afkoppelen van straten zoveel mogelijk mee in projecten. We streven naar het afkoppelen van minimaal 5000 m2 verhard oppervlak per jaar. Dit betekent dat, gebaseerd op de gemiddelde regenval in Nederland, 4265 m3 regenwater wordt geïnfiltreerd in de bodem en niet afgevoerd naar de waterzuivering.
- We nemen deel aan het regionale project GroenBlauwe revolutie schoolpleinen, waarbij schoolpleinen worden omgevormd van tegels naar meer groen en blauw (water). We streven naar één school per jaar.

Actie 2: Stimuleren en/of realiseren van zonnedaken op gemeentelijk vastgoed of andere gebouwen.
Op het dak van het gemeentehuis en de Roerparel liggen zonnepanelen. Op de nieuwbouw van de gemeenteloods komen deze ook, net als op de oude gemeenteloods in Sint Odiliënberg. In aansluiting op het actieplan duurzame energie bekijken we de komende jaren of andere gemeentelijke daken geschikt zijn (te maken). We hebben te maken met de belasting van het energienet en de beperkingen voor teruglevering. Hier hebben we rekening mee te houden.

Grip op samenwerking

We werken op het gebied van water en riolering regionaal samen (Waterpanel Noord). Daarnaast int de BSGW de rioolheffing.

Andere en reguliere werkzaamheden

- Beheer en onderhoud wegen, riolering, groen, verkeer, openbare verlichting, civiele kunstwerken en accommodaties;
- Realiseren van tijdelijke huisvesting voor vluchtelingen, statushouders en spoedzoekers;
- Op vraag advisering Omgevingsdienst bij vergunningen op het gebied van water, groen, uitwegen en evenementen;
- Behandelen meldingen en klachten op het gebied van wegen, water, openbare verlichting, verkeer en groen;

- Integrale samenwerking met andere teams, onder andere bij een groot aantal ruimtelijke ontwikkelingen;
- We zorgen voor actueel beleid op in de diverse taakgebieden, openbare verlichting, groen, riolering, wegen en verkeer;
- Samenwerkingsverbanden in de regio op het gebied van wegen, water, verkeer en groen.
- Het is een wettelijke verplichting dat de gemeente van de Geo-basisregistraties, Basisadministraties Adressen en Gebouwen (BAG), Grootschalige Topografie (BGT) en Registratie Ondergrond (BRO) de kwaliteit garandeert volgens de eisen in de wet- en regelgeving. Deze kwaliteit is van groot belang bij de uitvoering van vele taken en in projecten. Voor de noodzakelijke hard- en softwarematige aanpassingen voorzien we in 2023 €25.000,- aanvullende lasten (incidenteel).

Relatie met paragraaf kapitaalgoederen

Meerjarig perspectief integrale projecten

We hebben een meerjarenprogramma ontwikkeld, gericht op integrale, en waar mogelijk gebiedsgerichte, reconstructies. Vanuit diverse disciplines is er aanleiding om zaken in de openbare ruimte te reconstrueren. Dit is niet alleen de onderhoudstoestand, maar ook ontwikkelingen op het gebied van riolering en water, groen of verkeer. We willen duidelijkheid scheppen in de grote integrale projecten voor de komende jaren. De prioritering wordt in grote mate bepaald vanuit het groot onderhoud aan wegen en rioleringen. Door dit zoveel mogelijk te combineren beperken en voorkomen we kapitaalvernietiging. We starten met in kaart te brengen welke kernen geschikt zouden zijn om te starten aan wijkgericht onderhoud waarbij we groen toevoegen aan het straatbeeld, verlichting verledden en trottoirs herstraten. Daarnaast voeren we nog (groot) asfaltonderhoud uit op diverse plekken in de gemeente, zowel plaatselijk als op grote delen van wegen. In al deze projecten speelt burgerparticipatie een belangrijke rol. We maken per project afspraken hoe we burgerparticipatie en communicatie vormgeven. Dit kan verschillen per project. We stellen voor de integrale projecten de volgende volgorde vast:

2023

- Realisatie Markt Vlodrop;
- Reconstructie Zandstraat Montfort: Realisatie;
- Verdere voorbereiding fietspad Rothenbacherweg;
- Start realisatie reconstructie Dorpsstraat/ Groenstraat Melick;
- Groot asfaltonderhoud Stationsweg Montfort binnen de bebouwde kom;
- Realisatie Infrastructurele voorzieningen dorpspark Sint Odiliënberg/ gemeentehuis;
- Start voorbereiding reconstructie Reewoude;
- Start voorbereiding groot onderhoud Akerstraat Posterholt;
- Aanleg groene berging Sportlaan en start voorbereiding herinrichting Sportlaan e.o. in Montfort;
- Start voorbereiding reconstructie Reutje;

2024-2025

- Realisatie reconstructie wijk Reewoude;
- Groot onderhoud Waarderweg (binnen en buiten de bebouwde kom);
- Realisatie Sportlaan e.o. in Montfort;
- Realisatie reconstructie Reutje;
- Realisatie groot onderhoud Akerstraat Posterholt;
- Voorbereiding en realisatie reconstructie Rector van de Boornlaan e.o. Posterholt;
- Start voorbereiding reconstructie Vlodropperweg Posterholt
- Start voorbereiding reconstructie Bernhardlaan St. Odiliënberg

- Start voorbereiding reconstructie Rothenbach
- Overstorten Melicker Leigraaf (Kaderrichtlijn Water)
- Beoogde start uitvoering verbeteren wijken;

2026 e.v.
- Realisatie reconstructie Vlodropperweg Posterholt;
- Realisatie Bernhardlaan Sint Odiliënberg;
- Verbetering Fietspad Donckerstraat;
- Realisatie reconstructie Rothenbach;
- Groot onderhoud Bosscherveldweg Sint Odiliënberg;
- Kerkstraat Melick;
- Europalaan Oost-Herkenbosch;
- Asfaltonderhoud Heidestraat;
- Verbeteren of vernieuwen fietspad Herkenbosch – Melick;
- Asfaltonderhoud Paarloweg.

We werken in 2023 ook aan het duurzaam behoud van de vijver in Sint Odiliënberg, bijvoorbeeld door het afdichten van (een deel van) de bodem. We onderzoeken dit verder en maken een plan. We vragen hiervoor een voorbereidingskrediet van €50.000,-

We herstellen een keermuur aan de Sint Wirostraat in Sint Odiliënberg, we hebben hiervoor een investeringskrediet van €99.000,- nodig.

In diverse straten en wijken zien we oudere straatbomen die zorgen voor overlast door wortelopdruk et cetera. We begroten in 2023 een incidenteel budget van €150.000,- en werken in 2023 verder aan een structureel plan van aanpak.

Voor het saneren van de bebording in de gemeente reserveren we voor de uitvoering een totaal investeringskrediet van €150.000,-, waarbij we uitgaan van een looptijd van circa 3 jaar ingaande 2023 (2 kernen per jaar saneren).

We werken aan hoogwatermaatregelen Roer. Dit is een belangrijk aandachtspunt. Op dit moment brengen we zo volledig mogelijk eventuele maatregelen in beeld. Hierbij hebben we ook het waterschap nodig en proberen we aanspraak te maken op de middelen die het rijk ter beschikking stelt. Op dit moment is nog niet in beeld wat de kosten hiervan zijn. Vooruitlopend hierop reserveren we een incidenteel budget voor verbetering van de dijk langs de Boomgaardstraat (€200.000).

In de kadernota hebben we onderbouwd dat door forse prijsstijgingen in energie en grondstoffen de budgetten voor investeringen op wegen met 15% verhoogd worden. Ditzelfde doen we voor onderhoud aan onze wegen. Voor riolering bepalen we in 2023 wat de effecten op het prijspeil en het gekoppelde rioolrecht betekenen.

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 6.705	- 7.464	- 8.057	- 8.087	- 8.285	- 8.356
Baten	2.706	2.543	2.543	2.536	2.600	2.665
Saldo van baten en lasten	**- 3.998**	**- 4.921**	**- 5.514**	**- 5.551**	**- 5.685**	**- 5.691**
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	3	54	-	-	-	-
Mutatie reserves	**3**	**54**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat	**- 3.995**	**- 4.867**	**- 5.514**	**- 5.551**	**- 5.685**	**- 5.691**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en 2023

De belangrijkste verschillen betreffen aanpassingen die veroorzaakt wordt door sterk stijgende energie- en grondstofprijzen.

Lasten

- Uitvoering van het wegenbeheerplan, onderhoud wegen, zijn in 2023 € 233.000 hoger.
- De kapitaallasten zijn in 2023 € 481.000 hoger dan in 2022.
- In 2023 worden werkzaamheden uitbesteed, omdat er te weinig mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt beschikbaar zijn. Dit betekent extra kosten van € 100.000.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. kwaliteitsimpuls dorpsentrees).

Programma 7: Bestuur, organisatie en dienstverlening

Inleiding

Dit programma gaat vooral over HOE we werken. We zijn erop gebrand het vertrouwen van inwoners in de gemeente te versterken. De kwaliteit van onze dienstverlening is daarin een bepalende factor. Het gaat om alle momenten waarop inwoners contact hebben met de gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Samen doen is ons motto. Met het programma *andere overheid* investeren we in de relatie tussen de gemeente en de gemeenschap. Onze kernwaarden *respect en gelijkwaardigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid* zijn bepalend voor onze aanpak.

Vertrouwen is de basis voor goede samenwerking. Daarom gaan we de ontwikkeling van beleid en de uitwerking daarvan nog dichterbij en samen met de inwoners organiseren. Dit vertalen we in onze manier van werken. Dat betekent leren en experimenteren hoe we in partnerschap met inwoners, verenigingen, stichtingen en ondernemers invulling geven aan een nieuwe rolverdeling tussen de gemeente en de gemeenschap.
Het sleutelwoord is *communicatie*. Daarom blijven we investeren in de verbetering hiervan in onze eigen organisatie. Daarnaast sturen we ook in de samenwerkingsverbanden op de kwaliteit van communicatie, bijvoorbeeld bij het Servicecentrum MER. Veel inwoners hebben immers vooral contact met de gemeente via de Omgevingsdienst of de afdeling Sociaal Domein van het SC MER.

We willen komend jaar een volgende stap zetten in de organisatieontwikkeling. Uitgaande van de gegroeide professionaliteit van medewerkers en de verbeterde samenwerking binnen de teams is minder inhoudelijke sturing door management nodig. Zoals al besloten in het kader van 'Roerdalen in balans' betekent dat ook minder management. Volgens die planning wordt de nieuwe teamindeling medio 2023 definitief. Bijzondere vraagstukken bij die stap in de organisatieontwikkeling zijn de verdere verankering van het dorpsgericht werken en van het integraal en opgave gericht werken. De regie op team-overstijgende opgaven, met vaak veel interactie met de buitenwereld, gaan we daarbij verbeteren. Integrale projectsturing wordt verdergaand geïmplementeerd.
Verder hebben we te maken met een toenemende arbeidsmarktproblematiek. Samen met HR en de andere MER-organisaties zetten we maximaal in op het binnenhalen van geschikte kandidaten. Als dat niet lukt via een normaal dienstverband is inhuur ook een optie. Tot slot ligt er in MER-verband een grote opgave om via een verbeterplan de informatiehuishouding inclusief archivering verder op orde te krijgen. Deze onderwerpen komen verder terug in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: een open en transparante vorm van besturen. Een communicatieve organisatie, die de kracht van de samenleving ondersteunt en stimuleert, ruimte geeft aan initiatieven en de gemeenschap als partner betrekt.

In het coalitieakkoord benoemden we de volgende speerpunten. We vertalen die in deze begroting naar doelen en acties:

- *Uitstekende Dienstverlening & Communicatie*. Dat geldt zowel voor onze eigen organisatie als voor het SC MER. We meten de kwaliteit, toetsen die bij onze inwoners en verbeteren waar nodig. Jaarlijks laten we zien welke verbeteringen we hebben gerealiseerd.

- *Een efficiënte/effectieve organisatie die doet wat ze belooft.* Klant- en servicegericht, zowel naar inwoners als ondernemers. Voor ondernemers hebben we één vast aanspreekpunt in onze organisatie.
- *Niet meer regels dan nodig.* We willen dereguleren waar het kan, de regels die overblijven zijn helder en begrijpelijk.
- *Een netwerk van gemeente en inwoners*. We willen optimaal gebruik maken van de kennis, kunde en capaciteit van de gemeenschap. We bouwen een netwerk waarin gemeente, inwoners en ondernemers samen werken aan de ontwikkeling van ieder dorp en de gemeente als geheel. Dus zoveel mogelijk dorpsgericht, vanuit het perspectief van onze inwoners.
- *Meer betrokkenheid van raadsleden.* We vinden het belangrijk dat de gemeenteraad niet alleen kaders stelt en controleert, maar ook daadwerkelijk dicht bij de inwoners staat. Bijvoorbeeld via dorpsgesprekken. 'Samen doen' is voor ons essentieel. We nodigen alle raadsleden uit hier actief aan mee te doen, met respect voor ieders rol en de onafhankelijke positie van ieder raadslid.

Doel 1: Communicatieve organisatie en toegankelijke dienstverlening waardoor inwoners zich gehoord, geholpen en betrokken voelen.

We werken dagelijks aan het verbeteren van onze communicatie en onze communicatiemiddelen. Via de burgerpeiling 'Waar staat je gemeente' meten we tweejaarlijks de tevredenheid van onze inwoners over de gemeentelijke communicatie en dienstverlening. De afgelopen jaren steeg deze waardering. Die lijn willen we vasthouden met een hogere score voor zowel de communicatie als de dienstverlening in 2023 en 2025.

Roerdalen wil een communicatieve organisatie zijn. Een organisatie die oog heeft voor de omgeving en ermee in verbinding staat. Dit vraagt om een omslag in houding en gedrag van alle medewerkers. De antenne voor communicatie moet bij iedereen op elk moment 'aan' staan. Hierbij staat de inwoner centraal. We kijken telkens goed naar het passende kanaal voor onze boodschap: persoonlijk, schriftelijk of digitaal. Of een mix hiervan. Ook in de komende jaren werken we verder aan het groter maken van de communicatiekracht van onze organisatie.

Actie 1: Verbeteren communicatie

Zichtbaarheid vergroten

We laten in onze communicatie beter zien wat we doen en waarom we dat doen. Ook leggen we meer uit wie dit doet, we geven de organisatie een gezicht. Met name op de communicatie over grotere thema's zetten we stevig in. Denk aan de omvorming van het sociaal domein/sociaal team, Omgevingswet, hoog water/crisiscommunicatie, tijdelijke huisvesting en diverse projecten binnen het thema duurzaamheid. Hierbij zorgen we voor een goed omgevingsbeeld zodat we in kunnen spelen op wat er in de samenleving leeft en waar het 'schuurt'.

Heldere taal

Heldere taal staat in onze communicatie centraal. Daarom leiden we al onze medewerkers op in het gebruik van heldere taal via diverse trainingen. We organiseren elk jaar twee terugkombijeenkomsten heldere taal om de kennis op te frissen. Ook zetten we taalcoaches in. Dit

zijn collega's die andere medewerkers op weg helpen bij het schrijven van heldere taal. Verder maken we gebruik van Taalambassadeurs. Dit zijn inwoners die een paar keer in het jaar de teksten van de gemeente beoordelen. De kwaliteit van onze brieven meten we via steekproeven.

Samen Doen

We hebben continu oog voor initiatieven uit de gemeenschap (Samen Doen). Zij zorgen er mede voor dat onze dorpen blijven 'bruisen'. Deze verhalen maken we zichtbaar in onze gemeentelijke communicatie om anderen te inspireren en om van elkaar te leren. Dit doen we via de communicatielijn Samen Doen.

Samen met inwoners en verenigingen verbinden we het gemeentenieuws en nieuws uit de gemeenschap. Dit doen we gezamenlijk via het informatieplatform RoerdalenNU.nl, dat bestaat uit dorpsbladen, website, digitale nieuwsbrief en facebookpagina.

Interne communicatie verbeteren

<u>Introductieprogramma nieuwe medewerkers</u>
We vinden het belangrijk dat alle medewerkers op de hoogte zijn van onze kernwaarden en onze manier van (samen)werken (andere overheid) en communiceren. Daarom ontwikkelen we een uitgebreid introductieprogramma voor nieuwe medewerkers. Hierin komen diverse onderwerpen aan bod die relevant zijn voor medewerkers van de gemeente Roerdalen.

<u>Nieuw intranet</u>
Ons huidige intranet wordt niet langer technisch ondersteund. Daarom vernieuwen we het intranet in samenwerking met het Servicecentrum MER en gemeentes Echt-Susteren en Maasgouw. Dat levert voordeel in de gezamenlijke inkoop en het beheer.

Operationele doelen

- We werken voor heldere taal voor 2023 een opleidingskalender uit met basistrainingen, terugkombijeenkomsten, webinars etc. Heldere taal is een continu aandachtspunt.
- We maken in 2023 samen met verschillende medewerkers uit onze organisatie een introductieprogramma voor nieuwe medewerkers.
- We werken samen met de dorpscontactpersonen een opzet uit voor de communicatie in 2023 rondom Samen Doen (intern en externe communicatie).
- In 2023 maken we een interne communicatiecampagne voor het gebruik van het nieuwe sociaal intranet.
- We adviseren over en zorgen voor de uitvoering van de communicatie rondom een aantal grote projecten (Duurzaamheid, Omgevingswet, Sociaal domein/sociaal team).
- We maken een kwaliteitsslag in onze lokale crisiscommunicatie, voor hoog water doen we dit samen met de omwonenden.
- We meten in 2023 de tevredenheid van inwoners over onze communicatie(middelen) en passen deze aan op de belangrijkste verbeterpunten.
- We zorgen in 2023 wekelijks voor content in onze diverse middelen die afgestemd is op informatiebehoefte van onze inwoners en werken hierbij samen met Roerdalennu.nl.

Actie 2: Verbeteren dienstverlening

De inwoner staat centraal in onze dienstverlening. We sluiten aan bij de wensen en behoeften van onze inwoners. We streven naar dienstverlening die in één keer goed is. We handelen klantgericht, betrouwbaar en volgens de geldende regels.

We gaan verder met de ontwikkeling van de digitale dienstverlening, zodat inwoners zaken volledig digitaal kunnen afhandelen. Naast digitale dienstverlening blijft ook fysieke communicatie een belangrijk aandachtspunt. We blijven inzetten op waardevolle klantcontacten aan balie en receptie, waarbij we zoeken naar wat kan binnen de regels en wetten die gelden. We zorgen daarnaast voor ondersteuning van inwoners die zelf minder digitaal onderlegd zijn bij de formulierenbrigade (zie programma 2).

Goede dienstverlening begint met het kunnen geven van de juiste informatie op de vraag. Daarom willen we graag aansluiten op een Producten- en Dienstencatalogus (PDC). Met een PDC beheren we de informatie van onze producten op één plek en kan deze gepubliceerd worden op meerdere kanalen zoals website en klantcontactsysteem. Hiermee krijgt de inwoner altijd de juiste informatie. We voegen ook nieuwe eDiensten en E-formulieren toe, zodat het aanbod groeit. Inwoners kunnen daarmee steeds meer zaken volledig digitaal afhandelen.

Komend jaar gaan we verder met het intensiveren van de samenwerking tussen de 4 organisaties op het gebied van dienstverlening. Zonder verlies van de eigen identiteit kunnen veel zaken heel goed samen worden geregeld. Uitgangspunt hierbij is de dienstverleningsvisie die gezamenlijk is vastgesteld en waarin de inwoner centraal staat.

De verbetering van de website is een continu proces. Veel websitebezoekers maken gebruik van de reactiemogelijkheden.

Operationele doelen

- In 2023 willen we de werkprocessen verbeteren van de bestaande eDiensten en formulieren. Daarmee wordt de verwerking efficiënter en sneller met minder kans op fouten.
- We willen in 2023 voor Burgerzaken de eDienst Melding voorgenomen huwelijk en partnerschapsregistratie en de 2e bundel eDiensten Centric Burgerzaken toevoegen. De E-formulieren van OD en SD, die voor alle gemeenten gelijk zijn, worden door de OD en SD zelf ontwikkeld, de 3 gemeenten worden betrokken bij de ontwikkeling. Daarnaast willen we gemeente specifieke E-formulieren gaan ontwikkelen.
- We meten in 2023 de tevredenheid over onze website en passen de site aan op de belangrijkste verbeterpunten. Aanvullend laten we een onderzoek uitvoeren naar de digitale toegankelijkheid. Op basis van dit onderzoek kunnen we de website verder verbeteren.
- Om de dienstverlening verder te verbeteren investeren we in onze medewerkers, onder andere de klantadviseurs, in opleidingen. Het gaat dan om inhoudelijke kennis en het trainen van omgangvormen. We beogen in 2023 het meerjarig opleidingstraject af te ronden voor burgerzaken. Mogelijk verlengen we dit tot 2024.
- We sluiten in 2023 aan bij een producten en dienstencatalogus.

Doel 2: Minder en duidelijkere regels, doen wat nodig is.

Actie 1: Dereguleren.
We verminderen of vereenvoudigen het aantal regels. De regels die blijven zijn duidelijk en begrijpelijk. Daarmee willen de regeldruk voor onze inwoners én onze medewerkers beperken.

Doel 3: Meer samenwerken met inwoners en ondernemers.

We willen dat het vertrouwen van inwoners in de gemeente groeit. Essentieel voor dit vertrouwen is het kennen en erkennen van ieders rol en verantwoordelijkheid. We willen dan ook samen met de inwoners en onze raad ontdekken hoe onze rolverdeling het meest bijdraagt aan levendige en krachtige kernen. We willen hier duidelijke afspraken over maken, zodat we weten wat we van elkaar kunnen en mogen verwachten.

Actie 1: Borgen van samenwerking
Steeds meer inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun directe leefomgeving. In de afgelopen jaren hebben we hier verschillende initiatieven voor gezien, zowel klein als groot. De verschillende projecten worden samen met de initiatiefnemers en de ambtelijke organisatie opgepakt. We merken dat onze inwoners behoefte hebben aan ruimte maar ook richting. Wanneer een duidelijk kader ontbreekt, blokkeert dit inwonerinitiatieven en leidt dit tot teleurstellingen.

Operationele doelen
- We willen verder onderzoeken welke afspraken helpend zijn in de samenwerking en tot welk detailniveau we de afspraken willen beschrijven. Het gaat hierbij niet alleen over budget en tijd, maar ook wet- en regelgeving en mogelijkheden voor ondersteuning.
- We willen startgesprekken invoeren met initiatiefnemers, waarbij alle beleidsvelden/invalshoeken zijn betrokken.
- We willen het model meervoudige overheid concretiseren. Hierbij gaat het vooral over de rolverdeling en verantwoordelijkheden tussen gemeente (bestuurlijk en ambtelijk) en gemeenschap.
- We gaan evaluaties uitvoeren op de experimenten die plaatsvinden vanuit het experimenteerbudget.

Actie 2: Kennis, kunde en ervaring inzetten. Ieder vanuit z'n eigen rol, samen voor Roerdalen
In de huidige samenleving spelen netwerken een steeds grotere rol. Netwerken bestaande uit mensen die hun kennis, kunde en ervaringen bundelen om zo de maatschappelijke opgaven die we in Roerdalen hebben samen aan te gaan. Het gaat om mensen die werken of actief zijn binnen de overheid (gemeente, provincie, waterschap), bij maatschappelijke organisaties (het onderwijs, de zorg, gezondheid, woningcorporaties, welzijnswerk, maatschappelijk werk, verenigingen gemeenschappen), marktpartijen, maar ook bij lokale ondernemers of de parochie. Ook gaat het om individuen die verantwoordelijkheid voelen en nemen voor hun directe leefomgeving.
Ook de gemeente is een onderdeel van deze Roerdalense samenleving. De kennis, kunde en ervaring die in onze dorpen aanwezig is willen we als gemeente erkennen, waarderen en optimaal benutten. Hierdoor ontwikkelen we ons steeds meer als andere overheid; als een overheid die net als én samen met de inwoners, ondernemers en verenigingen een rol en verantwoordelijkheid neemt in het leven in Roerdalen.

Operationele doelen

- We willen dat de bewustwording van de meervoudige rollen van de gemeente en inwoners groeit. Zowel bij inwoners, de gemeenteraad als in de gemeentelijke organisatie. We pionieren met de inzet van en in netwerken

Grip op samenwerking

Het Servicecentrum MER is een verlengstuk van onze gemeentelijke organisatie op het gebied van bedrijfsvoering, sociaal domein en de omgevingsdienst. We sturen op verbetering van de dienstverlening van de MER-organisatie. Daarnaast is het een continu proces om processen tussen de gemeente en het SC MER te stroomlijnen.

Reguliere werkzaamheden

- Bestuursorganen ondersteunen.
- Bestuursondersteuning B&W.
- Bestuursondersteuning gemeenteraad/rekenkamer.
- Burgerzaken.
- Bestuurlijke samenwerking.

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 11.038	- 11.000	- 11.344	- 11.013	- 10.785	- 10.783
Baten	592	380	355	355	355	355
Saldo van baten en lasten	**- 10.446**	**- 10.620**	**- 10.989**	**- 10.658**	**- 10.430**	**- 10.428**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 1.000	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	1.222	842	333	250	-	-
Mutatie reserves	**222**	**842**	**333**	**250**	**-**	**-**
Resultaat	**- 10.224**	**- 9.778**	**- 10.656**	**- 10.408**	**- 10.430**	**- 10.428**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en 2023

De grootste mutaties in de lasten en baten van de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De bijdrage aan het SC MER is lager ten opzichte van 2022. Daarentegen houden we rekening met een loonkostenstijging die (nog) niet verwerkt is in de begroting van het SC MER en verwerken we het gerealiseerde efficiencyresultaat, zoals afgesproken in de Kadernota 2023. Dit alles zorgt voor een extra kostenpost van € 264.000.
- Er is in 2023 rekening gehouden met een stijging van de loonkosten van € 315.000 zoals besloten in de Kadernota 2023.
- Actualiseren ziekteverzuimbudget (halfjaarrapportage 2022 en Kadernota 2023). Dit zorgt voor € 102.000 extra kosten vanaf 2023.

- Structureel verwachten we vanaf 2023 € 40.000 minder budget nodig te hebben voor thuiswerk werkplekvergoedingen.
- Vanaf 2023 is € 62.000 beschikbaar voor verbetering dienstverlening o.a. website, e-diensten, e-formulieren etc.

Een aantal (incidentele) uitgaven hebben in de begroting 2022 voor hogere lasten gezorgd (o.a. gemeenteraadsverkiezingen, project Roerdalen in balans).

Reserves
In 2023 wordt er voor het project “digitale dienstverlening” en “Roerdalen in Balans” middelen onttrokken aan reserves.

Overzicht kosten overhead
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke programma’s mogen worden opgenomen. Overhead is gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Deze kosten zijn verantwoord in dit programma.

bedragen x € 1.000

Taakveld Overhead	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**
Overhead organisatiekosten		
Personeel en organisatie	- 3.462	- 3.770
Bedrijfsvoering	- 406	- 34
Bedrijfsvoering MER	- 2.587	- 2.851
ICT kosten	- 540	- 566
Facilitaire diensten	- 427	- 442
Huisvestingskosten gemeentehuis en werf	- 400	- 421
Bedrijfsmiddelen openbare werken	- 415	- 475
Communicatie	- 120	- 134
Totaal overheadkosten	**- 8.357**	**- 8.695**

Programma 8: Algemene middelen

Inleiding

In dit programma staat de financiële positie van de gemeente Roerdalen centraal. Een solide financiële positie is randvoorwaardelijk voor het realiseren van onze ambities. Er moet ruimte zijn om te investeren, zodat de leefbaarheid in onze gemeente duurzaam wordt versterkt. Het programma draagt vanuit dat oogpunt indirect bij aan de verbindende thema's.

Dit programma zorgt op zichzelf niet voor een solide financiële positie, maar we beschrijven hier wel het strategische doel in dit kader.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Strategisch programmadoel: een duurzaam gezonde financiële huishouding van de gemeente.

Wij willen een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief. We streven naar jaarlijks repressief toezicht van de provincie.
We hebben voldoende middelen beschikbaar voor het opvangen van tegenvallers. Dat wil niet zeggen dat we een risicomijdende gemeente zijn. We hebben echter een bewuste risicohouding.
De schuldpositie van de gemeente is op een verantwoord niveau. Dit is verder uitgewerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De lastendruk voor de burgers heeft een acceptabel niveau. Voor ons betekent dit in ieder geval dat, op de plaatsen waar zich dit voordoet, zoveel mogelijk gestreefd wordt naar kostendekkendheid. Ofwel de gebruiker betaalt. Daarnaast nemen de algemene belastingen niet meer toe dan noodzakelijk is.

De effecten op de verschillende onderdelen van de financiële positie zijn uitgewerkt in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing, de paragraaf financiering en de paragraaf lokale heffingen. Hier staan ook de kengetallen die hiermee samenhangen.

Grip op samenwerking

Belastingsamenwerking gemeenten en waterschap (BsGW)
De heffing en inning van belastingen wordt uitgevoerd door de BsGW. Hiermee hebben we de kwaliteit geborgd, zijn we efficiënter gaan werken en heeft er kostenreductie plaatsgevonden. De gemeenteraad bepaalt welke belastingen er geheven worden en welke voorwaarden en tarieven gehanteerd worden.

Servicecentrum MER-Bedrijfsvoering (SC MER BV)
Een groot deel van de uitvoering van de treasury functie gebeurt binnen SC MER BV. Wij stellen hiervoor de kaders. De SC MER BV verzorgt de dagelijkse uitvoering en adviseert over het aantrekken en uitzetten van gelden.

Verschillende deelnemingen
Wij hebben aandelen in bezit van een aantal vennootschappen. Hoewel er geen direct belang is bij het aanhouden van deze aandelen, krijgen we ieder jaar dividend hiervan uitgekeerd.

Reguliere werkzaamheden

- Heffing en inning van belastingen (zie paragraaf lokale heffingen).
- Uitvoeren treasury functie (zie paragaaf financiering).
- Aandelenbeheer (zie paragraaf verbonden partijen).
- Analyse en berekeningen gemeentefonds.
- Financiële informatieverstrekking en - verantwoording

Wat mag het kosten?

Overzicht baten en lasten

bedragen x € 1.000

8. Algemene middelen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Saldo van baten en lasten						
Lasten	- 215	- 229	- 551	- 425	- 356	- 364
Baten	39.329	42.265	43.344	44.365	44.428	41.019
Saldo van baten en lasten	**39.114**	**42.036**	**42.793**	**43.940**	**44.073**	**40.655**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 6.012	- 615	- 69	- 40	- 40	- 40
Onttrekkingen	6.039	640	90	90	90	90
Mutatie reserves	**28**	**26**	**21**	**50**	**50**	**50**
Resultaat	**39.142**	**42.062**	**42.814**	**43.990**	**44.122**	**40.705**

Toelichting verschillen tussen begroting 2022 en 2023

De grootste mutaties in de lasten en baten van de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 worden veroorzaakt door:

Lasten

- De bijdrage aan de BsGW stijgt met € 72.000 conform de begroting van de BsGW.
- In 2023 wordt de post onvoorzien, conform Kadernota 2023, verhoogd met € 250.000 ten opzichte van de bijgestelde begroting.

Baten

- In het kader van de treasury-functie zien we een daling van € 194.000 van de dividendbelasting en het rendement op de obligatieportefeuille.
- Door een verhoging van de tarieven stijgt de opbrengst van de OZB met € 145.000.
- In 2023 is de gemeentefondsuitkering € 1.053.000 hoger dan in 2022. Het verloop van deze uitkering wordt verderop in dit programma toegelicht.
- We verwachten dat de opbrengsten toeristenbelasting en belasting arbeidsmigranten stijgt met in totaal € 75.000.

Reserves

De toevoegingen aan de reserve in 2023 bestaat o.a. uit een storting in de reserve Toerisme, zijnde 10% van de opbrengst.

Algemene dekkingsmiddelen

In de eerste zeven programma's zijn de specifieke baten per programma opgenomen. Het grootste deel van de baten van de gemeenten kan niet rechtstreeks worden toegerekend aan een inhoudelijk programma. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de gemeentefondsuitkering, de belastingen en de opbrengsten van obligaties en aandelen.

Belastingen

Voor een toelichting op de belastingen verwijzen we naar de paragraaf lokalen heffingen.

Gemeentefondsuitkering

Het gemeentefonds kent drie uitkeringstypen:

- Algemene uitkering
- Decentralisatie- en integratie-uitkeringen
- Aanvullende uitkeringen

De algemene uitkering is de grootste inkomstenpost voor de gemeente. Wij kunnen dit geld naar eigen inzicht besteden aan medebewindstaken of autonoom beleid. De verdeling van de algemene uitkering over de verschillende gemeenten gebeurt via diverse verdeelmaatstaven.

De decentralisatie- en integratie-uitkeringen zijn van tijdelijke aard. De duur hiervan is maximaal 5 jaar. De reden voor deze uitkeringen kan zijn dat er een andere verdeelsystematiek wordt gevolgd of een andere indexering plaats vindt. Er kunnen door het rijk beleidsafspraken over gemaakt worden. Vanaf 2018 is het grootste deel van de integratie-uitkeringen voor het sociaal domein geïntegreerd in de algemene uitkering (sociaal deelfonds en WMO-hulp bij het huishouden). Voor het deel participatie dat betrekking heeft op de sociale werkvoorziening is nog wel in een integratie-uitkering opgenomen. Voogdij 18+ wordt vanaf 2023 naar de algemene uitkering overgeheveld.

Aanvullende uitkeringen zijn uitkeringen die gemeenten specifiek krijgen, bijvoorbeeld de artikel 12 uitkering. Deze uitkeringen worden bekostigd uit de gemeentefondsuitkering en worden dus door alle gemeenten gezamenlijk betaald. De gemeente Roerdalen heeft geen aanvullende uitkeringen.

Om te voorkomen dat er in deze bijzondere tijd te veel schommelingen plaatsvinden in het gemeentefonds is in overleg met de VNG besloten om de stand van het accres volgens de meicirculaire 2022 te bevriezen voor de jaren 2022 tot en met de 2025. De gemeentefondsuitkering wordt wel nog geïndexeerd voor loon- en prijscompensatie. Vanaf 2026 is het plan dat het gemeentefonds niet langer aan de rijksuitgaven gekoppeld is. Dan is de bedoeling dat de "trap op trap af" systematiek dus losgelaten wordt. Dit wordt op het moment verder uitgewerkt. Het effect hiervan is nog niet duidelijk. De uitwerking hiervan hangt tevens samen met de herziening van het belastingstelsel.

In onderstaand overzicht is de opbouw van de gemeentefondsuitkering voor de gemeente Roerdalen weergegeven.

bedragen x € 1.000

Algemene uitkering	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Algemene uitkering	29.921	33.119	34.314	35.335	36.136	33.228
Integratie uitkering Sociaal deelfonds	3.750	3.613	2.667	2.556	2.419	2.311
Integratie en decentralisatie-uitkeringen	994	787	140	304	300	300
Hervormingsagenda jeugdzorg			1.451	1.271	761	368
Subtotaal	**34.665**	**37.519**	**38.572**	**39.467**	**39.616**	**36.207**
Verrekening voorgaande jaren	37	-	-	-	-	-
Totaal Algemene uitkering	**34.702**	**37.519**	**38.572**	**39.467**	**39.616**	**36.207**

De belangrijkste effecten als gevolg van de meicirculaire 2022 zijn:

- De ontwikkelingen van de accressen en de herverdeling hebben voor 2023 een positief effect van € 4.169.000 dat oploopt naar € 5.732.000 in 2025 en € 2.921.000 in 2026. In de jaren 2023 t/m 2025 zijn de volumeaccressen vastgeklikt. Vanaf 2026 heerst er nog veel onduidelijkheid over de berekeningswijze van de Algemene Uitkering (AU). Op dit moment is het accres voor 2026 en verder niet berekend, maar heeft het Rijk deze vastgezet op plus van € 840 miljoen op de stand van de septembercirculaire 2021. Dit is een stuk lager dan het niveau van het accres in 2025.
- De vergoeding voor loon- en prijsinflatie: aangezien wij bij het opstellen van de begroting uitgaan van constante prijzen, wordt de algemene uitkering hier ieder jaar op bijgesteld. Voor 2023 en verder betekent dit een stijging van € 588.000 aflopende naar € 570.000 in 2026.
- De opschalingskorting wordt tot en met 2025 opgeschort. Dit betekent een voordeel van € 406.000 in 2023 oplopende naar € 670.000 in 2025. In 2026 is vooralsnog het plan dat de volledige opschalingskorting wordt ingevoerd.
- Voor 2023 heeft het kabinet besloten de middelen voor jeugdzorg toe te kennen uit de reeks die in het AEF-rapport voor de uitvoering van de jeugdzorg zijn opgenomen minus de afspraken die zijn gemaakt om de kosten terug te dringen.

Meerjarige perspectief middelen jeugdzorg

Het Rijk en de VNG werken op dit moment aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Dit betekent dat in de meicirculaire alleen voor 2023 incidenteel middelen zijn toegevoegd aan het gemeentefonds conform financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). In deze uitspraak is al een besparingsopgave verwerkt. Het kabinet heeft besloten daarnaast een aanvullende besparing van € 511 miljoen te willen realiseren door aanpassing van (wettelijke) maatregelen. Dit betekent dat de verwachte inkomsten vanuit het gemeentefonds hierdoor voor de komende jaren dalen ten opzichte van wat we in het meerjarigperspectief bij de begroting 2022 verwachtten. Deze daling is verwerkt in de nu voorliggende begroting. De uitgaven mogen volgens de afspraken die nu tijdelijk zijn gemaakt tussen Rijk en de provinciale toezichthouders naar beneden worden bijgesteld. Wij hebben in ons meerjarig perspectief echter al rekening gehouden met een daling van de lasten binnen het sociaal domein met ruim € 1,7 miljoen. Een extra daling opnemen van € 500.000 is dan ook niet realistisch op dit moment.

Treasury
We ontvangen jaarlijks dividenduitkeringen, omdat we aandelen bezitten in onder andere de Bank Nederlandse Gemeenten en Enexis BV. Door de provincie is in hun begrotingsbrief advies gegeven over de raming van het dividend van de BNG en Enexis Holding. Wij hebben het dividend op dit advies geraamd.

Naast het dividend op aandelen, valt hier ook de beleggingsopbrengst van de obligaties onder. Door de invoering van het schatkistbankieren, mag de gemeente de vrijgevallen obligaties niet opnieuw beleggen. Dit heeft tot gevolg dat onze rente-inkomsten naar de toekomst afnemen.
Voor een nadere toelichting op treasury verwijzen we naar de paragraaf financiering.

Onvoorzien
Voor de post onvoorzien is deze opgesplitst in € 75.000 en € 25.000 raadsbudget. Voor 2023 en 2024 nemen we een extra bedrag op van respectievelijk € 175.000 (2023) en € 75.000 (2024) voor onvoorziene prijsstijgingen.

4. Paragrafen

De paragrafen in de programmabegroting behandelen onderwerpen die invloed hebben op meerdere programma's.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen bedrijfsvoering via Servicecentrum MER

In 2023 werken we met een uitvoeringsprogramma voor de teams van HRM, Financiën en Informatisering binnen het Servicecentrum MER. De doorontwikkeling van de bedrijfsvoering binnen het SC MER blijft een belangrijk aandachtspunt. Binnen de kaders van de robuuste begroting 2023 van het Servicecentrum MER wordt nu verder gewerkt aan het stroomlijnen van processen en kwaliteitsverbetering van de dienstverlening. In het uitvoeringsprogramma zijn afspraken vastgelegd over de basistaken en de volgorde van projecten en specifieke afspraken. Het wordt steeds duidelijker dat standaardisering en uniformering van processen, producten en diensten belangrijk zijn om tot een efficiënte bedrijfsvoering te komen.

In de afgelopen jaren heeft het SC MER besparingen binnen de bedrijfsvoering in hun begroting opgenomen. Deze besparingen lopen in totaliteit op tot een bedrag van € 580.000. Het aandeel van de gemeente Roerdalen hierin bedraagt € 154.500.
De kosten van het SC MER worden verdeeld op basis van de afgesproken kostenverdeelsystematiek die jaarlijks wordt geactualiseerd bij de begroting. Door bewust te sturen op de verschillende verdeelsleutels ontstaat een voordeel van € 215.500 op onze bijdrage voor 2023 aan het SC MER. Daarmee is in totaliteit al een structurele besparing via het SC MER bereikt van € 370.000. Dit is meer dan als taakstelling opgenomen voor 2023. Vanaf 2024 resteert dan nog een taakstelling van € 170.000.

Organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling heeft de laatste jaren vorm gekregen in het programma Andere overheid, onder het motto 'Samen doen!'. De essentie ligt ook vast in onze missie 'Bijdragen aan het geluk en de levenskwaliteit van alle inwoners en bezoekers' en in de kernwaarden 'respect en gelijkwaardigheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid'.

We willen komend jaar een volgende stap zetten in de organisatieontwikkeling. Uitgaande van de gegroeide professionaliteit van medewerkers en de verbeterde samenwerking binnen de teams is minder inhoudelijke sturing door management nodig. Zoals al besloten in het kader van 'Roerdalen in balans' betekent dat ook minder management. Volgens die planning wordt de nieuwe teamindeling medio 2023 definitief. De besparing op de overhead van € 150.000 in 2024 wordt hiermee gerealiseerd.

We werken vanuit de methodiek van lean aan de verbetering van werkprocessen. Afhankelijk van het type proces dat hiermee wordt aangepakt leidt dit tot verbetering van efficiency en/of kwaliteit. We zijn in 2022 begonnen met het beoordelen van het planning en control proces en dit wordt komend jaar verder uitgewerkt. De bedoeling hierbij is om de doorlooptijd van op te leveren instrumenten te verkorten. We hebben ons zelf als uitdaging gesteld dat we het proces rondom het opstellen van de programmabegroting van start tot uiteindelijke vaststelling in de raad in twee maanden willen doorlopen.

Bijzonder vraagstukken bij die stap in de organisatieontwikkeling zijn de verdere verankering van het dorpsgericht werken en van het integraal en opgave gericht werken. De regie op team-overstijgende

opgaven, met vaak veel interactie met de buitenwereld, gaan we daarbij verbeteren. Integrale projectsturing wordt verdergaand geïmplementeerd.

Afgelopen jaren gingen we noodgedwongen rigoureus anders werken. Vooral het digitaal werken en digitaal vergaderen zijn in een stroomversnelling gekomen. De goede ervaringen die we hebben opgedaan willen we behouden. Denk aan de tijdwinst die het oplevert als niet gereisd hoeft te worden of gevolgen voor de huisvesting. We hebben dit vertaald in nieuwe afspraken en regelingen om te komen tot hybride werken, de optimale mix van thuiswerken en kantoorwerk. Ook in 2023 willen we deze manier van werken verder verankeren en faciliteren.

Personeel

Er heerst op het moment een toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Dit speelt in heel Nederland en in bijna alle beroepsgroepen. In het 2de kwartaal van 2022 stonden 143 vacatures open per 100 werklozen. In het 4de kwartaal 2021 waren dit bijvoorbeeld nog 106 vacatures ten opzichte van 100 werklozen.

De spanning op de arbeidsmarkt raakt ondernemers en organisaties in onze gemeente. Het geldt ook voor de beroepsgroep ambtenaren. De vraag naar gekwalificeerde medewerkers is nog nooit zo hoog geweest. Uit de vacaturemonitor van het A&O fonds komt naar voren dat het aantal vacatures binnen gemeenten in eerste kwartaal 2022 33% hoger is dan in het eerste kwartaal 2021.

We zien dit ook terug in onze eigen organisatie en bij het SC MER. Het aantal openstaande vacatures neemt toe. Ze zijn niet of moeilijk in te vullen. Dat geldt zowel voor vaste functies als voor tijdelijke oplossingen via inhuur. Dit zorgt voor vertraging in de uitvoering van onze taken en tot prioriteitstelling.
Daarnaast hebben we de komende jaren ook nog te maken met een aantal collega's die ons gaan verlaten omdat ze met pensioen gaan.

Samen met het SC-MER en de gemeenten Maasgouw en Echt-Susteren moeten we de vraag beantwoorden: *Hoe geven we vorm aan toekomstgericht werkgeverschap?*
Om invloed uit te oefenen kan zowel naar een extern als intern spoor worden gekeken. Het externe spoor is gericht op de arbeidsmarkt (hoe kunnen we ons onderscheiden, arbeidsmarketing). Het interne spoor is gericht op het (behoud van) eigen personeel en het verbeteren van processen. Het gaat hierbij om te kijken naar een efficiëntere en effectievere organisatie (zie organisatieontwikkeling) en om duurzame inzetbaarheid (leren en ontwikkelen, loopbaanbeleid, optimaliseren van werkomstandigheden).
Op welk van deze onderwerpen we ons het komende jaar het eerst gaan richten en hoe we dit gaan doen wordt op dit moment verder uitgewerkt.

We blijven inzetten op het verlagen van het ziekteverzuim en het vergroten van de inzetbaarheid van medewerkers. Verzuim is echter altijd maar voor een deel te beïnvloeden. Het verzuimpercentage was in de eerste 5 maanden van 2022 8.82% (t.o.v. 2021 8,18%). Hiervan bestond 6,35% (t.o.v. 2021 7,22%) uit langdurig ziekteverzuim. Dit is nauwelijks beïnvloedbaar en vaak niet werk gerelateerd. Het kortdurend en middellang ziekteverzuim is dus 2,48% (t.o.v. 2021 0,96%). Daarnaast is de meldingsfrequentie laag 0,55 (t.o.v. 2021 0,86). Dat betekent dat de drempel om je ziek te melden hoog is. Wij zetten in op een laag beïnvloedbaar verzuimpercentage en weinig ziekmeldingen in de komende jaren.

In onderstaand overzicht is de formatie van de gemeente Roerdalen weergegeven. Dit is inclusief de tijdelijke formatie per 1-1-2023.

Formatie	2022	2023*
Directie	1,00	1,00
Team Geluk/dorpscoordinatoren	3,50	3,50
Team Concern control	5,83	5,33
Team Dienstverlening	20,43	21,27
Team Bestuurszaken	9,11	8,94
Team MO	8,87	10,87
Team Onderhoud	18,00	18,00
Team Openbare Werken	13,56	15,50
Team REO	14,67	16,67
Griffie	2,00	2,00
Formatie in fte totaal	96,97	103,08

*Het totaal in 2023 is inclusief 3,39 FTE tijdelijke formatie

Sinds de invoering van de nieuwe BBV-voorschriften (miv begrotingsjaar 2016) nemen wij een aantal verplichte beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering. In onderstaande tabel zijn deze vijf indicatoren bepaald op basis van de actuele gegevens uit de begroting. Ter vergelijking zijn de indicatoren van 2022 opgenomen.

Indicator	Toelichting	2022	2023
Formatie	De toegestane formatie in fte's per 1.000 inwoners	4,70	5,01
Bezetting	De werkelijke bezetting in fte's per 1.000 inwoners	4,38	4,37
Apparaatskosten	De apparaatskosten per inwoner	€ 482	€ 531
Externe inhuur	Kosten externe inhuur als % van de totale loonsom + kosten inhuur externen	12,9%	13,7%
Overheadkosten	De kosten voor de overhead als % van de totale lasten	13,9%	14,9%

Toelichting

De formatie is toegenomen met ruim 5 fte. Dit heeft te maken met een verschuiving van inhuur naar eigen personeel voor het uitvoeren van de basisadministraties BAG/GEO en het tijdelijk opstellen van een junior formatie binnen het team maatschappelijke ontwikkeling. Beide zijn gedekt uit beschikbare budgetten. Wij stellen daarnaast voor om de functies structureel uit te breiden met 2,5 fte voor uitvoering van de taken in het kader van duurzaamheid (per 1-1-2023 1,5 fte tijdelijk). De verwachting is dat deze structurele lasten gedekt kunnen worden uit de middelen die we hiervoor

structureel van het Rijk gaan ontvangen. In de halfjaarrapportage 2022 is besloten tot een structurele positie van een specialist ruimtelijke ontwikkeling. Deze post is echter financieel niet verwerkt voor de jaren na 2022. In deze begroting is dit gecorrigeerd.
Daarnaast willen we de formatie civiele techniek met 1 fte uitbreiden gelet op de werkzaamheden en de ervaringen van voorgaande jaren. Daarnaast is de overhead afgenomen met 0,67 fte (invulling taakstelling “Roerdalen in Balans”).
De apparaatskosten zijn de kosten die gemaakt worden om de gemeentelijke organisatie in stand te houden en te laten functioneren. De stijging wordt veroorzaakt door de uitbreiding van het aantal fte’s en de stijging van de loonkosten. Daarnaast zijn de kosten voor vervanging voor ziekte gestegen door de actualisatie hiervan. Ook de prijsstijgingen van gas, elektra en brandstof hebben een grote invloed.
De stijging van de indicator externe inhuur is het gevolg van de actualisatie van het budget vervanging ziekte.
Overheadkosten zijn de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces en organisatiekosten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de taakvelden van de organisatie, zoals ICT, HR facilitaire zaken, kosten van de accountant, fiscalist en advocaat, lease, energie- en verzekeringskosten. De indicator is gestegen van 13,9% naar 14,9% door een stijging van de kosten. Dit wordt veroorzaakt door de stijgende kosten zoals deze ook al zijn aangegeven bij de indicator apparaatskosten.

Gegevensveiligheid (informatiebeveiliging en privacy)

Digitale informatie staat steeds meer centraal in de dienstverlening en ondersteunende processen van de gemeente. Dit gaat gepaard met risico’s op het gebied van informatieveiligheid en privacy, zoals datalekken, (onbedoeld) onrechtmatig handelen, het uitvallen van informatiesystemen en toenemende cybercriminaliteit. Inwoners, ondernemers en ketenpartners moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Roerdalen. Bovendien is de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening afhankelijk van de beschikbaarheid, kwaliteit en vertrouwelijkheid van die informatie.
Door maatregelen op het gebied van gegevensveiligheid op een voldoende hoog niveau te brengen, de basis op orde te brengen en aantoonbaar te voldoen aan hiervoor opgestelde normenkaders, kunnen we de gegevensveiligheid waarborgen. Gegevensveiligheid staat niet op zichzelf, maar is een kwaliteitsaspect van alle gemeentelijke processen waarbij informatie wordt verwerkt. Op basis van risicoanalyses en richtlijnen worden de maatregelen bepaald.
Servicecentrum MER heeft de regie op het gebied van gegevensveiligheid voor de gemeente Roerdalen. Adviesrollen voor informatiebeveiliging en privacy zijn belegd in het servicecentrum. SC MER voorziet de gemeente Roerdalen van instrumenten en ondersteuning waarmee de basis op orde kan worden gebracht en de gegevensveiligheid kan worden gewaarborgd. In 2023 wordt meer aandacht besteed aan het laten inzetten van deze instrumenten door de teams, zoals het uitvoeren van risicoanalyses.
In de jaarlijks verplichte evaluatie over gegevensveiligheid (ENSIA) moet het college verantwoordelijkheid kunnen nemen door een ‘in control’ verklaring af te geven over informatiebeveiligings- en privacy maatregelen. SC MER coördineert en professionaliseert dit proces voor de gemeente Roerdalen. Hierbij hebben we te maken met het groeipad van het landelijke normenkader. De organisatie zal meer inzet moeten plegen op het aantoonbaar voldoen van processen aan geldende normenkaders.

Informatiebeheer

De toestand van het informatie- en archiefbeheer is al jaren onvoldoende en in zorgelijke staat. We hebben u hierover al eerder geïnformeerd via een raadsinformatiebrief. Het is een langslepende problematiek, waarover is gerapporteerd bij de KPI-audits op archiefbeheer. De dienstverlening aan de inwoners en ondernemers loopt daardoor gevaar, intern levert dit de nodige inefficiëntie en frustraties op en er wordt niet voldaan aan de Archiefwet.

Met de vier MER-organisaties is een Verbeterplan informatiebeheer 2022-2024 opgesteld. Dit plan bevat niet alleen aanbevelingen uit de KPI-audit 2021 op het archiefbeheer, maar ‘alles’ wat nodig is om informatie- en archiefbeheer voor de vier MER-organisaties op orde te krijgen én te houden. Door het dagelijks bestuur van het SC MER wordt hier komend jaar strak op gestuurd.

Het Verbeterplan Informatiebeheer richt zich specifiek op het samen aanpakken van de problematiek van informatie- en archiefbeheer. De nadruk moet daarbij liggen op samen. Alleen door deze – en andere vraagstukken, zoals procesuniformering en-digitalisering en digitale fitheid – gezamenlijk aan te pakken kunnen de gewenste verbeteringen in kwaliteit en efficiëntie gerealiseerd worden.

Rechtmatigheid

Tot nu toe rapporteert de accountant over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarstukken. Vanaf het boekjaar 2023 rapporteren wij over rechtmatigheidsfouten en eventuele onduidelijkheden. Deze verantwoording vindt plaats door het opnemen van een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarstukken. Dit betekent dat wij rechtstreeks aan uw raad verantwoording gaan afleggen over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Uw raad moet een afweging gaan maken over wat wel en niet opgenomen moet worden in de rechtmatigheidsverantwoording. Voor een goede verantwoording is het van belang dat de interne beheersing van de processen op orde is. Hoe beter de interne beheersing is hoe minder interne controle nodig is om de rechtmatigheidsverantwoording vast te stellen. Eén van de aspecten die bij de verbetering van de werkprocessen via de methodiek van lean dan ook meegenomen wordt is de interne beheersing van een proces in het kader van rechtmatigheid.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Het grondgebied van de gemeente Roerdalen beslaat een oppervlakte van ongeveer 88,5 km². Hier wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De gemeente heeft daarbij de directe zorg voor de noodzakelijke infrastructuur zoals wegen, riolering, bruggen, groen, openbare verlichting, sport- en spelfaciliteiten en een aantal gebouwen. Een groot deel van het vermogen van de gemeente bestaat uit deze kapitaalgoederen. Deze bevinden zich meestal op, maar ook onder de grond. Op deze kapitaalgoederen wordt over meerdere jaren afgeschreven.

De levensduur wordt gemaximaliseerd door planmatig en adequaat onderhoud aan de kapitaalgoederen te plegen. De kapitaalgoederen bepalen grotendeels de kwaliteit van de openbare ruimte. In deze paragraaf worden de kaders gesteld voor het onderhoud van de infrastructuur. De huidige kwaliteitsniveaus zijn vastgelegd in de betreffende beleidsdocumenten. We continueren de gekozen kwaliteitsniveaus. De benodigde budgetten moeten aansluiten bij de gekozen ambitie in de kadernota 2023.

Riolering en water

Het GRP 2022 - 2026 en het Waterketenplan zijn het kader op het gebied van riolering en water. Hierin komt de regionale samenwerking verder tot uitdrukking. Ook het inspelen op het veranderende klimaat is hierin opgenomen. De stimuleringsregeling voor het afkoppelen van hemelwater is een goed voorbeeld hiervan. Ook nemen we het afkoppelen van hemelwater waar mogelijk mee in de projecten en kunnen de basisscholen meedoen aan het regionale project ‘GroenBlauwe revolutie schoolpleinen’, waarbij omvorming van het schoolplein van tegels naar meer groen en blauw (water) centraal staat.

Voor het onderhoud aan en vervanging van rioleringen zijn de volgende bedragen beschikbaar.

bedragen x € 1.000

Onderhoud rioleringen	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Regulier onderhoud	242	242	242	242
(Vervangings-)investeringen	1.140	1.290	1.290	1.140

Wegen

De onderhoudsplicht van de wegen valt onder de Wegenwet. Als wegbeheerder is de gemeente verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de wegen. De gemeente vindt het belangrijk om het onderhoudspeil van de wegen op een kwalitatief voldoende niveau te brengen en te houden. Conform het wegenbeleidsplan onderhouden we de verharde wegen binnen de kernen op niveau basis (cf. CROW normen) en de wegen in het buitengebied op niveau laag, met uitzondering van de recreatieve routes en verbindingswegen. CROW staat voor Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. In 2022 heeft uw raad opnieuw de kaders hiervoor vastgesteld. Hierover leest u meer in programma 6, inclusief het meerjarenprogramma van projecten in de openbare ruimte.

Daarnaast worden asfaltwegen, elementenverhardingen en andere onderdelen in de openbare ruimte regulier onderhouden. We hebben hierbij het volgende ambitieniveau vastgesteld:

Structuurelement:	Hoofdstructuur	Woongebied	Centra	Buitengebied	
Kwaliteit:	**Basis**	**Basis**	**Basis**	**laag**	
Beeld:					
Technische staat (duurzaamheid):	Redelijk, matige schade	Redelijk, matige schade	Redelijk, matige schade	Matig, beperkt ernstige schade	
Aanzien:	Standaard	Standaard	Standaard	Sober	
Comfort:	Voldoende, incidenteel hinderlijk	Voldoende, incidenteel hinderlijk	Matig, hinderlijk	Voldoende, incidenteel hinderlijk	
Risico-index:	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Matig	
Kapitaalvernietiging:	Nihil	Nihil	Nihil	Matig	

Voor het onderhoud aan en vervanging van verhardingen zijn de volgende bedragen beschikbaar. Uit het wegenbeheerplan volgen de gemiddelde budgetten benodigd om het onderhoudsniveau te bereiken en handhaven. Daarbij hebben we geen achterstallig onderhoud. Vervolgens verwerken we de investeringsbedragen per jaar op basis van de
planning van de werkzaamheden. Zie hiervoor het investeringsschema. Zoals ook in programma 6 reeds gemeld hebben we te maken met aanzienlijke prijsstijgingen door stijgende energie- en grondstofprijzen.

bedragen x € 1.000

Onderhoud wegen	**Begroting 2023**	**MJR 2024**	**MJR 2025**	**MJR 2026**
Regulier onderhoud	1.210	1.140	1.140	1.140
(Vervangings-)investeringen	2.550	2.500	2.500	2.500

Openbare verlichting

Goede openbare verlichting draagt bij aan het veiligheidsgevoel van inwoners en de leefbaarheid in de gemeente. Openbare verlichting is ook belangrijk voor de verkeersveiligheid. Het Beleidsplan Openbare Verlichting is het kader voor de uitvoering. We dragen daarmee ook bij aan duurzaamheid. We passen ledverlichting toe en sluiten hierbij aan bij het actieplan duurzame energie. 40% van de openbare verlichting binnen de gemeente is nu voorzien van ledverlichting. We vervangen in principe armaturen na 20 jaar, waarmee we kapitaalvernietiging voorkomen. De masten (palen) vervangen we pas als het echt nodig is. We hebben geen achterstallig onderhoud.

Voor het onderhoud aan en de vervanging van de openbare verlichting zijn de volgende bedragen beschikbaar:

bedragen x € 1.000

Onderhoud openbare verlichting	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Regulier onderhoud	141	141	141	141
(Vervangings-)investeringen	108	108	108	108

Openbaar groen

Roerdalen beschikt over circa 100 hectare groen in de vorm van plantsoenen en gazons en zo'n 21.000 bomen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de groene ligging een groot deel van het uiterlijke aanzien van onze gemeente bepaalt. De kwaliteit van de openbare ruimte en in dit geval het groen maakt Roerdalen een aantrekkelijke gemeente om in te wonen en te recreëren. Het is voor ons daarom belangrijk de groene landschappelijke uitstraling zoveel mogelijk te behouden. Tussen deze paragraaf en programma 6 zit een verbinding. We handhaven de eerder vastgestelde onderhoudsniveaus.

Bedragen die beschikbaar zijn voor het onderhoud openbaar groen:

bedragen x € 1.000

Onderhoud openbaar groen	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Regulier onderhoud	1.372	1.386	1.383	1.356
(Vervangings-)investeringen	140	140	140	140

Civiele kunstwerken

Binnen de gemeente Roerdalen liggen 40 civiele kunstwerken. Dit zijn bruggen, viaducten, etc. Meer dan de helft van deze kunstwerken is aangelegd in de jaren ’70 en ’80. Het betreft met name betonnen kunstwerken.

Kunstwerken maken een essentieel onderdeel uit van een deugdelijk functionerend en veilig netwerk. Vanaf 2018 zijn hiervoor structureel middelen opgenomen in de begroting. Periodiek wordt de kwaliteit in beeld gebracht inclusief uitvoeringsprogramma om de veiligheid te waarborgen.
In de periode 2018-2022 zijn 24 kunstwerken gerenoveerd waarbij het achterstallig onderhoud is weggewerkt.

Bedragen die beschikbaar zijn voor het onderhoud van de civiele kunstwerken:

bedragen x € 1.000

Onderhoud civiele kunstwerken	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Regulier onderhoud	97	97	97	97
(Vervangings-)investeringen	-	-	-	-

Gebouwen

Relatie met de programma’s

De hoofddoelstelling in het programma Krachtige Dorpen is om dorpskernen met veel sociale samenhang en passende basisvoorzieningen te realiseren en/of te behouden. Hierin ligt een directie relatie met de begrotingsprogramma’s 1 en 6. We onderscheiden 3 categorieën:

- Accommodatiebeleid: De afgelopen jaren zijn hierover vele besluiten genomen en uitgevoerd. In de komende jaren gaan we deze verder opvolgen en bewaken. Hiermee krijgen we ook meer inzicht in de effecten op maatschappelijk gebied.
- Overig vastgoed: Voor jeugd- en buurthuizen moeten nog keuzes worden gemaakt in 2023. Ook evalueren we de overdracht van onze buitenbaden naar vrijwilligers.
- Cultureel vastgoed: Er is in voorgaande jaren nog onvoldoende invulling gegeven aan het maken van keuzes voor dit vastgoed (molens, kapellen, wegkruizen). We werken hieraan verder.

Onderhoud

Voor al het gemeentelijke vastgoed zijn de meerjarige onderhoudsplannen (MJOP’s) geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenbegroting. Doordat alle gebouwen die eigendom van gemeente zijn, en doordat de gevolgen van de keuzes die gemaakt zijn vanuit accommodatiebeleid, nu zijn opgenomen hebben we een duidelijker beeld van (achterstallig en uitgestelde) onderhoudskosten. Mede door sterk gestegen prijzen zien we een aanzienlijk hogere storting in de voorziening. Het nieuwe MJOP is nagenoeg gereed, en wordt in de komende periode afgerond. De bedragen die we voorzien in dit MJOP nemen we wel al mee in deze begroting. Bij Halfjaarrapportage 2023 en begroting 2024 concretiseren we dit indien nodig verder. Het gaat dan bijvoorbeeld om het per accommodatie scherp in beeld brengen wat de gevolgen voor onderhoudskosten zijn n.a.v. gemaakte beheerafspraken met beheerstichtingen et cetera. Dit verschilt per accommodatie.

Bedragen die beschikbaar zijn voor het onderhoud van onze gebouwen:

bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Regulier onderhoud	74	74	74	74
Planmatig onderhoud	1.242	1.242	1.242	1.242

Onderwijshuisvesting

In 2023 worden verdere stappen gezet in nieuwe huisvesting voor de scholen in Posterholt en Vlodrop. De school in Vlodrop maakt onderdeel uit van de nieuwe ontwikkeling van de Multifunctionele accommodatie op de plek van de huidige sporthal.

Paragraaf Gemeentelijk grondbeleid

Beleidskaders

De gestelde kaders en ruimtelijke doelen zijn vastgelegd in de Kadernota Grondbeleid 2016-2019 en de Uitwerkingsnota Grondbeleid. Momenteel vindt er een actualisatie plaats van de huidige grondnota. Deze nieuwe nota zal net als de huidige grondnota aansluiten op de doelen en ambities die zijn geformuleerd in afzonderlijke beleidsdocumenten, waaronder de Omgevingsvisie Roerdalen 2050 als belangrijkste ruimtelijke beleidskader. Het grondbeleid is een belangrijk instrument om gemeentelijke doelen te behalen. In deze nota staan de kaders van het grondbeleid beschreven waarbinnen Roerdalen werkt. In het grondbeleid worden verder geen nieuwe doelen bepaald.

Aangezien grondposities belangrijk zijn voor de gemeente en om snel te kunnen handelen en grond aan te kunnen kopen is in 2021 een krediet ter hoogte van € 1.000.000 beschikbaar gesteld. Dit is onderdeel van het project “Roerdalen in Balans”, investeren om te renderen.

Bouwgrondexploitatie

Ontwikkelingen

De woningmarkt is al enkele jaren flink aangetrokken. Er is in alle 6 de dorpen flink gebouwd en er zijn bestemmingsplannen gewijzigd of in voorbereiding om woningbouw mogelijk te maken. We zien dit ook terug in de oplopende legesopbrengsten voor omgevingsvergunningen bouw. Daarnaast is de ontwikkeling zichtbaar dat er steeds meer behoefte is aan (tijdelijke) woningen voor arbeids-migranten en aan tijdelijke huisvesting voor doelgroepen (zoals vluchtelingen, statushouders en woonurgenten).

De behoefte aan een transformatie van de bestaande woningmarkt (vaak particulier eigendom) wordt steeds groter. Het huidige aanbod sluit niet meer aan op de toekomstige vraag. In de ontwikkelingen worden de regionale afspraken steeds belangrijker. Samen richten we onze aandacht de komende jaren vooral op het bewust maken van onze inwoners zodat ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Daarom communiceren en stimuleren we mogelijkheden om woningen duurzamer (levensloopbestendiger en energiezuiniger) te maken.

De structurele inkomsten uit beleggingen lopen terug. We zoeken naar alternatieve inkomsten. Hierbij zetten we het grondbeleid in, van passief naar actief grondbeleid. Hiervoor zijn diverse voorstellen opgenomen in het plan van aanpak “Investeren om te Renderen” (zie programma 4 van de begroting).

Bouwgrondexploitatie

Wij hebben nog drie grotere uitbreidings- of uitleggebieden in eigendom die bestemd zijn voor woningbouw. Dit zijn Wienkeskoel ll in Melick, Oortjensveld III in Herkenbosch en Holsterveld in Vlodrop. Aanvullende nieuwe uitbreidings- of uitleggebieden zijn niet gepland door de afnemende behoefte die vanuit de bevolkings- en huishoudensprognoses wordt voorspeld op de langere termijn. Daarom hanteren we nu nog een passief grondbeleid voor woningbouw en kopen we zelf geen nieuwe uitbreidingslocaties aan. Ook dit is onderwerp van onderzoek in het nieuwe grondbeleid. Wel onderzoeken we nog de mogelijkheid voor Wienkeskoel – fase III. Onze focus ligt verder op inbreidingslocaties, op het transformeren van de bestaande woningvoorraad en op de mogelijkheden tot de herontwikkeling van vrijkomende gronden en stedenbouwkundig rotte plekken, in afstemming met de behoefte.

Bouwgrond is een middel om het gemeentelijke ruimtelijk beleid te realiseren. De gemeente richt zich op doelen met een algemeen sociaal maatschappelijk belang. We voeren een marktconform

grondprijsbeleid. Overeenkomstig de wettelijke eisen moeten de bouwgrondprijzen op basis van een onafhankelijk onderzoek regelmatig worden geëvalueerd. In 2013 heeft een dergelijk onafhankelijk onderzoek plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in het adviesrapport "Grondprijzen woningmarkt Roerdalen" dat een woningmarktanalyse en grondprijsadvies bevat. In de nieuwe Nota Grondbeleid, welke naar verwachting eind 2022 aan de raad zal worden voorgelegd, zal worden geadviseerd om de huidige grondprijs te actualiseren.

Voor de drie uitbreidingsgebieden zijn er de volgende ontwikkelingen:

- De exploitatie voor Holsterveld (Vlodrop) is in 2021 heropend. De planologische procedure is afgerond en er wordt gewerkt aan het civieltechnisch plan. De eerste koopovereenkomsten zijn gesloten en naar verwachting vinden de eerste bouwwerkzaamheden in 2023 plaats.
- In Oortjensveld III (Herkenbosch) zijn de laatste bouwkavels verkocht. Bij drie kavels wordt nog gebouwd. Naar verwachting zijn de bouwwerkzaamheden begin 2023 afgerond en kunnen de laatste werkzaamheden voor het woonrijp maken aan de Dukatenlaan worden uitgevoerd. Naar verwachting kan in 2023 de grondexploitatie worden gesloten.
- In Wienkeskoel II (Melick) dekken de gerealiseerde verkopen op dit moment ruimschoots alle reeds gemaakte kosten. Dit geldt ook voor de kosten die we nog zullen maken. Inmiddels is opdracht verstrekt voor het woonrijp maken en die werkzaamheden worden in 2022 nog uitgevoerd. Naar verwachting kan uiterlijk begin 2023 de grondexploitatie worden gesloten.
- In 2021 is een eerste studie uitgevoerd naar de mogelijkheden voor Wienkeskoel – fase III (mede in relatie tot investeren om te renderen). In 2022 is een plan van aanpak vastgesteld welke in 2023 wordt doorlopen om te komen tot een bestemmingsplanwijziging en grondverkoop.

bedragen x € 1.000

Verwachte resultaten bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-12-2021	Prognose 2022-2026		Boekwaarde einde doorlooptijd
		Lasten	Baten	
Oortjensveld III - Herkenbosch	-77	92	0	15
Holsterveld	0	1.249	-1.650	-401
Wienkeskoel II, fase 2 - Melick	-507	221	0	-286
	- 584	**1.562**	**- 1.650**	**- 672**

bedragen x € 1.000

Winstneming bouwgronden in exploitatie (POC-methode)	Te nemen winst per jaar				Totale winst-neming
	2023	2024	2025	2026	
Oortjensveld III - Herkenbosch	26	0	0	0	26
Holsterveld	-415	-87	-11	0	-513
Wienkeskoel II, fase 2 - Melick	0	0	0	0	0
	- 389	**- 87**	**- 11**	**-**	**- 487**

In de huidige boekwaarde zijn de winstnemingen uit het verleden verwerkt. Hierboven is in de eerste tabel zichtbaar welke winsten op dit moment nog verwacht worden tot het einde van de looptijd van de twee bouwgrondexploitaties en welk effect dit heeft op de boekwaarde, indien er geen winst wordt genomen.

Volgens de Percentage of Completion methode moet ieder jaar een gedeelte van de gemaakte winst genomen worden. Deze te nemen winst is te zien in de tweede tabel. De genomen winst wordt in de reserve bouwgrondexploitatie gestort. Hierdoor verdwijnt de boekwaarde en neemt de stand van de reserve bouwgrondexploitatie toe.

Als winst gebruikt wordt voor dekking van het begrotingssaldo wordt deze uit de reserve bouwgrondexploitatie onttrokken. In de winstneming is nog geen rekening gehouden met de vennootschapsbelasting die over gemaakte winst betaald moet worden. Een mogelijke betaling wordt ten laste gebracht van de reserve bouwgrondexploitatie.

Landbouwgrond

We hebben ongeveer 460 ha landbouwgrond in eigendom. Deze gronden verpachten we grotendeels langjarig middels reguliere (langjarige) pachtcontracten. Ongeveer 70 hectare van het gemeentelijk eigendom zijn percelen die middels liberale pachtcontracten voor periodes van 1,3 of 6 jaar worden verpacht. Deze gronden kunnen we in principe inzetten voor gebiedsontwikkelingen.

Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische hoofdstructuur)

We hebben ook ruim 400 ha bos- en natuurgebieden in eigendom. Deze liggen grotendeels in het Nationaal Park de Meinweg en in het Roerdal. We beheren de gronden op een duurzame wijze volgens de beheervisie voor de gemeentelijke bossen, natuurterreinen en landschapselementen. Dit doen we aan de hand van jaarlijkse werkplannen conform de richtlijnen van FSC (Forest Stewardship Council). Landelijk en Europees natuurbeleid spelen een belangrijke rol bij onze grondpositie. Dankzij een actieve grondpolitiek kunnen we de provincie ondersteunen bij het realiseren van prioritaire Rijksdoelen zoals Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Wat er nodig is voor de nieuwe stikstofaanpak van het Rijk is nog niet bekend. Medio 2023 dient de provincie hiervoor een plan ontwikkeld hebben.

Gezien de verplichtingen aan Europa moeten we de prioritaire gebieden ten behoeve van de Natura 2000 gebieden met voorrang realiseren. Dankzij de inzet van gemeentelijke gronden ontstaan er meer kavelruilmogelijkheden waardoor de gewenste doelen sneller worden gerealiseerd. We willen het liefst dat dit budgettair neutraal gebeurt.

Paragraaf lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken de burgers, bedrijven en instellingen heel direct. De gemeenteraad heeft de bevoegdheid te bepalen welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De mogelijke belastingen die een gemeente kan heffen zijn bij wet bepaald.

De afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn zogenaamde 'bestemmingsheffingen'. De overheid verstrekt een dienst vanuit wettelijk verplichte zorgtaken, waarbij niet alleen de individuele dienst, maar vooral het collectieve belang een rol speelt. Iedereen in de gemeente is er bijvoorbeeld bij gebaat dat het afval wordt ingezameld en verwerkt. De begrote opbrengst van de heffingen mag bij bestemmingsheffingen niet hoger zijn dan de begrote kosten voor de zorgtaken.
Leges en begraafrechten zijn andere betalingen voor overheidsdiensten waar een direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat, maar deze tegenprestatie is strikt individueel. Deze worden 'retributies' of 'rechten' genoemd. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aanvragen van een paspoort of een omgevingsvergunning of begraven worden. Ook hiervoor is bepaald dat er geen winst mag worden begroot. De opbrengst van de heffing mag dan in totaliteit niet hoger worden begroot dan de kosten die de gemeente moet maken om de diensten te verlenen. De opbrengsten mogen, evenals bij bestemmingsheffingen, wel lager worden begroot. Tezamen met de bestemmingsheffingen zullen in deze paragraaf de rechten 'kostendekkende heffingen' worden genoemd.

Beleid

De uitgangspunten die wij hanteren bij het opleggen van lokale heffingen zijn:

- Een beheerste lastendruk ontwikkeling realiseren door de ontwikkeling van de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffingen gezamenlijk in beeld te brengen.
- Voor de rechten die we als gemeenten heffen wordt toegewerkt naar kostendekkende tarieven.

In Roerdalen worden de volgende belastingen en kostendekkende heffingen geheven:

Belastingen	Kostendekkende heffingen
Onroerendezaakbelasting	Rioolheffing
Toeristenbelasting	Afvalstoffenheffing
Hondenbelasting	Begraafrechten
	Leges

In de Programmabegroting van 2023 is voor de opbrengst van de belastingen uitgegaan van de financiële kaders uit de Kadernota: Wij hebben het meerjarig perspectief aangehouden dat al bij de Programmabegroting van 2021 is vastgesteld.

In 2019 is een applicatie in gebruik genomen waarmee berekend wordt in welke mate de opbrengsten van leges en begraafrechten opwegen tegen de voor de dienst gemaakte kosten. Deze verhouding wordt de kostendekkendheid van het tarief genoemd.

De berekeningen met de gegevens van de begroting 2023 waren bij het schrijven van deze begroting nog niet gereed. Bij de behandeling van de belastingverordeningen 2023 in december zal de kostendekkendheid van de legestarieven 2023 en begraafrechten 2023 alsnog in beeld gebracht en door de Raad vastgesteld worden. Indien de vaststelling van de belastingverordeningen op dat

moment aanleiding geeft tot een bijstelling in de opbrengsten, dan zal een begrotingswijziging 2023 aan de Raad worden voorgelegd.

Kwijtscheldingsbeleid
De gemeente is deels autonoom op het gebied van kwijtschelding gemeentelijke belastingen. De gemeente kan dus, binnen het wettelijke kader, zelf bepalen of kwijtschelding aan burger wordt verleend, in welke mate of in geheel niet. Als inwoners niet in staat zijn om de belastingaanslag te betalen, kunnen zij hiervoor kwijtschelding aanvragen. Om voor kwijtschelding in aanmerking te komen wordt gekeken naar de financiële situatie van de aanvrager. De kwijtscheldingsnorm die wordt gehanteerd is 100% van de bijstandsnorm. Alleen particulieren, die geen zelfstandig beroep uitoefenen en geen ondernemer zijn, komen in aanmerking voor kwijtschelding. Kwijtschelding is alleen mogelijk voor de vaste bedragen van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de hondenbelasting (alleen 1ste hond).
De BsGW voert het kwijtscheldingsbeleid uit. Zij maken hierbij gebruik van het Inlichtingenbureau[3]. Deze toetsen de gegevens van de aanvrager die nodig zijn om voor kwijtschelding in aanmerking te komen.

Overzicht van diverse heffingen en de ontwikkelingen

Vaststelling belastingverordeningen 2023
De vaststelling van de tarieven voor de verschillende belastingen en rechten vindt plaats bij het vaststellen van de belastingverordeningen in de raad.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De OZB wordt geheven over de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen. De taxatie van deze waarde vindt jaarlijks plaats. Met ingang van 1 januari 2022 wordt bij de bepaling van de WOZ-waarde verplicht gerekend met m^2 in plaats van m^3. Voor het belastingjaar 2023 wordt de WOZ-waarde gebruikt met peildatum 1 januari 2022. De taxaties hiervan worden jaarlijks door de BsGW op 15 oktober aangeleverd.

Landelijk is de gemiddelde WOZ-waarde van woningen voor het jaar 2021 gestegen met 7,0%. De gemiddelde WOZ-waarde per woning komt daarmee landelijk uit op € 290.000. In Roerdalen is deze gemiddelde waarde per 1 januari 2021 € 246.000[4]. Dit is ten opzichte van 2020 een stijging van 6,0%. In de provincie Limburg steeg de gemiddelde WOZ-waarde per woning in diezelfde periode met 6,0% (van € 218.000 naar € 231.000).

De OZB-opbrengsten stijgen in 2023 zoals opgenomen in het meerjarige perspectief van Roerdalen in Balans. Dit betekent dat de OZB-opbrengsten met betrekking tot woningen in 2023 stijgen met 3,5% ten opzichte van de begroting 2022. De OZB-opbrengsten met betrekking tot niet-woningen in 2023 stijgen met € 50.000 ten opzichte van de begroting 2022. De OZB wordt niet verder verhoogd. De OZB-opbrengst wordt wel bijgesteld als gevolg van oppervlakte-aanpassingen van woningen en de toename van het aantal woningen.

Het Rijk heeft met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark stappen we in Nederland af van de

[3] Het inlichtingenbureau is een landelijke stichting die actief is de informatiedistributie voor gemeenten. Zij doen dit door het verzamelen van gegevens uit verschillende bronnen. Door slim combineren van de verzamelde gegevens maken zij de informatie makkelijk toepasbaar. Dit helpt bij het beslissen of inwoners recht hebben op bepaalde voorzieningen. In dit geval kwijtschelding van lokale belastingen.
[4] Bron CBS gemiddelde WOZ-waarde woningen per gemeente, 2021.

afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerendezaakbelasting (ozb, de macronorm). In de benchmark woonlasten wordt weergegeven wat een huishouden met een eigen woning aan de gemeente betaalt. Deze gegevens zijn terug te vinden in de Atlas van de Lokale Lasten, zoals deze door COELO gepubliceerd wordt.
De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting. Landelijk gezien betaalt een gemiddeld meerpersoons-huishouden met een eigen woning in 2022 gemiddeld 3,0% meer aan lokale lasten dan in 2021.

Toeristenbelasting
Voor de toeristenbelasting is in 2022 een nieuwe verordening vastgesteld voor de periode 2022-2023. Het vastgestelde tarief per overnachting bedraagt € 1,70 en het tarief voor logiesverblijf, als gevolg van huisvesting van arbeidsmigranten, per overnachting bedraagt € 1,00.
De verwachting voor het aantal overnachtingen is dat dit aantal weer op het niveau komt van voor Covid-19. Ten aanzien van de opbrengsten uit logiesverblijf, als gevolg van huisvesting van arbeidsmigranten, verwachten we geen wijzigingen.

Hondenbelasting
De opbrengsten hondenbelasting zijn ten opzichte van 2022 gelijk gehouden.

Rioolheffing
Met ingang van maart 2022 is het nieuwe rioleringsplan van kracht. Dit plan heeft een looptijd tot en met 2026. In dit plan is vastgelegd hoe wij omgaan met de gemeentelijke zorgplichten voor het stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en het grondwater. Hierbij is ook rekening gehouden met het veranderend klimaat.
De rioolheffing wordt geheven over het waterverbruik en wordt berekend op basis van 100% kostendekking. Aanpassingen in de kosten worden verrekend met de voorziening riolering.
Om de stijgende kosten en klimaatmaatregelen te kunnen blijven dekken worden de tarieven, conform het eerder genomen raadsbesluit GRP dd. 10-03-2022, met ingang van 2023 jaarlijks verhoogd met € 6,- (exclusief inflatie) tot € 238,- (exclusief inflatie) in 2026.

Berekening kostendekkendheid riolering	Begroting 2023	
	Bedrag	%
Kosten heffing		
Netto kosten		
Directe kosten	- 1.523	67,6%
Onttrekking voorziening rioleringen	186	-8,3%
Netto kosten	**- 1.337**	**59,3%**
Toe te rekenen kosten		
Overhead	- 641	28,5%
BTW *1)	- 137	6,1%
Extra toegerekende rente cf. GRP	- 138	6,1%
Toe te rekenen kosten taakveld	**- 916**	**40,7%**
Totale kosten heffing	**- 2.253**	**100,0%**
Totale opbrengsten heffing	**2.253**	
Dekkingspercentage heffing	**- 0**	**100,0%**

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen zoals riool- en afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing

In het streven naar een duurzamere samenleving en de noodzaak om actie te ondernemen omdat de kosten voor afvalverwerking stijgen is er met ingang van 2022 door de raad gekozen voor een nieuwe methode van afvalinzameling. De kosten voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. Ook In 2023 gaan huishoudens naast een vastrechtbedrag een bedrag betalen voor elke lediging van de restafvalcontainer en voor elke inworp in de ondergrondse restafvalcontainer. De restafvalcontainer kunnen huishoudens één keer per vier weken aanbieden. Voor het laten legen van de GFT-container, welke eens per twee weken mogelijk is, wordt geen apart tarief in rekening gebracht. Deze kosten zitten in het vastrechtbedrag.
Uitgangspunt van deze systematiek is dat een huishouden dat afval goed scheidt goedkoper uit is dan een huishouden dat z'n afval niet goed scheidt. Getracht is om een juiste balans te vinden tussen het vastrechtbedrag en het variabele ledigingstarief. Uitgangspunt is tot nu toe dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend is. Met dit uitgangspunt is dan ook bepaald wat de totale opbrengst van afval moet zijn. Voor 2023 hebben we het voorstel de tarieven van de afvalstoffenheffing gelijk te houden aan 2022. Deze tarieven worden bij de vaststelling van de Verordening Afvalstoffenheffing in december 2022 vastgesteld.

Berekening kostendekkendheid afval	Begroting 2023	
	Bedrag	%
Kosten heffing		
Netto kosten		
Directe kosten	- 2.795	103,4%
Inkomsten, exclusief heffingen	764	-28,3%
Netto kosten	**- 2.031**	**75,2%**
Toe te rekenen kosten		
Overhead	- 339	12,5%
BTW *1)	- 332	12,3%
Toe te rekenen kosten taakveld	**- 671**	**24,8%**
Totale kosten heffing	**- 2.703**	**100,0%**
Totale opbrengsten heffing	**2.575**	
Dekkingspercentage heffing	**- 128**	**95,3%**

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten in het kader van heffingen zoals riool- en afvalstoffenheffing.

Begraafrechten

De opbrengsten begraafrechten worden ten opzichte van de begroting 2022 gelijk gehouden.

Legesverordening

De omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging zijn beoogd in werking te treden op 1 januari 2023. De intentie van de Omgevingswet is om wet- en regelgeving over de fysieke leefomgeving eenvoudiger te maken en besluitvorming in dit domein sneller te laten verlopen.
Samen met de invoering van de Omgevingswet wordt er bij de tarieventabel gekozen voor eenzelfde opzet voor de 3 MER-gemeenten, om zodoende efficiënter te kunnen werken. Het vaststellen van de tarieven is aan elke raad afzonderlijk.

De legesverordening kent de volgende hoofdstukken:
- Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening
- Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
- Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

De hoofdstukken 1 en 3 zijn in vergelijking met de voormalige titels 1 en 3 inhoudelijk niet gewijzigd. Hoofdstuk 2 van de tarieventabel bevat de tariefbepalingen die betrekking hebben op de Omgevingswet. Deze tarieven dienen opnieuw bepaald te worden. Om te komen tot een juiste en volledige tarieventabel hebben de MER-gemeenten een externe partij, die ervaring heeft in dit proces, in de arm genomen.
De legesopbrengst van Hoofdstuk 1 is verlaagd met € 49.000 in verband met de langere geldigheidsduur van de paspoorten waarmee in de vorige begroting geen rekening is gehouden. Zodra bekend is wat de gevolgen zijn van de invoering van de omgevingswet en Wet kwaliteitsborging op de gemeentelijke activiteiten en de daarmee samenhangende leges, dan zal, indien nodig, een begrotingswijziging worden voorgesteld.
Bij het vaststellen van de legestarieven door de raad in december geven we aan welke legesproducten veranderen.

Financiële gegevens gemeentelijke heffingen

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Belastingen						
Onroerende zaakbelasting woningen	2.639	2.710	2.805	2.903	2.903	2.903
Onroerende zaakbelasting niet-woningen	659	733	783	853	853	853
Toeristenbelasting	343	446	521	521	521	521
Hondenbelasting	119	117	117	117	117	117
Totaal Belastingen	**3.759**	**4.007**	**4.227**	**4.395**	**4.395**	**4.395**
Heffingen						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.600	2.687	2.575	2.723	2.739	2.780
Rioolheffing	2.141	2.191	2.253	2.316	2.380	2.445
Totaal Heffingen	**4.741**	**4.878**	**4.827**	**5.039**	**5.119**	**5.225**
Leges en rechten						
Leges bouwvergunningen	316	404	404	404	404	404
Leges burgerzaken	154	165	163	163	163	163
Begraafplaatsrechten	32	40	40	40	40	40
Overige leges en rechten	121	119	89	89	89	89
Totaal Leges en rechten	**623**	**727**	**696**	**696**	**696**	**696**
Kwijtscheldingen						
Kwijtscheldingen	- 122	- 125	- 127	- 127	- 127	- 127
Totaal Kwijtscheldingen	**- 122**	**- 125**	**- 127**	**- 127**	**- 127**	**- 127**
Totaal lokale heffingen	**9.002**	**9.487**	**9.622**	**10.002**	**10.082**	**10.189**

Lastendruk

Bij de lastendruk kijken we naar de belastingen en heffingen die een gemiddeld gezin aan de gemeente moet betalen. Dit betekent dat er gekeken wordt naar de onderdelen OZB, afval en riolering. Aangezien de tarieven voor de verschillende onderdelen nog niet duidelijk zijn, wordt er nu een indicatie gegeven van de verwachte ontwikkeling van de lastendruk. Daarbij is uitgegaan van een

woning met een gemiddelde WOZ-waarde en een containermaat van 140 liter. Waar in het verleden werd uitgegaan van de grootste containermaat gaan we met ingang van het begrotingsjaar 2023 uit van de containermaat van 140 liter omdat dit tegenwoordig de meest gangbare containermaat binnen de gemeente is. Het vergelijkende cijfer voor 2022 is hierop aangepast. Het voorstel is om voor 2023 de lasten voor de afvalstoffenheffing gelijk te houden aan 2022.
Gemiddeld komt de lastenstijging dan uit op 2,1%.

Indicatie lokale lastendruk gemiddeld gezin	2022	2023	Lasten-stijging (%)
OZB eigenaar	€295,26	€305,59	3,5%
Afvalstoffenheffing	€263,00	€263,00	0,0%
Rioolrechten	€214,00	€220,00	2,8%
	€772,26	**€788,59**	

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan we ons bestuurlijk en financieel verbonden hebben. Als de gemeente stemrecht heeft of een zetel heeft in het bestuur, is er sprake van een bestuurlijk belang. Ook als de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die we kwijt zijn bij een faillissement of als financiële problemen verhaald kunnen worden op de gemeente, is er sprake van een financieel belang.

We willen meer grip krijgen op de verbonden partijen en de ontwikkeling van sommige samenwerkingsverbanden naar WGR (Wet gemeenschappelijke regeling). We willen daarbij voor de gemeenteraad de medebewindstaken inzichtelijker maken.

De gemeenteraad heeft de informatie die zij over verbonden partijen wil ontvangen bepaald. In deze paragraaf wordt deze informatie zo veel mogelijk verstrekt. Bij behandeling van de begrotingen van de verbonden partijen in de gemeenteraad komt de informatie verder aan de orde.

Beleidskaders

In 2015 is de nota 'Governance bij verbonden partijen' vastgesteld. Hierin zijn algemene kaders gesteld met betrekking tot het aangaan van verbonden partijen[5], tijdens de uitvoeringsfase en het beëindigen van een verbonden partij.
Tevens is een kader afgesproken op basis waarvan een risicoanalyse van de verbonden partijen wordt uitgevoerd. Het risico dat de gemeente loopt met de verbonden partijen wordt gewogen op kenmerken die het financieel en bestuurlijk risico meten. Financiële kenmerken zijn bijvoorbeeld hoe hoog de jaarlijkse financiële bijdrage is en in hoeverre de gemeente financieel aansprakelijk is. Bestuurlijke kenmerken zijn bijvoorbeeld of de gemeente vertegenwoordigd is in het bestuur en of er duidelijke afspraken zijn over te behalen doelen en te leveren prestaties.
De uitkomst van deze risicoanalyse bepaalt het van toepassing zijnde toezichtarrangement.

Er is sprake van 'Good Governance' als de te onderscheiden pijlers van het Governance model juist en evenwichtig worden toegepast. De belangen zijn groot omdat verbonden partijen:

- (Publieke) doelen voor ons realiseren;
- Financiële, bestuurlijke en organisatorische risico's voor ons kunnen impliceren.

Overzicht verbonden partijen

Hieronder staan de partijen waaraan we ons verbonden hebben. Het zijn vooral gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast hebben we aandelen in een aantal NV's en BV's (deelnemingen). Het merendeel van deze deelnemingen is voor het bereiken van onze doelstellingen niet direct van belang. Deze verbintenissen zijn gebaseerd op wettelijke kaders, waarbij de Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML) BV een uitzondering vormt. Voor de overige deelnemingen is aan het einde van de paragraaf een totaaloverzicht opgenomen met het aantal en percentage aandelen, de waarde van de bezitting, de dividenduitkering en de waarde van het eigen vermogen en vreemd vermogen.

[5] De kaders zijn toepasbaar op alle soorten van samenwerkingsverbanden omdat ze betrekking hebben op risicobeheersing bij het uitbesteden van taken.

Als in onderstaande overzichten een bronverwijzing is opgenomen, wordt hiermee verwezen naar de documenten van de desbetreffende verbonden partij.

1. Gemeenschappelijke regelingen
1 Veiligheidsregio Noord Limburg (VRLN)
2 Westrom
3 Reinigingsdienst Maasland
4 Servicecentrum MER
5 Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
6 Grenspark Maas-Swalm-Nette (MSN)
7 Omnibuzz
8 Regionale uitvoeringsdienst Limburg-Noord
9 Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) Sociaal Domein Limburg Noord
2. Vennootschappen en corporaties
1 Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML)
2 NV BNG
3 Enexis Holding BV
4 CSV Amsterdam BV
5 PBE BV
6 NV WML
7 Nazorg Limburg BV (Bodemzorg Limburg)
3. Stichtingen en verenigingen
1 Ons WCL
4. Overige verbonden partijen
1 Euregio Rijn-Maas-Noord (RMN)

Risicomatrix verbonden partijen

	Bestuurlijk risico		
Financieel risico	Laag	Gemiddeld	Hoog
Laag	**- Vennootschappen en corporaties (excl. OML BV)**	**- Grenspark MSN** **- Ons WCL** **- Euregio Rijn Maas Noord** **- RUD** **- MGR SD M-NL**	
Gemiddeld		**- Veiligheidsregio** **- RD Maasland** **- Omnibuzz** **- OML BV**	
Hoog			**- Westrom** **- Servicecentrum MER**

Toezichtsarrrangement

	Basis pakket
	Plus pakket
	Plusplus pakket

Bron: Nota Governance bij verbonden partijen 2015

In de nota verbonden partijen is het volgende toezichtsarrangement opgenomen:

- Basis: De gemeenteraad wordt over verbonden partijen geïnformeerd bij de gemeentelijke begroting en jaarrekening. Dit gebeurt in de paragraaf verbonden partijen;
- Pluspakket: Aanvullend op het Basispakket wordt de gemeenteraad ook bij de gemeentelijke halfjaarrapportage geïnformeerd over deze verbonden partijen. Daarnaast zal de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen hoger zijn dan bij de partijen in het basispakket. Tot slot worden deze verbonden partijen ook periodiek geagendeerd in het college;
- Plusplus pakket: Verbonden partijen waarbij de gemeente een hoog bestuurlijk en financieel risico loopt worden ingedeeld in het Plusplus pakket. Aanvullend op het Plus pakket wordt de bestuurlijke en ambtelijke overleg frequentie met deze verbonden partijen verder opgevoerd.

<table>
<tr><th>Naam</th><th colspan="3">Veiligheidsregio Limburg-Noord</th></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="3">De Veiligheidsregio Limburg-Noord heeft tot doel:
De behartiging van de belangen van de gemeente en hun ingezetenen op het gebied van:
• brandweerzorg;
• geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
• rampenbestrijding en crisisbeheersing;
• het bevorderen van de multidisciplinaire uitvoering van de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de bestrijding van zware ongevallen;
• het bevorderen van een samenhangend integraal veiligheidsbeleid in de regio;
• de publieke gezondheidzorg als bedoeld in de Wet publieke gezondheid (Wpg).</td></tr>
<tr><td>Deelnemers</td><td colspan="3">Aantal gemeenten op 1 januari 2022: 15
Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray, Weert.</td></tr>
<tr><td>Bestuursstructuur</td><td colspan="3">Openbaar lichaam, ingesteld bij gemeenschappelijke regeling.

Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten.
Daarnaast kent de gemeenschappelijke regeling twee bestuurscommissies: GGD en Veiligheid. Daarin vindt periodiek overleg plaats met de betreffende portefeuillehouders uit de aangesloten gemeenten.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Financiën verbonden partij</td><td>Per</td><td>1 januari 2023</td><td>31 december 2023</td></tr>
<tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 6.963.000</td><td>€ 6.782.000</td></tr>
<tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 55.874.000</td><td>€ 55.904.000</td></tr>
<tr><td colspan="3">Verwacht resultaat 2023: -/- € 181.000
Dit verlies wordt volledig gedekt uit de daarvoor ingestelde bestemmings-reserves.
(Bron: Ontwerpbegroting 2023)</td></tr>
<tr><td>Bijdrage gemeente</td><td colspan="3">De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 2.250.000 en vindt plaats vanuit de programma’s 1 en 3.
(Bron: Ontwerpbegroting 2023)
Bijdrage 2022: € 2.176.000
(Bron: Ontwerpbegroting 2022)</td></tr>
<tr><td>Risico</td><td colspan="3">De deelnemende gemeenten kunnen bij het niet nakomen van financiële verplichtingen, als gevolg van aangetrokken geldleningen, verstrekte garanties of claims van derden, hoofdelijk worden aangesproken (art. 32).
Bij uittreding uit de gemeenschappelijke regeling regelt het algemeen bestuur de gevolgen hiervan. Bij opheffing wordt een liquidatieplan opgesteld met daarin de gevolgen voor de deelnemende gemeenten.</td></tr>
<tr><td>Ontwikkelingen</td><td colspan="3">Meer-jarenstrategie
De meer-jarenstrategie van de VRLN kent 3 speerpunten:
• risicogericht: door sturing op risico’s en continue omgevingsanalyse kunnen we onze inspanningen beter richten (effectiviteit);
• vraaggericht: elke vraag gaat eigenlijk over een risico. We helpen de klant het liefst voordat hij een vraag stelt;</td></tr>
</table>

Naam	Veiligheidsregio Limburg-Noord
	• informatie gestuurd: we maken op een slimme manier informatie levend en versterken hiermee de betrouwbare en deskundige informatiepositie. *Verdeelsystematiek algemene bijdrage gemeenten (harmonisatie)* Met ingang van de begroting 2017 is de besluitvorming over de verdeling van de kosten en opbrengsten naar de deelnemende gemeenten geharmoniseerd. Bij de vaststelling van de nieuwe verdeelsystematiek is met de gemeenten een ingroeiregeling afgesproken van 4 jaar. 2020 was het laatste jaar van het ingroeimodel. Vanaf 2021 dragen alle deelnemers bij conform de in 2017 vastgestelde verdeelsleutels. In 2023 wordt 50% van het verschil verrekend, oplopend tot 100% in de begroting 2025. *Veiligheid* Periodiek dient de Veiligheidsregio het risicoprofiel te actualiseren. In het verlengde hiervan wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn om de gewijzigde risico's beheersbaar te houden. Daarnaast wordt ingespeeld op de maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed hiervan op de brandweerorganisatie. Hierbij zal nadrukkelijk aandacht zijn voor de Paraatheid van de brandweer (beleidsplan 2020 – 2023) en inzet van de brandweervrijwilliger, de groei van evenementenadvisering bij crisisbeheersing en de effecten van de nieuwe Omgevingswet op risicobeheersing. *Algemene ontwikkelingen 2023* - De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds staat gepland voor 2023. De nieuwe verdeling wordt stap voor stap ingevoerd zodat gemeenten voldoende tijd hebben om zich aan de nieuwe financiële situatie aan te passen. - Per 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw (Wkb). In 2023 ligt de focus op het adviseren bij het omgevingsplan en het borgen van veiligheid en gezondheid bij de grote maatschappelijke opgaven: de energietransitie, klimaatadaptatie, vergrijzing en de woningbouwopgave. - Aan de strategische huisvestingsnota wordt invulling gegeven. Kan het anders, kan het duurzamer, slimmer en efficiënter en daarmee ook goedkoper? - In 2023 zal uitvoering gegeven worden aan de subsidieaanvraag INTERREG VI-A waarbij aanspraak gemaakt zal worden op een Europese subsidie om grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van crisisbeheersing te versterken. Grensoverschrijdende samenwerking in Limburg met de Duitse partners, de beide veiligheidsregio's, natuurpartijen en provincie Limburg. *Gezondheid* Publieke gezondheidszorg omvat de (door individuele burgers ongevraagde) zorg die de overheid aanbiedt om ziekte en gezondheidsschade van de gehele (of groepen in de) bevolking op te sporen en te voorkomen. Het programma Publieke Gezondheid bestaat uit drie onderdelen: - Publieke gezondheidszorg voor de jeugd;

Naam	Veiligheidsregio Limburg-Noord
	- Publieke gezondheidszorg algemeen en - Publieke gezondheidszorg tijdens crisissituaties. *Algemene ontwikkelingen 2023* - Met ingang van 1 juli 2022 is in de wet geregeld dat de jeugdgezondheidszorg een prenataal huisbezoek uitvoert bij kwetsbaren. Middels dit huisbezoek wordt vroegtijdig ondersteuning aangeboden die kan bijdragen aan een goede ontwikkeling van het ongeboren kind. Vanaf 2023 wordt 1,5 fte verpleegkundige ingezet om dit uit te voeren. We hebben hier extra middelen voor gekregen in het gemeentefonds. - Het is onduidelijk wat gaat gebeuren in toekomst voor wat betreft de aansturing van infectieziektebestrijding (IZB). Landelijk wordt gediscussieerd over de governance van de (opgeschaalde) IZB. Vragen hierbij zijn: Moet de aansturing landelijk plaatsvinden, regionaal of een combinatie daarvan? En hoe verhouden de aansturende partijen zich tot elkaar? En moet de aansturing veranderen in aard en omvang? Hier hopen we in 2023 meer zicht op te krijgen. - De GGD wil verkennen op welke manier ze gemeenten kunnen ondersteunen bij het versterken van een goede samenwerking tussen zorg, welzijn, veiligheid en straf. - In het najaar van 2022 wordt een lokaal uitvoeringsplan opgesteld waarin concrete acties worden benoemd waar we de komende jaren mee aan de slag gaan. Denk hierbij aan een actie zoals verbetering van de samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau) en het sociaal team. In dit plan wordt duidelijk beschreven wie welke rol heeft en hoe we deze actie gaan uitvoeren. Dus niet alleen schrijven maar echt overgaan tot actie.

Naam	Westrom		
Openbaar belang	Westrom integreert mensen, die om welke reden dan ook een afstand hebben tot de arbeidsmarkt in de samenleving door middel van werk. In dit kader is de Westrom partner voor de uitvoering van de participatiewet. Daarnaast kan beheer van diverse contractactiviteiten bij Westrom worden ondergebracht. In het kader van de participatiewet zorgt Westrom voor werkplekken voor beschut werken, voor mensen die op basis van de oude WSW zijn aangewezen op werk onder aangepaste omstandigheden.		
Deelnemers	Aantal gemeenten: 5 Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen, Roermond.		
Bestuursstructuur	Gemeenschappelijke regeling. De gemeente is met 2 leden vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De deelname is gebaseerd op het aantal inwoners.		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2023*	*31 december 2023*
	Eigen vermogen	€4.177.573	€4.206.573
	Vreemd vermogen	n.b.	n.b.
	Verwacht resultaat 2023: € 29.000 *(Bron: Begroting 2023)*		

Naam	Westrom
Bijdrage gemeente	De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 186.081. Daarnaast betaalt de gemeente een bedrag per WSW'er aan de Westrom, bekostigd vanuit het participatiebudget. In 2023 bedraagt de bijdrage uit het participatiebudget € 2.494.188 en vindt plaats vanuit programma 2. *(Bron: Begroting 2023)* Bijdrage 2022: Gemeentelijke bijdrage € 342.491. Bijdrage uit het participatiebudget € 2.614.348 *(Bron: Begroting 2022)*
Risico	De weerstandscapaciteit in 2021 is voldoende om de geïnventariseerde risico's, zoals die genoemd zijn in de begroting, op te vangen. De gemeente betaalt mee aan een eventueel exploitatietekort. De bedrijfsresultaten van Westrom zijn afgelopen jaren sterk verbeterd. Prio Verve De huidige groen werkzaamheden die eerder door Prio Verve werden uitgevoerd zijn nu tijdelijk bij Westrom Groen BV ondergebracht. Hier vinden ook de verschillende financiële activiteiten plaats. Door dat te doen, heeft de ontbinding in de eerste jaren geen financieel effect op de begroting van de Westrom en daarmee ook geen financiële consequenties voor de deelnemende gemeenten. Nadat de definitieve situatie in 2023 is gerealiseerd en de opdrachten niet meer de verantwoordelijkheid zijn van de Westrom, vindt de financiële overdracht naar de GR Westrom plaats.
Ontwikkelingen	De begroting 2023 is geschreven vanuit de huidige strategienota, die eind 2020 afloopt. De strategienota die in 2017 is vastgesteld voor de periode 2018 – 2020 in combinatie met de verbetermaatregelen voor 2020 - 2024 uit het onderzoek van Robert Capel vormen vooralsnog de basis voor de begroting 2022. Tot 2022 is vanuit de deelnemende gemeenten en Westrom gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe entiteit om werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen naar werk(zie de raadsinformatiebrief d.d. 27 mei 2022). Tot nu toe is er nog geen sluitende begroting voor een dergelijke entiteit. Er is nog onduidelijk wat de bijdrage voor deze doelgroep in het participatiebudget vanuit het rijk wordt. Regionaal is afgesproken dat deze ontwikkeling door de nieuwe bestuurders van gemeenten in het AB Westrom in september 2022 wordt opgepakt. Daar wordt ook het krimpscenario WSW bij betrokken.

<table>
<tr><th></th><th colspan="3">RD Maasland</th></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="3">Het vervullen van de zorgplicht van de lokale overheid ten aanzien van de inzameling van huishoudelijk afval en kunststof verpakkingsafval
tegen de laagst mogelijke kosten met de meest optimale service.</td></tr>
<tr><td>Deelnemers</td><td colspan="3">Aantal gemeenten: 4 Leudal, Maasgouw, Roerdalen en Echt-Susteren (noord).
Aantal aansluitingen: 44.080 (Roerdalen: 9.300) (bron: begroting RD Maasland 2023)</td></tr>
<tr><td>Bestuursstructuur</td><td colspan="3">Gemeenschappelijke regeling
De gemeente is met 2 leden vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Financiën verbonden partij</td><td>Per</td><td>1 januari 2023</td><td>31 december 2023</td></tr>
<tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 1.014.000</td><td>€ 1.014.000</td></tr>
<tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 7.309.000</td><td>€ 7.833.000</td></tr>
<tr><td colspan="3">Verwacht resultaat 2023: € 0
(Bron: Begroting 2023)</td></tr>
<tr><td>Bijdrage gemeente</td><td colspan="3">De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 869.495 en vindt plaats vanuit programma 5.
(Bron: Begroting 2023)
Bijdrage 2022: € 743.472
(Bron: Begroting 2022)</td></tr>
<tr><td>Risico</td><td colspan="3">De gemeente betaalt mee aan een eventueel exploitatietekort.</td></tr>
<tr><td>Ontwikkelingen</td><td colspan="3">De volgende beleidsmatige ontwikkelingen worden doorgevoerd:
Het bestuur van RD Maasland streeft ernaar om in het kader van circulaire economie, samen met andere gemeenten en/of collega bedrijven, het ingezamelde afval zo veel als mogelijk te herbruiken. Dit op een zodanige wijze dat ook de afhankelijkheid van de markt, en daarmee de onzekerheid over de kosten die de burger moet betalen, afneemt.
Het bestuur van RD Maasland streeft naar een bredere samenwerking inzake grondstoffenmanagement. Afval Samenwerking Limburg onderzoekt de mogelijkheden gezamenlijk in Limburg de circulaire verwerking van afval te realiseren. RD Maasland participeert in de voorbereiding hiertoe en wil hierop aansluiten.
De afgelopen jaren zijn in de GR gemeenten Leudal, Maasgouw en Roerdalen geen grote beleidsmatige wijzigingen doorgevoerd. Ofschoon de doelstelling voor 2020 van 75% afvalscheiding reeds vroegtijdig is gerealiseerd, is de hoeveelheid nog te verbranden afval niet meer gedaald. Dit is de reden dat er in 2020 een onderzoek is opgestart of er via verandering in de afvalinzameling een verbetering kan worden gerealiseerd. Eind 2020/ begin 2021 hebben de raden van Roerdalen, Leudal en Maasgouw besloten om de afvalinzameling per 1-1-2022 op een aantal punten te wijzigen om de hoeveelheid ingezameld restafval te verlagen zodat de kostenstijging voor de inwoners beperkt blijft.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Naam</th><th>Servicecentrum MER</th></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td>De Gemeenschappelijke Regeling MER (GR-MER) behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de gemeenten Maasgouw, Echt-Susteren en Roerdalen op de taakvelden Omgevingsdienst (OD) (sinds 1-9-2013) en Sociaal Domein (SD) (sinds 1-1-2016). Op 1 juli 2017 zijn ook de bedrijfsvoeringstaken op de gebieden Personeel & Organisatie (HRM), Financiën, Digitale Informatie Voorziening (DIV) en Informatie & Automatisering (I&A) overgedragen.

De MER-gemeenten beogen met de samenvoeging:
• continuïteit in verbetering van de dienstverlening als eerste overheidsloket voor inwoners;
• zo efficiënt mogelijk te werken;
• afname van de kwetsbaarheid van de drie afzonderlijke gemeenten.
Door de schaalvoordelen van samenwerking te benutten zullen de toekomstbestendigheid van de organisaties van de gemeenten en de bestuurskracht toenemen en zullen op den duur besparingen worden bereikt.</td></tr>
<tr><td>Deelnemers</td><td>Aantal gemeenten: 3
Echt-Susteren, Maasgouw en Roerdalen</td></tr>
<tr><td>Bestuursstructuur</td><td>Gemeenschappelijke regeling

De colleges van de deelnemende gemeenten vormen het algemeen bestuur. De samenstelling van het dagelijks bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van de colleges. Per gemeente is er één afgevaardigde in het dagelijks bestuur vertegenwoordigd.</td></tr>
<tr><td>Financiën verbonden partij</td><td>
<table>
<tr><th>Per</th><th>1 januari 2023</th><th>31 december 2023</th></tr>
<tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 130.681</td><td>€ 130.681</td></tr>
<tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 3.800.000</td><td>€ 3.750.000</td></tr>
</table>
Verwachte resultaat 2023: € 0
(Bron: Programmabegroting 2023)</td></tr>
<tr><td>Bijdrage gemeente</td><td>De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 6.416.209 (Programmabegroting 2023 van het Servicecentrum MER). Deze bijdrage is als volgt opgebouwd:
<table>
<tr><th></th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th></tr>
<tr><td>Omgevingsdienst</td><td>2.006.470</td><td>1.789.770</td><td>1.778.662</td><td>1.778.662</td><td>1.778.662</td></tr>
<tr><td>Sociaal domein</td><td>1.962.234</td><td>1.869.140</td><td>1.857.788</td><td>1.872.749</td><td>1.872.749</td></tr>
<tr><td>Bedrijfsvoering</td><td>2.698.303</td><td>2.626.370</td><td>2.548.767</td><td>2.548.767</td><td>2.548.767</td></tr>
<tr><td>Bestuur en organisatie</td><td>131.041</td><td>130.929</td><td>130.929</td><td>130.724</td><td>130.724</td></tr>
<tr><td></td><td>6.798.048</td><td>6.416.209</td><td>6.316.146</td><td>6.330.902</td><td>6.330.902</td></tr>
</table>
De bijdrage vindt plaats vanuit de programma’s 2 (SD), 3 en 5 (OD) en 7 (Bedrijfsvoering). De specifieke UP afspraak voor OD bedraagt € 39.400 en voor de VVGB € 31.802. De specifieke UP afspraak voor SD bedraagt € 20.000 voor uitvoering BBZ, € 15.000 voor uitvoering TOZO, € 37.500 bijdrage WSP (werkgevers-servicepunt) en € 60.750 voor het SWT (sociaal wijkteam).</td></tr>
</table>

Naam	Servicecentrum MER
Risico	De gemeente blijft beleidsmatig en financieel verantwoordelijk en is hierbij ook afhankelijk van besluitvorming van de samenwerkingspartners. De GR MER heeft zelf een algemene reserve van beperkte omvang. De GR MER vormt een specifiek aandachtspunt in het kader van risicomanagement. De administratieve organisatie wordt nog verder ontwikkeld. De Wet Kwaliteitsborging voor de bouwsector en de Omgevingswet kunnen effect hebben op de aard en omvang van de werkzaamheden en daarmee ook financieel effect hebben voor de afdeling MER/OD.
Ontwikkelingen	Met de oprichting van het SC MER hebben we 4 ambities beoogd: kwaliteit, klantgerichtheid, kosten-efficiëntie en kwetsbaarheidsvermindering. De SC MER heeft voor 2023 de focus op de ontwikkeling van kwaliteit en klantgerichtheid. Als gevolg van de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen verandert de rol van zowel het SC MER als de gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn de invoering van de nieuwe omgevingswet en de doorontwikkeling van de participatiewet. Vanuit bedrijfsvoering verwachten we een andere ondersteuning die meer gericht is op data gedreven werken. Het verbeteren van de dienstverlening blijft een voortdurend aandachtspunt. De ambities op dit gebied zijn hoog. Het SC MER en de gemeenten werken samen aan deze verbetering. Daarnaast wordt verder uitvoering gegeven aan een verbetertraject Servicecentrum MER op basis van de 21 opgaven die zijn opgesteld naar aanleiding van het vervolgonderzoek dat BMC uitvoerde op mogelijkheden voor efficiencyverbetering in de MER samenwerking.

Naam	Belastingsamenwerking gemeenten en waterschap
Openbaar belang	De BsGW is een zelfstandig samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapsbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Tot het takenpakket horen: • Advisering en opstellen van conceptverordening(en); • De opbouw van benodigde basisregistraties; • Het opleggen en innen van de aanslagen tot en met de dwanginvordering en oninbaar verklaring; • Afhandeling van klantreacties gedurende al deze processtappen. De BsGW doet dit tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening. In het kader van efficiency hoort hierbij ook de uitbouw van de samenwerking als groeimodel gericht op uitbreiding met andere deelnemende gemeenten.
Deelnemers	Aantal gemeenten: 29 Alle Limburgse gemeenten met uitzondering van de gemeenten Venray en Horst aan de Maas. Aantal waterschappen: 1 Waterschap Limburg.

Naam	Belastingsamenwerking gemeenten en waterschap		
Bestuursstructuur	Openbaar lichaam ingesteld bij gemeenschappelijke regeling. De gemeente is met 1 lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De stemverhouding is gebaseerd op het aandeel van de deelnemer in de kosten van de regeling zoals die voortvloeit uit de begroting.		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2023*	*31 december 2023*
	Eigen vermogen	€ 1.203.000	€ 1.203.000
	Vreemd vermogen	€ 7.545.000	€ 7.259.000
	Verwacht resultaat 2023: 0 *(Bron: Begroting2023, versie 1.4 d.d. 21-6-2022)*		
Bijdrage gemeente	De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 372.001 *(bron: begroting 2023, versie 1.4 d.d. 21-6-2022)* + € 9.986 extra kosten in verband met de nieuwe systematiek afvalstoffenheffing *(Bron: Toezegging 2022-004 RAC)*. Bijdrage 2022: € 311.354 *(Bron: Begroting 2022)*		
Risico	De gemeente betaalt mee aan een eventueel exploitatietekort. Dit kan ontstaan door bedrijfsvoering risico's. BsGW heeft een risicoanalyse uitgevoerd op haar bedrijfsvoering risico's. Het totale benodigde weerstandsvermogen voor de geïnventariseerde risico's is € 1.420.000. In de "Kadernota risicomanagement en weerstandsvermogen BsGW" is aangegeven dat bij een ratio van het weerstandsvermogen binnen de bandbreedte van 0,8 en 1,4 er geen actie benodigd is. Met de beschikbare weerstandscapaciteit voldoet BsGW aan deze eis. Het grootste risico voor de BsGW blijven de proceskosten als gevolg van bezwaar- en beroepsprocedures ten aanzien van de WOZ-waarde.		

Naam	Belastingsamenwerking gemeenten en waterschap
Ontwikkelingen	De BsGW is na de groei die ze in korte tijd heeft doorgemaakt nu toe aan een periode van stabilisatie, consolidatie en optimalisatie. Op basis van de uitgangspunten uit het ondernemingsplan 2018-2020 vindt een herijking plaats die fundamenteel ingrijpt in de structuur en werkwijze, waarbij tevens wordt gekeken naar de verbetering en continuïteit van de werkprocessen. De ontwikkelingen rondom belastingwetgeving hebben invloed op de werkzaamheden van de BsGW. Op 1 januari 2017 is de Fiscale belastingwetgeving 2017 aangenomen. Dit is een rijksregeling waarbij wordt aangesloten op de reguliere rechtsbescherming. Er zijn geen uitzonderingsregels meer voor fiscale besluiten die door het rijk worden genomen. De inwerkingtreding voor de lokale overheden is weer opgeschort. Wanneer de regeling wel in werking treedt is nog niet bekend. Door de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet en Verbreding beslagregister gaat het invorderingsproces wijzigen. Om mensen met schulden beter te helpen, zijn er diverse wetswijzigingen doorgevoerd. De beslagvrije voet blijkt in de praktijk vaak te laag te worden vastgesteld. Veel mensen met schulden komen daardoor onder het bestaansminimum terecht, ook omdat schuldeisers niet van elkaar weten dat ze beslag leggen op hetzelfde inkomen. De samenhangende objectenregistratie is een uniforme registratie met basisgegevens over objecten in de fysieke werkelijkheid. Om te komen tot één unieke registratie is het inefficiënt en onwenselijk om op meerdere plaatsen dezelfde of nagenoeg dezelfde gegevens te verzamelen en te verwerken. Daarom is er een businesscase geformuleerd voor het centraliseren van een samenhangende objectenregistratie. Dat moet leiden tot schaalvoordelen en vergroting van de kwaliteit en de continuïteit. Beoogde ingangsdatum is 1 januari 2025. Op het gebied van proceskosten lopen er een aantal ontwikkelingen. Uit onderzoek blijkt dat er wellicht sprake is van een verdienmodel voor no cure – no pay bedrijven. Momenteel vinden er gesprekken plaats tussen diverse belanghebbende partijen, waaronder de betrokken ministeries en de belangenvereniging van zowel de gemeentes, samenwerkingsverbanden als de NCNP-bedrijven. De inzet hierbij is om zo snel mogelijk te komen tot een adequate rechtsbescherming zonder de ongewenste neveneffecten. In de begroting van BsGW 2023 zijn de bovenstaande ontwikkelingen nader uitgewerkt.

Naam	Grenspark Maas-Swalm-Nette (MSN)		
Openbaar belang	Het Openbaar Lichaam Duits-Nederlands Grenspark Maas-Swalm-Nette is opgericht met het doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van natuur en landschap, recreatie en toerisme en marketing en PR te verbeteren. Het uiteindelijke doel is het realiseren van een regionale grensoverschrijdende identiteit, die gebaseerd is op de verscheidenheid van de natuur- en cultuurlandschappen binnen het Grenspark en het karakter van de mensen die hier leven. Eén van de belangrijkste doelen van de grensoverschrijdende samenwerking is het behoud en de ontwikkeling van de karakteristieke natuur en cultuurlandschappen. Het Grenspark Maas-Swalm-Nette voert daartoe grensoverschrijdende projecten uit, zoals het project Natuur- en bosbrandpreventie, en maakt daarbij gebruik van Europese subsidies. Door de samenwerking over de grens heen kan de regio zich beter en breder presenteren. Het presenteren en het verder verbeteren van de mogelijkheden tot recreatief gebruik van de gebieden aan weerszijde van de grens is een uitdrukkelijk doel van de samenwerking. De basis voor het wekken van interesse voor dit waardevol grensgebied ligt in een afgestemde en uitgebreide marketing, milieueducatie en voorlichting.		
Deelnemers	Aantal gemeenten: 7 Beesel, Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen, Roermond, Venlo Aantal instellingen: 1 Zweckverband Naturpark Schwalm-Nette (Duits)		
Bestuursstructuur	Internationaal openbaar lichaam ingesteld bij gemeenschappelijke regeling. De gemeente is met 1 lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2023*	*31 december 2023*
	Eigen vermogen	€ 39.000	€ 39.000
	Vreemd vermogen	€ 102.954	€ 104.235
	Verwacht resultaat 2023: 0 *(Bron: Begroting 2023)*		
Bijdrage gemeente	De bijdrage (lidmaatschap) van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 3.138. *(Bron: Begroting 2023)* Bijdrage 2022: € 2.888 *(Bron: Begroting 2022)*		
Risico	Verplichting naar rato van bijdrage (voor Roerdalen 17%) aan openstaande verplichtingen bij ontbinding en vereffening.		
Ontwikkelingen	Het grenspark MSN continueert haar werkzaamheden voor de deelnemende gemeenten. Het Grenspark MSN is bezig met de voorbereiding van een Interreg aanvraag voor het vervolgproject brandpreventie Natuurgebieden. Daarnaast loopt nu een pilotproject voor grensoverschrijdend ruiteren. Voor de realisatie van het grensoverschrijdend ruiteren zal een interregaanvraag in de nieuwe interregperiode gedaan worden.		

Naam	Omnibuzz
Openbaar belang	Omnibuzz is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV) in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Omnibuzz neemt de administratieve en andere uitvoerende en controlerende taken over, waarbij afstemming en overleg

<table>
<tr><th>Naam</th><th colspan="3">Omnibuzz</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">tussen betrokken partijen en deelnemende gemeenten geborgd is. De dienstverlening is gericht op optimalisatie van het vervoer voor de reizigers en de deelnemende gemeenten.</td></tr>
<tr><td>Deelnemers</td><td colspan="3">De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.</td></tr>
<tr><td>Bestuursstructuur</td><td colspan="3">Gemeenschappelijke regeling.
Het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Omnibuzz wordt gevormd door collegeleden van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door 7 wethouders.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Financiën verbonden partij</td><td>Per</td><td>1 januari 2023</td><td>31 december 2023</td></tr>
<tr><td>Eigen vermogen</td><td>€966.126</td><td>€ 960.001</td></tr>
<tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€4.609.960</td><td>€ 5.336.719</td></tr>
<tr><td colspan="3">Verwacht resultaat 2023: -/- € 6.125
Dit verlies wordt volledig gedekt uit de daarvoor ingestelde bestemmings-reserves.
(Bron: Begroting 2023)</td></tr>
<tr><td>Bijdrage gemeente</td><td colspan="3">De jaarlijkse vervoerskosten zijn afhankelijk van het vervoersvolume en de bij aanbesteding te bepalen tarieven. In 2023 zijn de vervoerskosten begroot op € 250.310. Daarnaast draagt de gemeente bij in de organisatiekosten van Omnibuzz. Voor 2023 bedragen deze € 83.869. Totale kosten Omnibuzz 2023 aandeel Roerdalen € 334.179. De vervoersopbrengsten (inning eigen bijdrage reizigers) zijn begroot op € 40.245.
(Bron: Begroting 2023)
Bijdrage 2022: € 317.170. Vervoersopbrengsten € 33.290
(Bron: Begroting 2022)</td></tr>
<tr><td>Risico</td><td colspan="3">Onderstaande kernrisico’s zijn de belangrijkste strategische risico’s die realisatie van de visie en ambities van Omnibuzz bedreigen:
Verminderd draagvlak en/of draagkracht bij gemeenten voor missie en visie Omnibuzz;
Plotselinge wijzigingen in vervoersvolume ten gevolge van externe ontwikkelingen;
Economische kwetsbaarheid taxibedrijven;
Gebrek aan kennis omtrent nieuwe activiteiten, processen en/of projecten;
Regie en planning: Het risico dat door onvoldoende kennis of door externe invloeden systemen niet of onvoldoende functioneren waardoor processen stagneren.</td></tr>
<tr><td>Ontwikkelingen</td><td colspan="3">In de ontwikkeling in het vervoersvolume was altijd al sprake van verschillen tussen gemeenten en schommelingen in de tijd. Door COVID-19 is de bandbreedte van deze schommelingen aanzienlijk toegenomen, dus neemt de voorspelbaarheid af. Dit maakt het moeilijk om begrotingen strak op te stellen en compliceert het maken van passende (beleids-)keuzes. De belangrijkste ontwikkelingen worden hier kort weergegeven:
1. Tekorten aan personeel in de vervoerssector
Mede als gevolg van COVID-19 en de terugval in het zorgvervoer, zijn veel chauffeurs noodgedwongen vertrokken en uitgeweken naar andere sectoren.</td></tr>
</table>

Naam	Omnibuzz
	Zij keren niet vanzelfsprekend terug als chauffeur op het moment dat het vervoer weer aantrekt. *2. Groeiende zorgbehoefte bij klanten* Door de toename van dementie/verward gedrag binnen de doelgroep kost het uitvoeren van ritten en het verwerken van rit- en informatieaanvragen gemiddeld meer tijd. *3. Toename 'kruimelfuncties'* De stapeling van 'kruimelfuncties', vooral veroorzaakt door wettelijke verplichtingen, zoals de AVG, de archiefwet, digitoegankelijkheid etc. leidt tot groeiende uitdagingen in de uitvoeringsorganisatie. Bovendien leidt dit tot groeiende overheadkosten. Bij de deelnemende gemeenten is geen ondersteuning beschikbaar voor deze taken. Daarom vult Omnibuzz deze taken deels intern in en huurt tevens extern in via Daadkracht. *4. Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Omnibuzz* In 2021 is een wijziging van de GR Omnibuzz voorbereid naar aanleiding van een wetswijziging in- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr). Deze wijzigingen worden verwerkt in een conceptwijzigingsvoorstel dat halverwege 2022 aan het bestuur wordt voorgelegd. Het streven is om in hetzelfde wijzigingsvoorstel de uitwerking van de verdeelsystematiek en het uittredingsprotocol mee te nemen. *5. Kantelen van vervoer en OV-gebruik stimuleren* Een belangrijk uitgangspunt is het optimaliseren van het gebruik van het reguliere OV of andere voorliggende vervoersvoorzieningen. Het OV lijkt voor onze klanten gedurende de pandemie een minder geschikt alternatief. Dit compliceert momenteel het realiseren van deze ambitie.

Naam	**Regionale Uitvoeringsdienst Limburg-Noord**		
Openbaar belang	De RUD Limburg-Noord heeft als doel de verbetering van: • de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunnings-verlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH-taken); • de kwaliteit, veiligheid en gezondheid van de leefomgeving. Daarbij ligt de focus van de RUD hoofdzakelijk op het zicht en grip hebben op risicovolle inrichtingen, activiteiten en milieucriminaliteit. De regionale uitvoeringsdienst Limburg Noord is per 1 januari 2018 voortgezet als netwerkorganisatie, op basis van een gemeenschappelijke regeling.		
Deelnemers	Aantal gemeenten op 1 januari 2022: 15 Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray, Weert. Provincie Limburg.		
Bestuursstructuur	Netwerkorganisatie op basis van een bestuursovereenkomst. Per 1-1-2018 is de netwerkorganisatie omgezet in een Gemeenschappelijke Regeling (GR), waarbinnen de netwerkconstructie in stand blijft. Dit netwerkconstruct houdt in dat de concrete uitvoering van taken plaatsvindt bij de RUD-partners, de gemeenten dus (voor Roerdalen is dat de MER-Omgevingsdienst). De RUD zet daarbij vooral in op kennis- en capaciteitsuitwisseling, bewaking en verbetering van de kwaliteit van de uitvoering en de coördinatie van werkzaamheden. Bij de RUD zijn om die reden slechts een handvol medewerkers in dienst, samen vormen zij het coördinatiecentrum. In het bestuurlijk overleg (AB) is per gemeente 1 bestuurslid vertegenwoordigd. Daarnaast is Roerdalen vertegenwoordigd in het DB (burgemeester).		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2023*	*31 december 2023*
	Eigen vermogen	€ 181.000	€ 144.000
	Vreemd vermogen	€1.150.000	€ 1.150.000
	Verwacht resultaat 2022: -/-€ 37.000 Dit verlies wordt volledig gedekt uit de daarvoor ingestelde bestemmings-reserve. *(Bron: Begroting 2023)*		
Bijdrage gemeente	De bijdrage in 2023 is € 48.565. *(Bron: Begroting 2023)* Bijdrage 2022: € 48.060 *(Bron: Begroting 2022)*		
Risico	Bij de GR RUD Limburg Noord blijven de medewerkers in dienst van de eigen gemeente (of in ons geval het Servicecentrum MER) en vindt de dagelijkse aansturing ook van daaruit plaats. Het risico bestaat dat de medewerkers grotendeels voor hun eigen organisatie blijven werken en dat niet optimaal geprofiteerd wordt van de samenwerking. De beoogde kwaliteits- en efficiencyverbeteringen kunnen dan in de knel komen. Mede om die reden is in 2019 een evaluatie uitgevoerd en een verbetertraject gestart, zie hierna bij ‘Ontwikkelingen’. Er is nu gekozen voor een “lichte” GR waarbij de netwerkconstructie grotendeels in stand blijft. We voldoen hiermee aan de wettelijke verplichting. Het risico blijft dat de minister dit niet ver genoeg vindt gaan. Dat kan betekenen dat er alsnog een “zware” GR moet komen, waarbij ook personeel over gaat. Zeker door het onlangs verschenen rapport van de commissie Van		

Naam	Regionale Uitvoeringsdienst Limburg-Noord
	Aartsen “Om de Leefomgeving” komt de netwerksamenwerking van de RUD LN wat onder druk te staan, zie ook hierna.
Ontwikkelingen	In 2019 is een evaluatie uitgevoerd naar de werking van de RUD LN. Deze evaluatie is aanleiding geweest voor een verbetertraject, dat in 2020 is ingezet en in 2021 en 2022 doorloopt. Dit RUD-verbetertraject wordt begeleid door een ambtelijk kernteam en periodiek teruggekoppeld met het DB en AB van de RUD. Dit verbetertraject heeft in 2021 een extra dimensie gekregen naar aanleiding van het rapport “Om de Leefomgeving” van de commissie Van Aartsen. Uit dit rapport blijkt dat er bij de RUD’s in Nederland veel verbeterd moet worden om te komen tot een adequaat niveau van uitvoering van de milieutaken. Dat geldt ook voor onze RUD LN. Daarbij speelt specifiek voor onze RUD dat in het rapport conclusies/aanbevelingen worden gegeven mbt de omvang, robuustheid, mandatering en onafhankelijkheid van RUD’s, die mogelijk ook het netwerkconstruct van Limburg Noord in gevaar zouden kunnen brengen. De strategie is er nu op gericht om in het kader van het reeds lopende verbetertraject ook de aanbevelingen van het rapport Van Aartsen zoveel mogelijk mee te nemen, met behoud van het netwerkconstruct. De belangrijkste inhoudelijke uitdagingen van de RUD zitten in de komst van de Omgevingswet (vooral het coördineren van de opleidingen die nodig zijn voor de uitvoerende medewerkers), de implementatie van het nieuwe provincie-brede softwarepakket Squit2020 en de inhoudelijke ontwikkelingen op het gebied van bodemregelgeving (overdracht provinciale taken aan gemeenten) en energie (wat betekent de energietransitie voor het uitvoerende werk?).

Naam	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg-Noord		
Openbaar belang	Regionale samenwerking op het gebied van Beschermd Wonen (BW), Maatschappelijke opvang (MO) Bemoeizorg & Preventie (B&P), dit met als doel om - De continuïteit van de voorzieningen voor BW, MO, B&P voor inwoners met complexe problematiek te waarborgen - De regionale aanpak van de doelgroep als bedoeld in de regiovisie te waarborgen Door het toetreden in deze MGR wordt het mogelijk om het gezamenlijke budget vanuit het rijk te beheren en te besteden. De MGR is verantwoordelijk voor inkoop en kwaliteit ten behoeve van de genoemde voorzieningen. De MGR ondersteunt de uitvoeringsprocessen. De toegang en beleidsmatige invulling daarvan ligt bij de gemeenten zelf.		
Deelnemers	Roerdalen treedt samen met 14 Noord- en Midden-Limburgse gemeenten toe tot de Module Gemeenschappelijke Regeling vanaf 21 juni 2022 conform raadsbesluit.		
Bestuursstructuur	De gemeente is met 1 lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.		
Financiën	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€0	€0
	Vreemd vermogen	€1.288.109	€287.293

Naam	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg-Noord
	Verwacht resultaat 2023: € 0 *(Bron: Jaarrekening 2021)*
Bijdrage gemeente	Aangezien de MGR een tweetal modules kent waarbij de gemeente Roerdalen slechts aan één module deelneemt is het lastig om het financieel belang in een bedrag of percentage uit te drukken. Wat in ieder geval voor 2023 vaststaat is dat de gemeente Roerdalen voor € 21.939 (2,64%) bijdraagt aan de uitvoeringskosten van module 2 (beschermd wonen, maatschappelijke opvang en bemoeizorg en preventie) en ook deelt in het overschot op de regionale begroting BW MO B&P voor dezelfde percentages van dit overschot.
Risico	De MGR mag vooralsnog geen enkele reserve hebben om risico's af te dekken. De MGR heeft geen vreemd vermogen aangetrokken, heeft enkel een voorziening personeelskosten en wat kortlopende schulden bij crediteuren. Het resultaat van de MGR over 2023 wordt vooralsnog begroot op €0.
Ontwikkelingen	• Het actueel houden van de regionale beleidsvisie op het gebied van BW MO B&P • Bewaken dat de toegang tot BW, MO, B&P binnen de Noord- en Midden-Limburgse gemeenten op een uniforme wijze is geregeld en blijft • Bewaking van het budgettaire kader van het programma BW MO B&P • Getrouwe en rechtmatige verwerking van de geldstromen binnen het programma BW MO B&P De resultaten worden in de monitor conform de Kwalitatieve Prestatie Indicatoren (KPI) bijgehouden, die tweejaarlijks worden gevuld door de zorgaanbieders. In de zomer 2022 is de regiovisie Meedoen en wonen door de deelnemende gemeenten in de raad vastgesteld.

Naam	Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV (OML)
Openbaar belang	OML is een onderneming (BV) die is opgericht door een aantal gemeenten in de regio Midden-Limburg. Doel is om namens de aandeelhoudende gemeenten het aanspreekpunt en Servicecentrum te zijn voor het bedrijfsleven. Getracht wordt om het vestigingsklimaat te verbeteren en de regionale economische structuur te versterken. De doelen van OML BV zijn als volgt: • het ontwikkelen, beheren en revitaliseren van bedrijfsterreinen in de regio; • het fungeren als intermediair tussen bedrijfsleven en overheidsorganisaties; • het uitvoeren van structuurversterkende projecten in de regio; • het bevorderen van en het invullen van de één loket functie binnen de gemeenten.
Deelnemers	Aandeelhoudende gemeenten: 5 Echt-Susteren (725 aandelen, 19,6 %), Leudal (799 aandelen, 21,6%), Maasgouw (533 aandelen, 14,4%), Roerdalen (463 aandelen, 12,5 %), Roermond (1.713 aandelen, 31,9%).

Naam	**Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV (OML)**		
Bestuursstructuur	OML is een besloten vennootschap. De gemeente is op basis van aandelenbezit vertegenwoordigd via de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2022*	*31 december 2022*
	Eigen vermogen	€ 19.337.803	€ 21.069.440
	Vreemd vermogen	€ 13.638.283	€ 4.370.096
	Resultaat na belastingen 2022: € 1.731.637 *(Bron: Jaarverslag 2021)*		
Bijdrage gemeente	De gemeente heeft geen vaste jaarlijkse bijdrage aan de OML. De gemeente Roerdalen bezit 463 aandelen met een nominale waarde van € 450. De aanschafwaarde (= boekwaarde) van de deelneming bedraagt € 721.000. Dividend wordt enkel uitgekeerd bij een solvabiliteitsratio hoger dan 40% én daarbij geldt dat dividenduitkering met voorrang zal worden ingezet om achtergestelde leningen mee af te lossen. OML geeft in eerste instantie voorkeur aan maatschappelijk dividend. Hierbij investeert zij een nog nader te bepalen percentage van de winst in duurzaamheidsinitiatieven.		
Risico	De oorlog in Oekraïne, een tekort aan materialen en grondstoffen, stijgende bouwprijzen en de stikstof discussie kunnen leiden tot terughoudendheid van kopers. Op de middellange termijn kan dit van invloed zijn op de verkoopprijzen en uiteindelijk op de waardering van de voorraadposities en toekomstige verkoopresultaten.		
Ontwikkelingen	OML opereert op basis van het ondernemingsplan 2022 – 2026 ‘Flexibiliteit en Verbinding’. Dit plan geeft de prioriteiten weer voor de komende vier jaar. Het is het kader voor ontwikkelingen, ambities, activiteiten, investeringen én te bereiken resultaten van OML. Met dit ondernemingsplan kan OML toekomstgericht handelen en aansluiten bij de ontwikkelingen in de (eu)regio, provincie Limburg en brede maatschappelijke ontwikkelingen.		

Naam	**NV BNG**		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Volgens de statuten is de BNG ‘bankier ten dienste van overheden’, zoals gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen, politieregio’s en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.		
Deelnemers	Aandeelhouders		
Bestuursstructuur	Naamloze Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 5.097.000.000	€ 5.062.000.000
	Vreemd vermogen	€ 155.262.000.000	€ 143.995.000.000
	Resultaat 2021: € 236.000.000 *(Bron: Website BNG)* Aantal aandelen: 17.199. In % van totaal 0.03%		

Naam	NV BNG
Dividend	Verwacht dividend over 2022 € 39.200. Op basis van haar kapitalisatie- en dividendbeleid wordt 50% van de nettowinst die overblijft na aftrek van de uitkering aan houders van hybride kapitaal uitgekeerd.
Risico	Het bedrag dat de bank jaarlijks aan dividend uitkeert is afhankelijk van de winst die de bank in enig jaar behaalt. Gelet op de omvang van de jaarlijkse inkomsten is dit risico zeer klein.
Ontwikkelingen	-

Naam	Enexis Holding NV		
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch		
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningengebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven. Enexis beheert (via haar dochtervennootschap Enexis Netbeheer BV) het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ruim 2 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door 'state of the art'-dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Betrouwbare energievoorziening • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen		
Deelnemers	De aandeelhouders zijn zes provincies en 116 gemeenten.		
Bestuursstructuur	Naamloze Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 4.116.000.000	€ 4.241.000.000
	Vreemd vermogen	€ 4.635.000.000	€ 5.154.000.000
	Resultaat 2021: € 199.000.000 *(Bron: Jaarverslag 2021)* Aantal aandelen 577.800 In % van totaal 0.39% Waarde aandelen € 16.396.074		
Dividend	Verwacht dividend over 2022: € 288.900		
Risico	Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.		

Naam	Enexis Holding NV
Ontwikkelingen	De energietransitie leidt tot grote investeringen in het net. De missie en opgave heeft dan ook grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Dat komt aan de orde in het strategisch beleid. Het financieel beleid bij het strategisch plan heeft als uitgangspunt dat Enexis financieel solide blijft en tenminste een A creditrating behoudt. Enexis is met haar aandeelhouders in gesprek over de gevolgen van de strategie en investeringen voor het financieel beleid (waaronder het dividendbeleid, de mogelijke verkoop van Fudura en mogelijke participatie door het Rijk). Het bedrag dat Enexis jaarlijks aan dividend uitkeert, is afhankelijk van de winst die Enexis in enig jaar behaald. Bij een lage of geen winst, wordt ook geen dividend uitgekeerd. Omdat Enexis mede uitvoering geeft aan de regionale energiestrategie (RES), zal in de komende jaren het investeringsvolume ten dele worden gefinancierd door een gedeelte van de winstuitkering in te houden. De Provincie adviseert voor toekomstige jaren een structureel dividend van € 0,50 per aandeel te hanteren. De dividendraming is hierop aangepast.

Naam	CSV Amsterdam BV		
Vestigingsplaats	’s-Hertogenbosch		
Openbaar belang	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Atterro. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Atterro)		
Deelnemers	De aandeelhouders zijn zes provincies en 116 gemeenten.		
Bestuursstructuur	Besloten Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 392.593	€ 312.379
	Vreemd vermogen	€ 27.163	€ 22.664
	Resultaat 2021: - € 42.665 Aantal aandelen 7.720 In % van totaal 0.39%		
Dividend	Verwacht dividend 2022 € 0		
Risico	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.		

Naam	CSV Amsterdam BV
Ontwikkelingen	CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhoudersommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet. Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.		
Vestigingsplaats	’s-Hertogenbosch		
Openbaar belang	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent.		
Deelnemers	De aandeelhouders zijn zes provincies en 116 gemeenten.		
Bestuursstructuur	Besloten Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 1.569.395	€ 1.535.187
	Vreemd vermogen	€ 19.533	€ 6.925
	Resultaat 2021: - € 34.208 Aantal aandelen 577.800 In % van totaal 0.39%		
Dividend	Verwacht dividend 2022: 0		
Risico	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.		
Ontwikkelingen	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2022 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.		

Naam	**NV WML**		
Vestigingsplaats	Maastricht		
Openbaar belang	De kerntaak van WML is het duurzaam en doelmatig leveren van drinkwater aan inwoners, bedrijven en (overheids)instellingen in Limburg. WML stelt de openbare watervoorziening veilig, beschermt bronnen en stimuleert duurzaam gebruik van water		
Deelnemers	Limburgse Gemeenten en Provincie Limburg		
Bestuursstructuur	Naamloze Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 187.941.000	€ 194.003.000
	Vreemd vermogen	€ 397.127.000	€ 387.395.000
	Resultaat 2021: € 6.063.000 *(Bron: Financieel verslag 2021)* Aantal aandelen 7 In % van totaal 1.4%		
Bijdrage gemeente	-		
Risico	Laag		
Ontwikkelingen	Als gevolg van klimaatverandering komt de vanzelfsprekendheid waarmee WML altijd voldoende water kan winnen, zuiveren en distribueren vanuit haar bronnen onder druk. De klimaatontwikkelingen kunnen op termijn tot waterschaarste leiden. Hierdoor is binnen de politiek discussie ontstaan of drinkwaterbedrijven in de toekomst drinkwater moet blijven leveren aan bedrijven, ook als deze bedrijven niet per sé water van drinkwaterkwaliteit nodig hebben. Mocht in de toekomst door de politiek besloten worden dat drinkwaterbedrijven enkel water voor consumptie aan bedrijven mogen leveren, dan zal dit grote wijzigingen in het leidingnet tot gevolg hebben, met daarmee gepaard gaande kosten. Verder zijn in de toekomst misschien extra investeringen nodig ten behoeve van de waterzuivering, als gevolg van de toenemende verontreiniging van WML's bronnen door onder andere PFAS. Door de toenemende verontreiniging wordt waterzuivering steeds complexer. Tenslotte neemt de drukte in de ondergrond toe. De omgeving waarin WML opereert krijgt met steeds meer en verschillende belangen te maken. Omgevingsmanagement wordt daardoor steeds belangrijker voor het drinkwaterbedrijf. Om beter te kunnen reageren op de vraagstukken die op WML afkomen, wil de organisatie in 2022 meer inzetten op vernieuwing. Een ontwikkeling van een uitvoerend operationeel bedrijf naar een bedrijf met meer denk- en slagkracht, om slimme antwoorden te vinden op de uitdagingen van de toekomst. Hiervoor besteedt WML onder andere extra aandacht aan het werven van nieuw personeel. Ondanks WML's goede concurrentiepositie op de arbeidsmarkt vormen de huidige tekorten op diezelfde arbeidsmarkt ook voor het drinkwaterbedrijf een uitdaging.		

Naam	**Bodemzorg Limburg**		
Vestigingsplaats	Maastricht		
Openbaar belang	Nazorg over veertien (gesloten) stortplaatsen in Limburg.		
Deelnemers	Limburgse Gemeenten		
Bestuursstructuur	Besloten Vennootschap		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 5.640.872	€ 8.744.317
	Vreemd vermogen	€ 32.285.161	€ 32.736.016
	Resultaat na belastingen 2021: € 3.103.455 *(Bron: Jaarverslag 2021)* Aantal aandelen 510 (van 55.280) In % van totaal 0.93%		
Bijdrage gemeente	2021: € 5.169		
Risico	Laag		
Ontwikkelingen	Bodemzorg Limburg (handelsnaam van Nazorg Limburg BV) functioneert vanaf 15 augustus 2001 als zelfstandige vennootschap. Vanaf 2000 is er een organisatorische scheiding aangebracht tussen Bodemzorg Limburg en Essent Milieu. Dit betekent dat Bodemzorg Limburg als een geheel zelfstandige onderneming functioneert. Bodemzorg Limburg blijft haar activiteiten uitvoeren: Administratieve vastlegging van alle gegevens en verplichtingen die van toepassing zijn op de desbetreffende locatie; Het meten en registreren van de invloed van de stortlocaties op de omgeving (monitoring) en rapportage aan het bevoegd gezag; Het beheren en in stand houden van alle voorzieningen die zijn aangebracht en het voldoen aan alle verplichtingen die te maken hebben met het eigendom; Het vervangen van bestaande voorzieningen of het aanbrengen van nieuwe voorzieningen mocht dat noodzakelijk zijn.		

<table>
<tr><th>Naam</th><th colspan="3">Ons WCL</th></tr>
<tr><td>Openbaar belang</td><td colspan="3">De Stichting Ons Waardevol Cultuurlandschap Midden-Limburg (Ons WCL) is opgericht d.d. 28 november 1994.
Het werkgebied van de Stichting Ons WCL bestaat uit 5 gemeenten.
Door Ons WCL worden projecten gefinancierd en uitgevoerd die een bijdrage leveren aan de vergroting van de kwaliteit van het landelijk gebied in Midden-Limburg.
De Stichting Ons WCL (Ons Waardevol Cultuur Landschap Midden-Limburg) heeft als doel:
▪ het adviseren, ondersteunen en aanjagen van projecten in het kader van inrichting en beheer van het werkgebied. Zowel aan subsidiegevers als aan de indieners van deze te subsidiëren projecten;
▪ het zelfstandig uitvoeren van projecten, maar ook het afmaken van lopende WCL-projecten;
▪ het in stand houden van een netwerk van organisaties, overheden en instellingen die werkzaam zijn in of belang hebben bij de inrichting en het beheer van het landelijk gebied.
▪ Stichting Ons WCL voert namens de regio het project Nationaal Park De Meinweg nieuwe Stijl uit.</td></tr>
<tr><td>Participanten</td><td colspan="3">Deelnemende gemeenten: Beesel, Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen en Roermond.</td></tr>
<tr><td>Bestuursstructuur</td><td colspan="3">Stichting</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Financiën verbonden partij</td><td>Per</td><td>1 januari 2021</td><td>31 december 2021</td></tr>
<tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 422.507</td><td>€420.416</td></tr>
<tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€40.414</td><td>€ 114.606</td></tr>
<tr><td colspan="3">Resultaat 2021: € 5.230,-</td></tr>
<tr><td>Bijdrage</td><td colspan="3">Jaarlijks € 39.500</td></tr>
<tr><td>Risico</td><td colspan="3">Zeer klein</td></tr>
<tr><td>Ontwikkelingen</td><td colspan="3">Ons WCL continueert haar werkzaamheden voor de deelnemende gemeenten. Ons WCL heeft een coördinerende taak bij de subsidieaanvraag en uitvoering van de omvorming van het Nationaal Park naar het Nationaal Park Nieuwe stijl.</td></tr>
</table>

Naam	**Euregio Rijn-Maas-Noord**		
Openbaar belang	De Euregio Rijn-Maas-Noord zet zich sinds 1978 in om de Europese integratie tastbaar te maken voor de circa 2 miljoen inwoners van dit gebied. Ze wil het wederzijds begrip van de Nederlandse en Duitse inwoners van de Euregio versterken, de contacten verdiepen en samenwerking stimuleren. De Europese Unie, de deelstaat Nordrhein-Westfalen en de Nederlandse regering ondersteunen dit streven middels verschillende subsidieregelingen.		
Deelnemers	De Euregio Rijn-Maas-Noord telt op dit moment 30 leden. Aantal Nederlandse gemeenten: 13 Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Nederweert, Maasgouw, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, en Venray. Aantal Nederlandse instellingen: 1 Kamer van Koophandel Aantal Duitse participanten 16: Mönchengladbach, Krefeld, het zuidelijk deel van de Kreis Kleve, Brüggen, Niederkrüchten, Straelen, Geldern, Nettetal, Wassenberg, Wegberg, de Kreis Viersen, de Rhein-Kreis Neuss, de Kreis Heinsberg, de Industrie- und Handelskammer Mittlerer Niederrhein en de Niederrheinische Industrie- und Handelskammer in Duisburg en Landeshaupstadt Düsseldorf. Ontwikkelingen: Met de gemeenten Sittard-Geleen en Beekdaelen en de Gemeinde Issum (Kreis Kleve) lopen gesprekken over eventuele toetreding.		
Bestuursstructuur	Publiekrechtelijk openbaar lichaam naar Duits recht. De gemeente is met 3 stemmen vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en de burgemeester zit als enige lid in het dagelijks bestuur.		
Financiën verbonden partij	*Per*	*1 januari 2021*	*31 december 2021*
	Eigen vermogen	€ 378.236	n.n.b.
	Vreemd vermogen	€ 572.382	n.n.b.
	Verwacht resultaat 2022: € 484 *(Bron: Begroting 2022)*		
Bijdrage gemeente	De bijdrage van de gemeente Roerdalen over 2023 bedraagt € 10.320 (betreft 3 stemmen). Daarnaast betalen we een jaarlijkse bijdrage voor het Grensinformatiepunt van € 1.437, -. Er is geen wijziging in de bedragen voorzien.		
Risico	Risico's zijn beperkt, kleine organisatie met financiële reserve en bij ontbinding/liquidatie naar rato van stemmen verdeling kosten.		

Naam	Euregio Rijn-Maas-Noord
Ontwikkelingen	Met de Euregio-visie 2030 gaat de Euregio Rijn-Maas-Noord de nieuwe uitdagingen aan. Er wordt gewerkt aan 6 thema's: - Wij gaan voor jouw toekomst (… zonder vrede zijn we nergens!) - Wij planten 10 miljoen bomen - Wij zijn altijd mobiel en bereikbaar - Wij werken aan grensverleggende banen - Wij spreken dezelfde taal - Wij helpen je de grens over De zes grote thema's staan voor het hele actiegebied van de euregio Rijn-Maas-Noord en hangen tegelijkertijd samen met het programma van de EU tussen 2021 en 2027.

Paragraaf Financiering

Inleiding

Wij bekostigen onze activiteiten met eigen middelen, maar ook met geleend geld. Daarnaast hebben we geld belegd in obligaties en verstrekken we soms leningen in het kader van de publieke taak.
De financiering van al deze onderdelen is aan veel wettelijke kaders gebonden, die zijn vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Fido).
Het belangrijkste uitgangspunt rondom financiering is het beheersen van de risico's die hiermee samenhangen. De wettelijke regels zijn erop gericht dat grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen worden vermeden.
Gedurende het jaar ontvangen we geld en doen we betalingen, deze geldstromen lopen in tijd niet synchroon. Om deze schommelingen op te kunnen vangen, lenen we geld om op tijd aan onze betalingsverplichtingen te voldoen.

Beleid

De belangrijkste doelen van ons beleid zijn:

- voorzien in de financieringsbehoefte op korte en lange termijn;
- vanuit onze publieke taak, waar nodig, instellingen helpen bij hun financiering;
- risico's beheersen en beperken bij het aangaan of het verstrekken van een lening;
- leningen aantrekken tegen zo laag mogelijke (rente)kosten;
- voldoen aan wet- en regelgeving, waaronder de Wet Fido.

Om deze doelen te bereiken beoordelen we voordat we leningen voor de langere termijn aantrekken of dit vanuit rente-oogpunt voordeliger is, dan een deel van onze obligatieportefeuille te verhandelen. Doel van deze afweging is het renteresultaat voor de gemeente zo gunstig mogelijk te houden. Het merendeel van de leningen hebben we afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. We lossen hierop jaarlijks af. Bij nieuwe leningen wordt beoordeeld of deze jaarlijks afgelost worden of aan het einde van de looptijd.
Voor leningen op de korte termijn wordt gekeken naar het daadwerkelijke banksaldo. Op basis hiervan worden kasgeldleningen met verschillende looptijden afgesloten, variërend van 2 weken tot 2 maanden.
Bij het verstrekken van leningen of borgstellingen worden zoveel mogelijk zekerheden gesteld, de gemeente is immers geen bank. Wij willen dat instellingen en verenigingen zelf lenen zonder onze tussenkomst. Slechts indien dit niet lukt, kan door een instelling of vereniging aan de gemeente gevraagd worden om een lening of een borgstelling, waarbij borgstelling onze voorkeur heeft.

Hoeveel lenen we als gemeente?

De behoefte aan financiering ontstaat hoofdzakelijk door investeringen en leningen aan derden. Investeren kost geld; dit betreft bijvoorbeeld onze gebouwen, wegen en riolering, maar ook de investeringen in het kader van duurzaamheid en de projecten uit het plan van aanpak bij het onderdeel "Investeren om te renderen". Ook als we aan derden leningen verstrekken moeten we dit zelf financieren.

Op basis van de wet Fido mag er twee kwartalen achter elkaar de kasgeldlimiet worden overschreden zonder extra maatregelen te treffen. Tot en met kwartaal 2 van 2022 is de kasgeldlimiet niet overschreden. Op het moment van schrijven is de verwachting nog altijd dat de kasgeldlimiet in het derde kwartaal 2022 niet wordt overschreden. Dit wordt goed gemonitord.
Mocht er toch een financieringsbehoefte ontstaan, zullen we deze met langlopende leningen moeten gaan financieren. De kosten voor het financieren van langlopende leningen liggen in vergelijking met voorgaand jaar een stuk hoger. De verwachting is dat dit ook zo blijft.

Ons huidige leningenportefeuille is laag. Dit blijkt ook uit de financiële kengetallen (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). Onze netto-schuldquote in 2020 was uiteindelijk 6,1%, terwijl het gemiddelde van de andere gemeenten met minder dan 25.000 inwoners bijna 35% (bron: waarstaatjegemeente.nl 2022)

In onderstaand overzicht is het verloop van de leningenportefeuille weergegeven. Begin 2022 hebben we in totaal drie leningen uitstaan, waarvan de laatste wordt afgelost in 2028. In 2023 zal een aflopende lening geherfinancierd moeten worden. Het gemiddelde rentepercentage dat we over de uitstaande leningen betalen in 2023 is 0,34%.

bedragen x € 1.000.000

Leningenportefeuille	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Stand per 1 januari	**14**	**15**	**14**	**9**
Nieuwe leningen	5	-	-	-
Reguliere aflossingen	- 4	- 1	- 1	- 1
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-
Stand per 31 december	**15**	**14**	**9**	**8**

Waar hebben we ons geld in belegd?

De gemeente heeft beleggingen, doordat we aandelen bezitten in een aantal vennootschappen (deelnemingen). In de paragraaf verbonden partijen zijn alle deelnemingen en de daaraan verbonden risico's opgenomen. De drie grootste deelnemingen zijn: Enexis, OML en de BNG. Gesteld kan worden dat in dit kader er sprake is van een beperkt risico.
In 2010 heeft de gemeente de middelen die zijn ontvangen door de verkoop van de aandelen Essent belegd in obligaties. De marktwaarde van deze belegging was op 30 juni 2022 € 4,555 mln. Het cumulatief rendement dat we tot nu toe hebben behaald over de obligatieportefeuille bedraagt 42,22%.

De verdeling van de obligaties per 30 juni 2022 is als volgt:

bedragen x € 1.000

Verdeling obligaties	Overheid en overheidsgerelateerd		Financiële instellingen		Totaal	
	Bedrag	%	Bedrag	%	Bedrag	%
Rating						
AAA	793	0	-	-	793	0
AA	1.841	0	1.920	0	3.761	1
A	-	-	-	-	-	-
BBB	-	-	-	-	-	-
Totaal	**2.634**	**1**	**1.920**	**0**	**4.554**	**1**

Alle obligaties voldoen aan de voorwaarden die bij aanschaf in het treasurystatuut stonden. Obligaties met een rating tussen A en AAA zijn kredietwaardig. Dat wil zeggen van goede kwaliteit, de kans op terugbetaling is nagenoeg gegarandeerd.

In de komende jaren hebben we jaarlijks te maken met vrijval van obligaties. De laatste obligaties worden in 2027 afgelost. We mogen niet meer in nieuwe obligaties beleggen als gevolg van de invoering van het verplichte schatkistbankieren. Obligaties die worden afgelost worden ingezet als financieringsmiddelen of weggezet op de rekeningcourant bij het Rijk.
In onderstaand overzicht is het vrijvalschema voor de resterende looptijd vanaf 30 juni 2022 opgenomen.

bedragen x € 1.000

Vrijval obligaties	Nominaal bedrag	rente-baten
Jaar van vrijval		
2022	-	316
2023	1.000	200
2024	1.600	158
2025	700	72
2026	100	40
2027	585	37
	3.985	

Risicobeheersing

Door het Rijk zijn verschillende normen gesteld die erop moeten toe zien dat overheidsinstellingen op verantwoorde wijze met hun financiering omgaan. Deze normen zijn:

- de kasgeldlimiet;
- de renterisiconorm;
- het EMU-saldo;
- het drempelbedrag voor schatkistbankieren.

Vanuit risicobeheersing zijn door het Rijk financiële kengetallen verplicht gesteld, om een valide risico-inschatting te kunnen maken. Deze zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, aangezien deze over de totale financiële risicobeheersing van de gemeente gaan en niet alleen maar betrekking hebben op financiering.

Kasgeldlimiet

Beheersing van het renterisico op korte schuld wordt weergegeven in de kasgeldlimiet.

bedragen x € 1.000

Liquiditeitspositie t.o.v. kasgeldlimiet	3e kwartaal 2021	4e kwartaal 2021	1e kwartaal 2022	2e kwartaal 2022
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	3.333	667	1.467	280
Omvang vlottende middelen	1.303	1.621	154	1.111
Netto vlottende schuld (+) of overschot middelen (-)	**2.030**	**- 954**	**1.313**	**- 831**
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting (=grondslag)	51.778	51.778	55.891	55.891
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Minimum bedrag	300	300	300	300
Toegestane kasgeldlimiet	**4.401**	**4.401**	**4.751**	**4.751**
Toets kasgeldlimiet				
Ruimte onder kasgeldlimiet	**2.371**	**5.355**	**3.438**	**5.582**
Overschrijding van de kasgeldlimiet				

Met deze limiet wil de wetgever voorkomen dat uitsluitend kortlopende leningen worden afgesloten. Het aantrekken van dit type leningen is aantrekkelijk wanneer de rente erg laag is. Het risico van een stijgende rente bij herfinanciering is daarmee in verhouding groot. Daarom is bepaald dat gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen gebruiken voor kortlopende leningen.

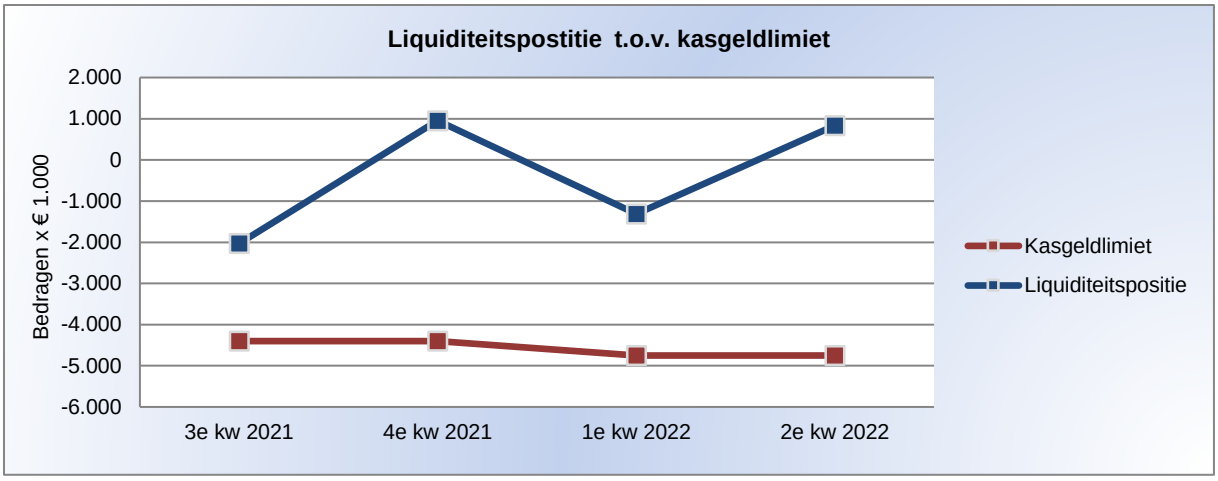

Renterisiconorm

Beheersing van het renterisico op langlopende schuld wordt weergegeven door de renterisiconorm. Deze norm draagt bij aan een zodanige opbouw van de langlopende leningenportefeuille dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate wordt beperkt. Het totaal aan aflossingen en herfinanciering mag jaarlijks maximaal 20% bedragen van het begrotingstotaal. Door een goede spreiding van de looptijd wordt flexibiliteit in de toekomst behouden tegen zo laag mogelijke rentekosten.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Renterisico vaste schulden				
Renteherzieningen	-	-	-	-
Herfinanciering	5.000	-	-	-
Renterisico vaste schulden	**5.000**	**-**	**-**	**-**
Toegestane renterisiconorm				
Omvang begroting 2023 (=grondslag)	58.742	58.742	58.742	58.742
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Minimum bedrag	2.500	2.500	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	**11.748**	**11.748**	**11.748**	**11.748**
Toets renterisiconorm				
Ruimte onder renterisiconorm	**6.748**	**11.748**	**11.748**	**11.748**
Overschrijding renterisiconorm				

EMU-saldo

Voor landen die deelnemen aan de Europese Monetaire Unie (EMU) gelden Europese begrotingsvoorschriften waaronder de zogenaamde EMU-normen. De EMU-normen stellen limieten aan de overheidsschuld van een land. De jaarlijkse groei van de netto overheidsschuld, ook wel het financieringstekort of EMU-saldo genaamd, mag in een jaar niet meer bedragen dan 3% van de omvang van de economie (bruto binnenlands product). Naar aanleiding van de schuldencrisis heeft Nederland in Europees verband afgesproken de Europese normen in nationale wetgeving te verankeren. Met de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) is daar gevolg aan gegeven.
Ook gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen vallen onder de Nederlandse overheid. De schulden van de gemeenten en de jaarlijkse groei van deze schulden tellen mee in de EMU-schuld en het EMU-saldo van de Nederlandse overheid. Daarom gaat de wet Hof ook over de ontwikkeling van de schulden van gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen.

Het EMU-saldo (begrotingssaldo) is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de overheid (Rijksoverheid, sociale fondsen en de decentrale overheden) van een bepaald land in een bepaald jaar. Er kan een tekort of een overschot op de begroting zijn. Decentrale overheden moeten het EMU-saldo berekenen, zodat op macroniveau het EMU-saldo voor Nederland kan worden bepaald. Ons EMU-saldo voor de begroting 2023-2026 is in het volgende overzicht berekend.

bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)			Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 2.814	- 585	1.496	1.589	- 1.015
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	109.645	6.195	4.983	2.510	2.094
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	- 501	- 589	- 21	1	- 702
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 956	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo			**- 112.005**	**- 7.369**	**- 3.508**	**- 920**	**- 3.811**

Het toegestane EMU-saldo voor de gemeente Roerdalen is door het Rijk voor 2023 is ten tijde van het opstellen van de programmabegroting nog niet bekend. De laatste jaren echter zaten we ruim onder het toegestane EMU-saldo. Het cijfer voor 2023 wordt pas gepubliceerd bij de Septembercirculaire.

Schatkistbankieren
Decentrale overheden zijn verplicht alle overtollige middelen boven een drempelbedrag in de schatkist te houden. Dagelijks wordt bepaald of er overtollige middelen zijn. Het drempelbedrag wordt bepaald op 2% van het begrotingstotaal. Voor Roerdalen is deze drempel afgerond dus € 1.175.000. Afhankelijke van de liquiditeitsbehoefte worden deze gelden teruggehaald vanuit de schatkist naar de rekening courant van de gemeente.

Rentevisie
Naast deze wettelijke normen die vooral kijken naar de huidige financieringsstructuur, hebben we als gemeente ook te maken met de renteontwikkeling op de markt. De ECB zal het monetaire beleid verder verkrappen om de inflatie te bestrijden. De lange rentetarieven zullen naar verwachting vooral in de kortere looptijden oplopen.

Rentetoerekening

Deze toerekening geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.
Door de ontvangen rente op de obligatieportefeuille hebben we een positief renteresultaat. Hierdoor is de omslagrente die wordt gebruikt voor de rentetoerekening aan vaste activa 0%. Er vindt dus geen rentetoerekening plaats aan de verschillende taakvelden.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 77	- 68	- 68
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	533	338	239
Saldo rentelasten en rentebaten		**456**	**270**	**171**
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	-	-	-
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= project-financiering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**456**	**270**	**171**
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	46	45	43
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**502**	**315**	**214**
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(-)	-	-	-
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		**502**	**315**	**214**

Meerjarenbalans

De geprognotiseerde balans is opgenomen in hoofdstuk 5 “Financiën in hoofdlijnen”.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Risicobeheersing of risicomanagement is een continu proces dat risico's identificeert, beoordeelt en vervolgstappen definieert. Er zijn verschillende gebieden waarop risicomanagement toegepast kan worden. In de planning en control-cyclus kijken we naar het financieel risicomanagement.
We streven naar beheersing van de risico's en een goede balans tussen de bestuurlijke ambities en de daarmee gepaard gaande risico's. Door inzicht in de risico's kunnen we op verantwoorde wijze besluiten nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot onze vermogenspositie. Door deze tegen elkaar af te zetten krijg je de ratio weerstandsvermogen[6]. Dit is voldoende als daar een getal uitkomt dat groter is dan 1.

Om onze risico's in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Hierdoor wordt inzichtelijk wat op basis van deze risico's de benodigde weerstandscapaciteit is. Voor 2023 komt deze uit op € 1.767.000.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandcapaciteit, bestaande uit de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.
De beschikbare weerstandcapaciteit is € 10.366.000. Dit betekent dat onze ratio voor het weerstandsvermogen 5,8 (jaarrekening 2021: 5,4) is, dit is ruim voldoende.

De verschillende onderdelen van risicomanagement worden hieronder verder uitgewerkt.
Aan het eind van deze paragraaf gaan we in op een aantal andere financiële kengetallen die inzicht geven in onze financiële positie.

De verschillende deelprojecten van "Begroting in balans" zorgen ervoor dat het risicoprofiel van onze gemeente is veranderd. We gaan als gemeente immers nieuwe dingen doen binnen het kader van "Investeren in duurzaamheid en om te renderen". Daarnaast gaan we binnen de omvorming van het sociaal domein taken fundamenteel anders organiseren. Dit zorgt voor een grotere mate van financiële onzekerheid. Naast de grotere risico's vanuit beleidsaanpassingen, moet ook de gemeentelijke organisatie in deze veranderingen meegaan. Risicomanagement wordt de komende jaren een steeds belangrijker onderdeel van de sturing in onze organisatie.

Risico-inventarisatie, beoordeling en kwantificering

Om te bepalen of we voldoende weerstandsvermogen hebben moeten eerst de risico's in beeld gebracht worden. Het gaat dan om risico's waarvoor geen (afdoende) maatregelen zijn getroffen of zijn te treffen en die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie.
Als de risico's bekend zijn is het van belang om deze te beoordelen en kwantificeren. Hierbij worden de risico's inhoudelijk beoordeeld:

- hoe groot is de kans dat een risico zich voordoet (waarschijnlijkheid) en;
- welke financiële impact heeft dit dan, zowel maximaal als verwacht.

Op basis hiervan wordt de risicoscore berekend, waarbij over de geïnventariseerde risico's een risicosimulatie wordt uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het

[6] Voor de bepaling van de ratio en waardering hiervan maken we gebruik van de gegevens van het Nederlands adviesbureau risicomanagement

maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. In de verschillende mogelijke scenario's doorgerekend.
In onderstaande grafiek en tabel wordt weergegeven hoe de kansverdeling is op basis van deze simulatie. Daarnaast is aangegeven wat de omvang van de weerstandscapaciteit moet zijn bij verschillende zekerheidspercentages. Voor de bepaling van de weerstandsratio gaan we uit van een zekerheid van 90%.

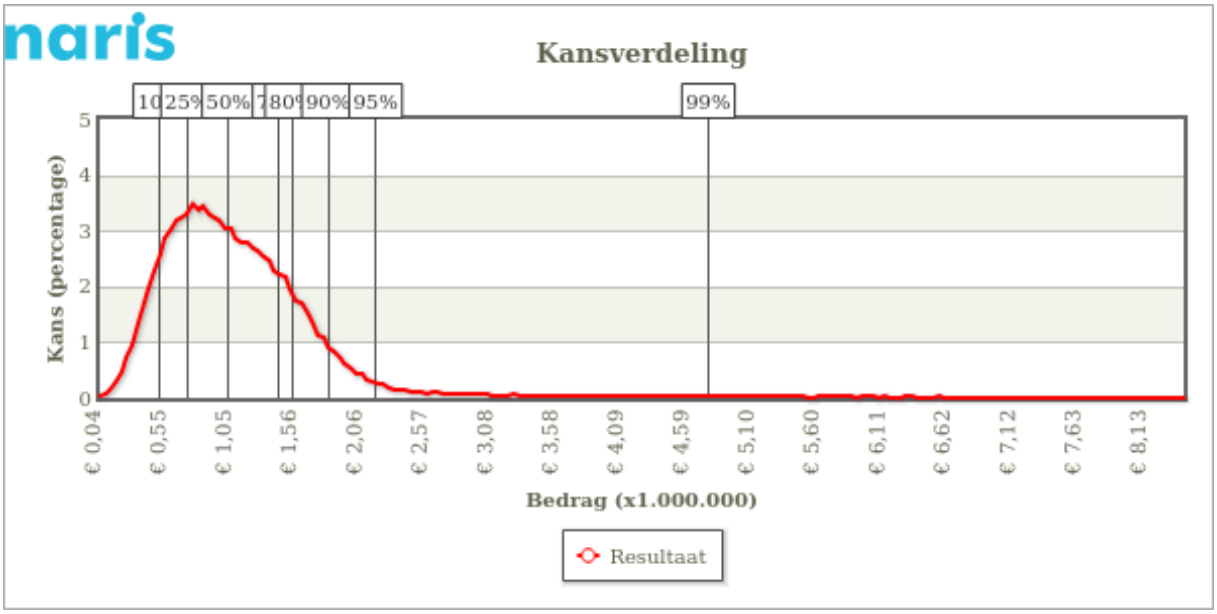

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 464.129
25%	€ 676.897
50%	€ 995.592
75%	€ 1.386.606
80%	€ 1.483.649
90%	€ 1.767.354
95%	€ 2.134.132
99%	€ 4.707.491

Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn kunnen geplaatst worden in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met het nummer van het risico zoals beschreven in de risico-inventarisatie. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft die in het oranje gebied zit, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft die in het rode gebied zit vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Risico-inventarisatie

Financieel	Bruto				
x > € 1.000.000	13, 14		3		
€ 500.000 < x < € 1.000.000	2, 17		11, 18		
€ 100.000 < x < € 500.000	8		6, 7, 9, 12	5	4
€ 10.000 < x < € 100.000	15	1, 10	16		
x < € 10.000					
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

In de tabel op de volgende pagina's is per risico aangegeven:

- wat de risicogebeurtenis is;
- hoe we het risico hebben beoordeeld en gekwantificeerd;
- hoe we op het risico willen sturen om dit te beheersen;
- wat het maximale en het verwachte risico en in welke risico klasse het valt;
- hoe groot we de kans achtte dat een risico zich voordoet;
- welke score een risico heeft op basis van bovenstaande inschattingen.

Onderwerp	Nr.	Risicogebeurtenis	Beoordeling en kwantificeren	Sturen en beheersen	Maximaal risico	Verwacht risico	Financiële klasse	Kans	Score
Algemene uitkering	1	Het gehanteerde principe van 'samen de trap op, samen de trap af' is tot en met 2025 losgelaten. Het accres is voor deze jaren bevroren. Onduidelijk is hoe vanaf 2026 de omvang van het accres bepaald gaat worden. We hebben rekening gehouden met de algemene uitkering zoals deze door het kabinet wordt aangegeven voor 2026. De bedoeling is om tot een andere bepaling te komen van het accres en hierbij ook de verwachte nieuwe belastingwetgeving te betrekken.	Wij beoordelen het risico dat er een negatief effect op treedt in de algemene uitkering vanaf 2026 laag. We hebben immers in het meerjarig perspectief nu al rekening gehouden met de de lagere uitkering. Als het accres toch bepaald blijft worden op "samen de trap op, samen de trap af" principe ontstaat het risico dat de rijksuitgaven lager worden. Dit mede doordat de Rijk als gevolg van de opvolgende crisissen nu meer uitgaven heeft. We rekenen voorlopig met een nadelig effect van €100.000 ten opzichte van het nu geraamde bedrag.	Wij hebben zelf geen directe invloed op de omvang de algemene uitkering. We spelen zoveel mogelijk in op aangekondigde wijzigingen en volgen hierover de berichtgeving op internet en de circulaires van het Rijk. We ondersteunen landelijke acties die inzetten op meer stabiliteit in de algemene uitkering.	€ 100.000		30%	2	4
Obligaties	2	De waarde van de obligatieportefeuille neemt af.	Alle obligaties hebben een rating van AA- of hoger. De obligaties bij financiële instellingen maken op dit moment afgerond 42% van de totale obligatieportefeuille uit, dit zijn allemaal covered bonds. Dit zijn obligaties waar een onderpand als garantie achter zit. Rechtstreeks overheidsobligaties maken 41% van de portefeuille uit. Het betreft twee leningen aan Frankrijk en Oostenrijk. Daarnaast is er nog 1 overheidsgerelateerde obligatie (17%).	We zetten gelet op de lagere waarschijnlijkheid en de afloop van obligaties in de komende jaren geen specifieke beheersmaatregelen in. We monitoren de voortgang op basis van de kwartaalrapportage van onze vermogensbeheerder. Bij nieuwe financieringsbehoefte beoordelen we of eerdere vrijval dan einde looptijd wenselijk is in plaats van andere externe financiering.	€ 900.000		5%	4	4
Sociaal domein	3	Onvoldoende voortgang in de omvorming van het sociaal domein. Met de ervaring van de afgelopen jaren hebben wij de budgetten voor Jeugd, Participatie en Wmo aangepast aan de nieuwste prognoses. Daarnaast zijn we bezig met de omvorming van het sociaal domein. In drie jaar tijd werken we naar evenwicht in de kosten en de baten. We willen naar passende hulp bij financieel evenwicht in 2024. Wij realiseren ons dat dit een zware opgave is, met de nodige risico's. Het risico bestaat dat er meer wordt uitgegeven, aangezien dit open einde regelingen zijn. We hebben een zorgplicht. Bovendien kunnen externe factoren zoals CAO stijgingen en rijksbeleid, zoals het abonnementstarief Wmo, invloed hebben op kostenstijgingen in het sociaal domein.	We zijn in de begroting 2022 uitgegaan van een totale besparing op het sociaal domein van € 1.220.000 in 2024 als gevolg van de omvorming sociaal domein. Dit is gebaseerd op het Plan Omvorming 2021-2024, zoals vastgesteld in de raad van 15 juli 2021. Van deze besparingen is een deel direct realiseerbaar. Het grootste deel (€ 1.166.000) is een inschatting van de effecten van de omvorming. In de komende jaren krijgen we steeds meer zekerheid over de realisatie hiervan.	Met de arrangementenmonitor krijgen we steeds meer ervaringscijfers en daardoor inzicht in de ontwikkelingen in het sociaal domein. In het financiële dashboard zetten we de prognose af tegen de begroting. Met deze twee instrumenten monitoren we de uitgaven binnen het sociaal domein en de voortgang van het project "Omvormen sociaal domein". Voor de realisatie van de omvorming gaan we stap voor stap te werk, kijken wat wel en wat niet werkt vanuit een nulmeting of uitgangssituatie. We houden focus en kiezen voor een zakelijke aanpak naar onze partners.	€ 1.166.000	€ 583.000	50%	5	15
Sociaal domein	4	Meer mensen maken gebruik van het vaste lage abonnementstarief voor hulp bij huishouden.	Sinds de invoering van het lage abonnementstarief voor hulp bij het huishouden is het aantal aanvragen hiervoor behoorlijk gestegen. In de begroting 2023 hebben we de uitgaven wederom verhoogd. Aangezien het hier om een open-einde-regeling gaat nemen we dit voor als nog als risico op.	Wij hebben, evenals een groot deel van de gemeente, een brief aan de Rijksoverheid geschreven waarin de problematiek waar we tegen aan lopen wordt uitgelegd. Daarnaast onderschrijven we andere landelijke acties die op touw zijn gezet. We monitoren de ontwikkeling van de aanvragen voor huishoudelijke hulp in de planning- en controlcyclus. Het abonnementstarief wordt door het nieuwe kabinet heroverwogen. Afhankelijk van de uitkomst, zullen we moeten kijken of we andere beheersmaatregelen moeten inzetten.	€ 200.000		90%	3	15
Sociaal domein	5	onvoldoende voortgang met overige partners zorginnovatie jeugd	We hebben regionaal afspraken gemaakt met de zorgaanbieders om te komen tot meer kwaliteit met minder geld. Hiervoor werken we samen in het zorg- en innovatieplatform, waar zorgaanbieders innovatieve plannen voorleggen voor de realisatie hiervan. Wij gaan ervan uit dat op basis van de vastgelegde afspraken de besparing van € 500.000 in 2024 gerealiseerd wordt. Voor de jaren 2022 en 2023 hebben we respectievelijk een voordeel ingeboekt van € 150.000 en € 300.000. We nemen regionaal het voortouw om tot deze zorginnovatie te komen.	Met de arrangementenmonitor krijgen we steeds meer ervaringscijfers en daardoor inzicht in de ontwikkelingen in het sociaal domein. In het financiële dashboard zetten we de prognose af tegen de begroting. Met deze twee instrumenten monitoren we de uitgaven binnen het sociaal domein en de voortgang van het project "Omvormen sociaal domein".	€ 250.000		70%	3	12

Onderwerp	Nr.	Risicogebeurtenis	Beoordeling en kwantificeren	Sturen en beheersen	Maximaal risico	Verwacht risico	Financiële klasse	Kans	Score
Sociaal domein	6	In de jeugdzorg zitten veel open-einde regelingen. Zeker de open-einde regeling voor duurdere jeugdzorg is een groot risico. Een extra traject in dit kader kost € 150.000	We zijn van de raming voor de duurdere jeugdzorg uitgegaan van ervaringscijfers van de afgelopen jaren. We zijn echter verplicht om extra aanvragen te financieren. Daarom nemen we als extra risico nog 2 extra duurdere zorg trajecten op.	Met de arrangementenmonitor krijgen we steeds meer ervaringscijfers en daardoor inzicht in de ontwikkelingen in het sociaal domein. We monitoren de ontwikkelingen en sturen zo nodig bij.	€ 300.000	€ 150.000	50%	3	9
Investeren om te renderen	7	Rendement investeren om te renderen is lager dan hebben ingeschat. Rendement investeren om te renderen is lager dan we hebben ingeschat. We gaan van een passief grondbeleid naar een actief grondbeleid. We gaan zelf investeren in duurzaamheid door deel te nemen in projecten of door projecten zelf op te zetten. Hierdoor ontstaan structurele inkomsten of verlagen we structureel onze kosten. We moeten eerst investeren om deze resultaatverbetering te realiseren. Voor een aantal projecten hebben we daarnaast de ondersteuning van andere partijen nodig. Sommige projecten zijn in 2021 voorbereid en gestart, andere projecten zitten nog in de verkennings- of in de voorbereidingsfase. Er wordt steeds meer duidelijk ten aanzien van het zelf projecten opzetten, het deelnemen aan projecten of het samenwerken aan projecten en wat de gevolgen hiervan zijn voor ons financiële resultaat.	We gaan uit van een totale jaarlijkse besparing c.q. extra opbrengst van € 325.000 met ingang van 2024. De mogelijke rendementen van het ontwikkelen en exploiteren van windmolens is hierin nog niet meegenomen. Een gedeelte van de jaarlijkse structurele inkomstenbronnen zijn al in werking getreden in 2021. Hier ontvangen we dus al inkomsten van. Van de projecten die nog in de voorbereidingsfase zitten verwachten we dat deze in 2024 leiden tot een resultaatverbetering van maximaal € 285.000. Of ook daadwerkelijk dit bedrag behaald wordt, is afhankelijk van externe omstandigheden tijdens de uitvoering van de projecten en de (bestuurlijke) keuzes die gemaakt zullen worden. De externe omstandigheden zijn bijvoorbeeld: netwerkcapaciteit, hoogte energie-tarieven, ruimtelijke procedures, en omgevingskwaliteit.	We werken de verschillende projecten uit in businesscases. Hierdoor ontstaat duidelijkheid over de grootte van het te behalen rendement en het risico dat we lopen binnen het project. Ook geven we de momenten aan waarop wordt besloten of en hoe we tot uitvoering overgaan. Op basis hiervan worden de in de meerjarenbegroting opgenomen resultaatverbeteringen bijgesteld.	€ 285.000	€ 115.000	40%	3	9
Investeren om te renderen	8	Voor de projecten bij investeren om te renderen willen we in een vroeg stadium al gronden aankopen. Als de projecten niet doorgaan of op een andere plek binnen de gemeente, wordt het rendement kleiner. De gronden kunnen dan alleen verpacht of verkocht worden.	Bij een aantal projecten moeten we al in een vroeg stadium gronden gaan aankopen. Hiervoor hebben we een krediet opgenomen. Door de gronden in een vroeg stadium aan te kopen is de kans op waardevermindering klein. Het rendement wordt kleiner als de gronden uiteindelijk alleen worden verpacht als landbouwgrond.		€ 500.000	€ 300.000	10%	3	3
Ontwikkeling bedrijfsvoering	9	We hebben een inschatting gedaan van de mogelijke bezuinigingen op de bedrijfsvoering. Voor het overige deel gaat het om kostenverlaging van het SC MER. Op dit moment worden er acties ondernomen om meer efficiency te bereiken door de inzet van lean en door het onderzoeken naar dubbelingen.	Op basis van de landelijke benchmark “Vensters voor bedrijfsvoering” schatten we in dat de besparing op kosten van bedrijfsvoering reëel zijn. We zijn wel afhankelijk van de inzet van de andere gemeenten om tot resultaat te komen. Van de opgelegde besparing is in 2024 €370.000 gerealiseerd. Het restant van € 170.000 nemen we op als risico.	De veranderingen worden jaarlijks gemonitord. We sturen op vertaling van de kostenbesparing in concrete afspraken.	€ 170.000	€ 85.000	50%	3	9
Ontwikkeling bedrijfsvoering	10	We hebben een inschatting gedaan van de mogelijke bezuinigingen op de organisatie. Deze inschatting is gebaseerd op ontwikkelmogelijkheden binnen de eigen organisatie met een kleinere top en iets meer ondersteuning. Voor de realisatie hiervan is een verdere organisatie-ontwikkeling noodzakelijk. Deze kan alleen gerealiseerd worden als alle medewerkers hierin worden meegenomen.	We willen de besparingen bereiken door het werk slimmer te organiseren. Hiervoor maken we gebruik van de lean-methodiek. Daarnaast zien we kansen om de overheadkosten de komende jaren te verlagen.	De veranderingen worden jaarlijks gemonitord.	€ 50.000	€ 12.500	25%	2	4
Leningen en borgstellingen	11	Aan Laco Feel Fit, de eigenaar van het Apollocomplex, is circa 2/3e deel van de exploitatiebijdrage ten behoeve van het zwembad over de eerste 10 jaar vooruitbetaald. De gemeente loopt hierbij een financieel risico wanneer het Apollocomplex na verbouwing en binnen 10 jaar niet levensvatbaar blijkt.		Jaarlijks monitoren	€ 508.300	€ 254.200	50%	4	12

Onderwerp	Nr.	Risicogebeurtenis	Beoordeling en kwantificeren	Sturen en beheersen	Maximaal risico	Verwacht risico	Financiële klasse	Kans	Score
Leningen en borgstellingen	12	De leningen die zijn versterkt aan de dorpshuizen in het kader van het accommodatiebeleid worden niet of deels terugbetaald.	Om de dorpshuizen klaar te maken voor de gewenste maatschappelijke functie was bij een aantal locaties een verbouwing nodig. De beheerstichting moet zelf voor financiering van een gedeelte van deze investering zorgen. Wanneer de beheerstichting hiervoor geen lening uit de markt kan halen, kan zij onder voorwaarden een beroep doen op de gemeente. Zij kan op dat moment tegen marktconforme voorwaarden bij de gemeente een lening afsluiten. Hier is tot op heden door twee beheerstichtingen gebruik van gemaakt. Zij hebben een lening van de gemeente ontvangen, die zij in maandelijkse termijnen aflossen. Een derde lening is toegekend maar nog niet uitbetaald. Wanneer de dorpshuizen niet rendabel blijken te zijn, bestaat het risico dat de leningen niet verder afgelost worden.	Jaarlijks monitoren	€ 277.300	€ 138.600	50%	3	9
Leningen en borgstellingen	13	afschrijving op achtervang Waarbogfonds Sociale Woningbouw (WSW)	Voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staan wij per 31/12/2021 voor € 26.289.000 in de achtervangpositie. Het bedrag waarvoor wij rechtstreeks garant staan is 25% hiervan. Het WSW geeft zelf aan dat op basis van risicomodellen en stresstesten de kans zeer klein wordt geacht dat achtervanggemeenten een renteloze lening moeten verstrekken als de andere buffers onvoldoende zijn.	Halverwege 2021 is de nieuwe vorm van garantstelling ingegaan voor nieuwe leningen. Bij nieuwe leningen wordt het risico voor de gemeente groter. We kunnen garantstelling alleen afwijzen als alle gemeenten waarin de woningcorporatie actief is het hierover eens zijn. Op dit moment zijn er 2 leningen verleend onder deze nieuwe regeling.	€ 6.572.250	€ 0	5%	5	5
Leningen en borgstellingen	14	Het risico van leningen en borgstellingen is dat de debiteur de betalingen niet verricht aan ons of aan de geldverstrekker waarvoor wij borg staan. Een borgstelling kost niet direct geld. Wij geven met een borgstelling aan dat wij de restantschuld van de lening op ons nemen als de schuldenaar niet aan de verplichtingen voldoen. Op het moment dat wij aan de geldverstrekker (een deel van) de verplichting moeten voldoen, komt hiervoor een directe lening aan de schuldenaar in de plaats.	De borgstellingen aan Stichting Wonen Limburg en OML BV bedragen afgerond € 1,6 mln. We hebben hier in de afgelopen jaren nog nooit een kennisgeving ontvangen van de schuldeisers dat de schuldenaars niet aan hun verplichtingen voldoen. Toch loop je als borgnemer altijd een risico naar de toekomst toe. Daarom we nemen 5% van de borgstelling mee in het weerstandsvermogen.	Jaarlijks monitoren.	€ 1.604.406	€ 0	5%	5	5
Leningen en borgstellingen	15	Wij hebben aan Enexis een hybride converteerbare lening versterkt van bijna € 2 mln. Op deze lening vindt de eerste 10 jaar geen aflossing plaats. Wel is er een jaarlijkse rentevergoeding. Enexis heeft het recht om de lening onder voorwaarden om te zetten in aandelenvermogen. Of en hoeveel na omzetting het dividend veranderd is onzeker. Daarnaast kan de betaling van de rente door Enexis worden opgeschort naar een later tijdstip.			€ 27.000	€ 0	10%	2	2
Milieu	16	Inwoners hebben in tegenstelling tot de verwachting over het algemeen kleinere afvalcontainers gekozen dan verwacht, waardoor het aantal ledigingen anders zullen zijn dan vooraf rekening mee gehouden. Hierdoor kunnen de opbrengsten uit afvalstoffenheffing anders zijn dan verwacht. Daar tegenover staat dat er door de keuze voor een kleinere maat container wellicht ook minder restafval aangeboden wordt dan verwacht. De kosten kunnen hierdoor dus ook anders zijn dan vooraf ingeschat.	Tegen de Nederlandse trend en de lokale verwachting op basis van ingezameld restafval in, hebben inwoners (over het algemeen) voor een kleinere grijze container gekozen. Het moet nog blijken of inwoners in 2022 beter hun afval gaan scheiden en daardoor minder restafval aanbieden, of dat de hoeveelheid gelijk blijft en de grijze container vaker aangeboden wordt dan verwacht en er meer stortingen in ondergrondse containers plaatsvinden. Het aantal aanbiedingen bepaalt de opbrengst uit afvalstoffenheffing. De mate van afvalscheiding bepaalt de kosten voor afvalverwerking (beter scheiden betekent lagere kosten).	We zullen het aantal gerealiseerde aanbiedingen van de grijze container vergelijken met het begrootte aantal. Ook vergelijken we het gerealiseerde aantal stortingen in ondergrondse containers met het verwachte aantal stortingen en de mate waarin afval gescheiden wordt. Op basis hiervan stellen we dan de verwachte opbrengsten en kosten bij, indien nodig.	€ 50.000	€ 31.200	50%	2	6

Onderwerp	Nr.	Risicogebeurtenis	Beoordeling en kwantificeren	Sturen en beheersen	Maximaal risico	Verwacht risico	Financiële klasse	Kans	Score
Verbonden partijen	17	Verbonden partijen voeren een deel van ons beleid uit. Dit gebeurt onder meer door gemeenschappelijke regelingen (GR). GR's hebben te maken met risico's die voor hen specifiek zijn. Deze hebben we per partij opgenomen in de paragraaf verbonden partijen. Voor alle verbonden partijen geldt dat er momenteel veel onzekerheden zijn in de omgeving waarin zij werkzaam zijn. Wanneer risico's bij verbonden partijen uiteindelijk uitgroeien tot feitelijke gebeurtenissen, zal dit ook bij de ons tot dilemma's leiden. Ofwel doordat er een (financieel) beroep op ons gedaan wordt, ofwel doordat de dienstverlening van de verbonden partij aan onze inwoners verandert.	We nemen een inschatting op voor de mogelijke bijbetaling als gevolg van een nadelig exploitatiesaldo of tussentijdse begrotingsbijstellingen. We schatten dit in op 5% van de totale bijdragen.	We houden de ontwikkelingen van de gemeenschappelijke regelingen bij en nemen onze standpunten mee in het algemeen bestuur. Waar we zitting hebben in het dagelijks bestuur zijn we kritisch op de voorstellen die aan de deelnemers worden voorgelegd. Bij de advisering over zienswijzen die de raad kan indienen op begrotingen en begrotingswijzigingen van de gemeenschappelijke regelingen houden we dezelfde koers aan als die we uitdragen in de algemene besturen van de gemeenschappelijke regelingen.	€ 515.000	€ 258.000	5%	4	4
Financieel	18	Grote financiële onzekerheid door stijgende prijzen	Vanaf de begroting 2023 hebben we de lijn van een algemene inflatie van 0% losgelaten. Dit is gelet op de toename van de prijzen niet meer reëel. We zijn voor de doorrekening van het algemeen prijsinflatiepercentage uitgegaan van de raming van het Centraal Planbureau van maart 2022 (2,3%). In juni 2022 was de verwachtinng van het CPB dat hoewel de inflatie op dit moment heel hoog is, deze naar verwachting gaat dalen voor 2023. Wel blijft de inflatie over 2022 hoog. De verwachtingen zijn gebaseerd op het uitdoven van schokken (corona, oorlog Oekraine) en dat het aanbod herstelt maar niet volledig. We hebben gelet op de grote onzekerheden de post onvoorzien incidenteel opgehoogd. Als we rekenen met een extra stijging van 1% dan is het risico € 175.000.	We sturen op beheersing van de kosten binnen de beschikbare budgetten. Als dit niet mogelijk is stellen we de budgetten bij de halfjaarrapportage bij.	€ 175.000		70%	3	12

Naast de risico's in bovenstaande tabel hebben we ook nog een aantal risico's waarvan de impact niet of moeilijk te bepalen. Deze risico's hebben we hieronder weergegeven.

Juridische geschillen
Het besturen van een gemeentelijke organisatie betekent ook dat we continu keuzes moeten maken. Keuzes maken kan ook negatieve gevolgen hebben voor bedrijven en inwoners. De mogelijkheid bestaat dat hieruit juridische geschillen ontstaan.
Daarnaast bewegen we ons steeds meer op het snijvlak tussen markt en overheid. Dit vraagt bewustwording in de organisatie van de geoorloofdheid van de inzet van publieke middelen, in het bijzonder op het terrein van het mededingingsrecht.
Verder zijn we bezig met dorpsgericht werken. Deze manier van werken gaat uit van vertrouwen in de burger en het zo veel mogelijk praktisch aanpakken en oplossen van zaken. Dit uitgangspunt past bij de gewenste ontwikkelingen binnen Roerdalen. Wel is het van belang dat vanuit juridisch oogpunt gezocht wordt naar een balans tussen praktische oplossingen en wettelijke mogelijkheden en risico's.

Beoordelen en kwantificeren
De impact en de kans is moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen
Dit risico kunnen we verkleinen door, voordat we een keuze maken, de gevolgen in beeld te brengen en hiervoor een procedure op te stellen.

Gegevensveiligheid (informatieveiligheid en privacy)
De risico's van een slechte informatiebeveiliging zijn talrijk: privacyschendingen door een datalek, economische schade door het uitlekken van vertrouwelijke plannen, fysieke schade door storingen in systemen in de openbare ruimte.
Inwoners en ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens veilig zijn, dat de informatie die de gemeente uitwisselt met andere overheden betrouwbaar is en dat de gemeente zorgt voor een veilige leefomgeving.

Beoordelen en kwantificeren
In 2020 is het "Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2021/2022" opgesteld. Dit dreigingsbeeld van de informatiebeveiligingsdienst (IBD) biedt inzicht in verschillende risico's.

Risico's voor de ambtelijke organisatie
- Bedrijfscontinuïteit in het geding, fouten hard en software
- Integriteit van gegevens niet gewaarborgd
- Vertrouwelijke gegevens in verkeerde handen

Risico's voor openbaar bestuur en politiek
- Imagoschade
- Financiële schade
- Schade aan democratische processen

Risico's voor inwoners en ondernemers
- Gegevens in verkeerde handen
- Dienstverlening van de gemeente niet beschikbaar
- Ontwrichting van alledaagse processen

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) legt de komende jaren in het toezichtwerk extra nadruk op drie focusgebieden: datahandel, digitale overheid en artificiële intelligentie en algoritmes. Extra nadruk op deze thema's is nodig om de bescherming van persoonsgegevens in Nederland te borgen. Misbruik of onverantwoordelijk gebruik van persoonsgegevens kan bijvoorbeeld leiden tot foutieve beslissingen, uitsluiting van mensen en discriminatie.

De gemeente beschikt over een grote hoeveelheid – vaak gevoelige en bijzondere – persoonsgegevens. Deze gegevens worden gericht ingezet. Dit is ook nodig; de overheid kan niet achterblijven in digitalisering. Het is noodzakelijk om maatschappelijke en economische kansen te creëren. Maar er zijn ook risico's. Het is belangrijk dat we verantwoordelijk omgaan met persoonsgegevens. De aandachtgebieden voor het AP zijn in dit verband: databeveiliging, smart cities, samenwerkingsverbanden, verkiezingen en microtargeting. Naast mogelijke bestuurlijke boetes lopen we het risico dat van het in verkeerde handen van tot persoon herleidbare gegevens.

De impact en de kans is moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen
Wij versterken de menselijke schakel. Dit gebeurt door het vergroten van bewustwording, het bieden van training aan medewerkers en bestuur. Hiernaast stellen wij middelen ter beschikking voor een veilige verwerking van gegevens. Deze middelen moeten ook zorgen voor borging van de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie en informatiesystemen. Het versterken van de menselijke schakel en de inzet van geschikte middelen dragen bij aan de basis op orde. Verder maken wij afspraken met Servicecentrum MER, afdeling Bedrijfsvoering (I&A) om de ontbrekende basismaatregelen te implementeren.

Effecten oorlog in Oekraïne
Met de Russische inval in Oekraïne is de wereld in een beangstigende en onzekere situatie beland. Dit is in de eerste plaats een humanitair drama, met daarnaast ook grote geopolitieke consequenties. Maar de oorlog en de daaropvolgende sancties hebben ook economische gevolgen, onder andere voor Nederland. Dit schrijft het Centraal Plan Bureau in het Centraal Economische Plan 2022 (maart 2022). Ondanks de dalende economie, blijft de krapte op de arbeidsmarkt. De verwachting is dan ook dat de werkloosheid niet meteen zal toenemen.

Naast de mogelijke economische gevolgen hebben we vanuit humanitair oogpunt ook te maken met de toestroom van vluchtelingen. Voor de opvang van deze vluchtelingen zijn op dit moment verschillende acties opgezet. Onduidelijk is nog wat de effecten hiervan voor onze gemeente zijn.

Beoordelen en kwantificeren
De impact en de kans is moeilijk te vertalen in een risicoscore.

Sturen en beheersen
We volgen de ontwikkelingen voor zover het de economische situatie betreft.

De weerstandscapaciteit en ratio weerstandsvermogen

Bij de weerstandscapaciteit kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele capaciteit en tussen directe en indirecte capaciteit.

De *incidentele weerstandscapaciteit* is het vermogen om calamiteiten éénmalig op te vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken. Het valt samen met de (algemene) reservepositie. De *structurele weerstandscapaciteit* zijn de middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

De *direct beschikbare weerstandscapaciteit* bestaat uit gelden die direct kunnen worden gebruikt voor de kosten van een calamiteit.
De *niet direct beschikbare weerstandscapaciteit* zijn gelden waarvan besloten kan worden om ze vrij te maken. Hiervoor moeten eerst trajecten in gang worden gezet. In het verleden werden hierbij ook de bestemmingsreserves meegenomen. Op basis van het nieuwe toezichtkader van de provincie zijn deze nu buiten beschouwing gelaten.

De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt op basis van de geïnventariseerde risico € 1.767.000. Voor de berekening van de ratio weerstandsvermogen wordt de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit.

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit per 1-jan-2023	Structureel	Incidenteel	Totaal
Direct beschikbare weerstandscapaciteit			
Algemene reserve		8.445	8.445
Post onvoorzien	75	175	250
Direct beschikbare weerstandscapaciteit	**75**	**8.620**	**8.695**
Niet direct beschikbare weerstandscapaciteit			
Onbenutte belastingcapaciteit	1.551		1.551
Stille reserves		p.m.	-
Niet direct beschikbare weerstandscapaciteit	**1.551**	**-**	**1.551**
Beschikbare weerstandscapaciteit	**1.626**	**8.620**	**10.246**
Benodigde weerstandscapaciteit			**1.767**
Ratio weerstandsvermogen			**5,8**

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,5 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,5	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Kengetallen financiële positie

Als richtlijn voor de streefwaarden van de financiële positie gaan we uit van de classificaties die door de provincie Limburg zijn afgegeven. Voor de weerstandsratio gaan we uit van de normen van het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement.

Deze streefwaarden geven een richting aan. Als niet voldaan wordt aan de streefwaarden betekent dit dat inspanningen verricht moeten worden om tijdig bij te sturen. De kengetallen worden dan ook niet als harde norm voorgesteld, maar moeten altijd in samenhang worden bekeken.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabliliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Eigen kengetallen			
6. Ratio weerstandsvermogen	>1,0	0,8 - 1,5	<0,8
7. Omvang algemene reserve (x € 1.000)			

Kengetallen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	85,6%	57,8%	71,6%	77,5%	78,3%	90,4%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	83,9%	56,3%	70,3%	76,3%	77,4%	89,7%
2. Solvabliliteitsratio	45,2%	31,7%	28,9%	29,5%	30,6%	28,9%
3. Grondexploitatie	-1,1%	-1,0%	-0,5%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
4. Structurele exploitatieruimte	1,9%	-2,1%	-0,4%	3,8%	3,6%	-0,9%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	99,6%	95,2%	87,2%	87,3%	87,3%	87,3%
Eigen kengetallen						
6. Ratio weerstandsvermogen	5,4	6,3	5,8	5,6	5,6	5,5
7. Omvang algemene reserve (x € 1.000)	9.103	8.445	8.214	8.194	8.174	8.174

Conclusie

Een aantal kengetallen zijn verslechterd. De netto schuldquote loopt in de komende jaren flink op doordat we enerzijds meer investeren en anderzijds door een lagere vrijval van obligaties. Dit betekent dat we meer moeten gaan lenen om onze ambities te verwezenlijken.
Met de inzet zoals beschreven in het hoofdstuk “Roerdalen in balans” willen we zorgen voor een structureel sluitende begroting. Hierdoor zijn in de toekomst minder onttrekkingen uit de algemene reserve noodzakelijk en worden de risico’s kleiner. Het is van belang om in het kader van de “Begroting in balans” wel oog te blijven houden voor de ontwikkeling van de financiële kengetallen. De belastingcapaciteit ligt een stuk onder het landelijk gemiddelde. In 2023 stijgt de OZB conform Roerdalen in balans.

Uitleg kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuldquote beoordeelt de schuld als aandeel van de inkomsten. Bij een lage netto schuldquote is dit een indicatie dat de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie laag zijn. Hoe lager het percentage, hoe gunstiger. Om een zuiver beeld te krijgen van het (netto) effect, wordt het bedrag aan schulden gecorrigeerd met het bedrag dat is doorgeleend.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Dit gebeurt door het eigen vermogen uit te drukken in een percentage van het totale vermogen.

Grondexploitatie

Dit kengetal is in het algemeen vooral opgenomen vanwege de mogelijke impact van de grondexploitatie op de financiële positie van een gemeente. Hiervan is vooral sprake als een gemeente geldleningen heeft afgesloten om grond van toekomstige woningbouwprojecten te verwerven. Dit is bij ons niet het geval.

Structurele begrotingsruimte

Het kengetal geeft in verhouding aan wat de structurele begrotingsruimte is door het saldo van de structurele lasten en lasten te vergelijken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Er is dan sprake van een structureel sluitende begroting.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. We maken gebruik van de cijfers van Coelo (atlas lokale lasten).

5. Financiën in hoofdlijnen

Verloop van het saldo.

Na de vaststelling van de begroting 2022 – 2025 hebben wij u op verschillende momenten geïnformeerd over het verloop van het begrotingssaldo. In onderstaand overzicht geven we kort weer welke ontwikkelingen er zijn geweest tot en met juli 2022. Voor een de verdere toelichting hierop verwijzen we naar de raadsvoorstellen die ten grondslag liggen aan de wijzigingen.

We hebben bij het opstellen van de begroting 2023 – 2026 nog een aantal andere bijstellingen gehad, zowel positief als negatief.

Hierbij maken we onderscheid tussen niet-beïnvloedbare bijstellingen, raadsvoorstellen met meerjarig financieel effect na juli 2022 en voorstellen die nu bij in deze begroting zijn opgenomen. De toelichting op de voorstellen is terug te vinden in de verschillende programma's.

	2023	2024	2025	2026
Saldo primaire begroting 2022-2025	**-**	**757**	**581**	**313**
	-	-	-	-
Ontwikkelingen financieel meerjarig perspectief (begrotingswijzigingen en kadernota)	-	-	-	-
Vastgestelde begrotingswijzigingen t/m juni 2022	-78	385	421	446
Kadernota 2023, Meicirculaire 2022 en meerjarige effecten van de halfjaarrapportage 2022	1.590	2.612	3.365	364
Begrotingssaldo na ontwikkelingen financieel maarjarig perspectief (begrotingswijzigingen en kadernota)	**1.512**	**3.754**	**4.367**	**1.123**
Niet beïnvloedbare ontwikkelingen				
- Effect aanpassing kapitaallasten van lopende investeringskredieten	-101	-215	-199	-281
- Effect sluiten afval en riolering	204	289	344	396
- Effect financieringsresultaat	-90	-140	-140	-140
- Effect bedrijfsvoering (o.a. CAO effect, behaald efficiencyresultaat sc MER, actualisatie p-lasten obv functiematrix)	-232	-184	-164	-164
- Bijdrage aan SML, Samenwerking Midden-Limburg	-21	-	-	-
- Uitbesteden werkzaamheden team Onderhoud	-100	-80	-60	-
- Vervallen hogere bijdrage Keyport (Kadernota 2023)	51	51	-	-
- Afspraken Jeugdmiddelen t.g.v. Hervormingsagenda, conform advies Provincie	-	243	-186	-284
- Indexering	-119	-119	-119	-119
Begrotingssaldo na ontwikkelingen financieel maarjarig perspectief (begrotingswijzigingen en kadernota)	**1.104**	**3.599**	**3.843**	**530**
Voorstellen bij begroting				
- Meerjarig Onderhouds Plan (MOP), jaarlijkse storting (prog 1)	-450	-1.000	-1.000	-300
- Continueren inzet orthopedagoog (prog 2)	-35	-35	-35	-35
- Vooronderzoek naar mogelijke locaties van explosieven en herinrichting vernietigingslocaties explosieven (prog 3)	-18	-	-	-
- Vervangingscapaciteit Omgevingswet (prog 4)	-70	-	-	-
- Gezonde en klimaatbestendige bossen (prog 4)	-40	-40	-40	-40
- Duurzaamheid actieplan 2.0 (prog 4)	-	-125	-450	-450
- Effect van verwachte compensatie van uitvoeringscapaciteit duurzaamheid door Rijksoverheid (prog 4)	124	-	-	-
- Diverse projecten i.h.k.v. cultuur en toerisme (dekking uit reserve toerisme voor de duur van 4 jaar) (prog 4)	-20	-20	-20	-20
- Woningbehoefte onderzoek (prog 5)	-21	-	-	-
- Afvaltarieven 2022 constant aan 2023 (prog 5)	-133	-	-	-
- Plan van aanpak Houtkempke (prog 5)	-60	-	-	-
- BAG/BGT/BRO digitalisering datasysteem (prog 6)	-25	-	-	-
- Investeringen dienstverlening (o.a. e-diensten, e-formulieren, aansluiting PDC) (prog 7)	-71	-20	-20	-20
- Formatieve consequenties (div. prog.)	-224	-184	-184	-184
Begrotingssaldo 2023-2026 exclusief mutaties in reserves	**62**	**2.175**	**2.094**	**-519**
	-	-	-	-
Mutaties in reserves	-	-	-	-
Onttrekking aan reserve Toerisme i.h.k.v. diverse projecten (zie prog. 4)	20	20	20	20
	-	-	-	-
Begrotingssaldo 2023-2026	**82**	**2.195**	**2.114**	**-499**

Overzicht baten en lasten

Onderstaande tabel laat het totaal van de lasten en baten per programma zien. Uit de tabel is ook af te lezen wat het exploitatieresultaat vóór bestemming van resultaat is en welk beroep wij doen op onze reservepositie om de begroting sluitend te maken.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Programma's						
Lasten						
1. Krachtige dorpen	- 4.937	- 5.072	- 5.332	- 5.872	- 5.859	- 5.156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	- 21.782	- 24.657	- 22.829	- 21.855	- 21.719	- 21.601
3. Veilige dorpen	- 2.568	- 2.416	- 2.345	- 2.288	- 2.288	- 2.288
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	- 1.708	- 2.921	- 1.788	- 1.669	- 1.994	- 1.994
5. Woonomgeving	- 5.556	- 7.989	- 6.040	- 4.990	- 5.215	- 4.854
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	- 6.166	- 6.891	- 7.372	- 7.371	- 7.543	- 7.616
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	- 2.857	- 2.658	- 2.637	- 2.519	- 2.532	- 2.553
Totaal Lasten	**- 45.573**	**- 52.604**	**- 48.341**	**- 46.564**	**- 47.150**	**- 46.062**
Baten						
1. Krachtige dorpen	692	247	182	156	156	156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	5.316	6.143	5.260	5.214	5.315	5.317
3. Veilige dorpen	428	136	93	56	56	56
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	451	1.041	681	756	773	773
5. Woonomgeving	4.431	6.178	5.242	4.258	4.407	4.040
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	2.705	2.542	2.542	2.535	2.599	2.664
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	294	266	241	241	241	241
Totaal Baten	**14.316**	**16.553**	**14.241**	**13.215**	**13.546**	**13.247**
Totaal Programma's	**- 31.256**	**- 36.050**	**- 34.100**	**- 33.349**	**- 33.604**	**- 32.815**
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien						
Lasten						
Algemene dekkingsmiddelen	- 308	- 308	- 466	- 490	- 496	- 504
Overhead	- 8.604	- 8.815	- 9.206	- 8.974	- 8.759	- 8.734
Onvoorzien	-	-	- 250	- 150	- 75	- 75
Heffing Vpb	- 24	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20
Totaal Lasten	**- 8.935**	**- 9.143**	**- 9.943**	**- 9.634**	**- 9.350**	**- 9.333**
Baten						
Algemene dekkingsmiddelen	39.423	42.328	43.407	44.428	44.492	41.082
Overhead	176	51	51	51	51	51
Heffing Vpb	30	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**39.629**	**42.379**	**43.458**	**44.479**	**44.543**	**41.133**
Totaal Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	**30.694**	**33.236**	**33.515**	**34.845**	**35.192**	**31.800**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**- 7.270**	**- 1.237**	**- 458**	**- 127**	**- 51**	**- 40**
Onttrekkingen	**8.715**	**4.144**	**1.125**	**826**	**576**	**556**
Totaal Mutatie reserves	**1.445**	**2.906**	**667**	**699**	**525**	**516**
Resultaat	**882**	**92**	**82**	**2.195**	**2.114**	**- 499**

De BBV schrijft voor dat we een uitsplitsing van de algemene dekkingsmiddelen rapporteren. Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de rioolheffing waar baten en lasten direct aan elkaar zijn gekoppeld of specifieke uitkeringen vanuit de rijksoverheid. De volgende algemene dekkingsmiddelen zijn te onderscheiden: lokale heffingen zonder specifiek bestedingsdoel, algemene uitkeringen, dividend, het saldo van de financieringsfunctie en de overige algemene dekkingsmiddelen.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Uitkeringen Gemeentefonds						
Algemene uitkering	30.952	33.906	35.905	36.910	37.197	33.896
Uitkering sociaal deelfonds	3.750	3.613	2.667	2.556	2.419	2.311
Totaal Uitkeringen Gemeentefonds	**34.702**	**37.519**	**38.572**	**39.467**	**39.616**	**36.207**
OZB niet-woningen						
Baten onroerendezaakbelasting niet-woningen	659	733	783	853	853	853
Totaal OZB niet-woningen	**659**	**733**	**783**	**853**	**853**	**853**
OZB woningen						
Baten onroerendezaakbelasting woningen	2.639	2.710	2.805	2.903	2.903	2.903
BsGW OZB woningen	- 194	- 216	- 288	- 261	- 267	- 275
Totaal OZB woningen	**2.444**	**2.495**	**2.517**	**2.642**	**2.636**	**2.628**
Toeristenbelasting						
Baten toeristenbelasting	343	396	446	446	446	446
Baten belasting arbeidsmigranten	-	50	75	75	75	75
Totaal Toeristenbelasting	**343**	**446**	**521**	**521**	**521**	**521**
Belastingen overig						
Baten hondenbelasting	119	117	117	117	117	117
Totaal Belastingen overig	**119**	**117**	**117**	**117**	**117**	**117**
Treasury						
Dividend	550	342	243	201	115	115
Nutsvoorzieningen en deelnemingen nutsbedrijven	291	384	289	289	289	289
Saldo hulpkostenplaats kapitaallasten	6	-	-	-	-	-
Overige financiële middelen	2	- 16	- 102	- 152	- 152	- 152
Totaal Treasury	**848**	**710**	**430**	**338**	**252**	**252**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**39.116**	**42.020**	**42.941**	**43.938**	**43.996**	**40.578**

Overzicht begrotingsevenwicht

Als in het betreffende begrotingsjaar structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Incidentele lasten mogen gedekt worden door zowel structurele als door incidentele baten.

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). De incidentele baten, lasten en reservemutaties zijn nader toelicht onder onderstaande tabel.

bedragen x € 1.000

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begroting 2023			MJR 2024			MJR 2025			MJR 2026		
	Str.	Inc.	Totaal	Str.	Inc.	Totaal	Str.	Inc.	Totaal	Str.	Inc.	Totaal
Programma's												
Lasten												
1. Krachtige dorpen	- 5.332	-	- 5.332	- 5.872	-	- 5.872	- 5.859	-	- 5.859	- 5.156	-	- 5.156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	- 22.829	-	- 22.829	- 21.855	-	- 21.855	- 21.719	-	- 21.719	- 21.601	-	- 21.601
3. Veilige dorpen	- 2.345	-	- 2.345	- 2.288	-	- 2.288	- 2.288	-	- 2.288	- 2.288	-	- 2.288
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	- 1.788	-	- 1.788	- 1.669	-	- 1.669	- 1.994	-	- 1.994	- 1.994	-	- 1.994
5. Woonomgeving	- 5.072	- 968	- 6.040	- 4.802	- 188	- 4.990	- 4.818	- 397	- 5.215	- 4.854	-	- 4.854
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	- 7.372	-	- 7.372	- 7.371	-	- 7.371	- 7.543	-	- 7.543	- 7.616	-	- 7.616
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	- 2.637	-	- 2.637	- 2.519	-	- 2.519	- 2.532	-	- 2.532	- 2.553	-	- 2.553
8. Algemene middelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**- 47.373**	**- 968**	**- 48.341**	**- 46.376**	**- 188**	**- 46.564**	**- 46.753**	**- 397**	**- 47.150**	**- 46.062**	**-**	**- 46.062**
Baten												
1. Krachtige dorpen	182	-	182	156	-	156	156	-	156	156	-	156
2. Participatie, ondersteuning en zorg	5.260	-	5.260	5.214	-	5.214	5.315	-	5.315	5.317	-	5.317
3. Veilige dorpen	93	-	93	56	-	56	56	-	56	56	-	56
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	666	15	681	741	15	756	758	15	773	758	15	773
5. Woonomgeving	3.898	1.344	5.242	3.983	275	4.258	3.999	408	4.407	4.040	-	4.040
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	2.542	-	2.542	2.535	-	2.535	2.599	-	2.599	2.664	-	2.664
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	241	-	241	241	-	241	241	-	241	241	-	241
8. Algemene middelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**12.882**	**1.359**	**14.241**	**12.925**	**290**	**13.215**	**13.123**	**423**	**13.546**	**13.232**	**15**	**13.247**
Programma's	**- 34.491**	**391**	**- 34.100**	**- 33.451**	**102**	**- 33.349**	**- 33.630**	**26**	**- 33.604**	**- 32.830**	**15**	**- 32.815**
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien												
Lasten												
Algemene dekkingsmiddelen	- 466	-	- 466	- 490	-	- 490	- 496	-	- 496	- 504	-	- 504
Overhead	- 9.206	-	- 9.206	- 8.974	-	- 8.974	- 8.759	-	- 8.759	- 8.734	-	- 8.734
Heffing Vpb	- 20	-	- 20	- 20	-	- 20	- 20	-	- 20	- 20	-	- 20
Onvoorzien	- 250	-	- 250	- 150	-	- 150	- 75	-	- 75	- 75	-	- 75
Totaal Lasten	**- 9.943**	**-**	**- 9.943**	**- 9.634**	**-**	**- 9.634**	**- 9.350**	**-**	**- 9.350**	**- 9.333**	**-**	**- 9.333**
Baten												
Algemene dekkingsmiddelen	43.407	-	43.407	44.428	-	44.428	44.492	-	44.492	41.082	-	41.082
Overhead	51	-	51	51	-	51	51	-	51	51	-	51
Heffing Vpb	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**43.458**	**-**	**43.458**	**44.479**	**-**	**44.479**	**44.543**	**-**	**44.543**	**41.133**	**-**	**41.133**
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	**33.515**	**-**	**33.515**	**34.845**	**-**	**34.845**	**35.192**	**-**	**35.192**	**31.800**	**-**	**31.800**
Mutatie reserves												
Toevoegingen	**0**	**- 458**	**- 458**	**0**	**- 127**	**- 127**	**- 0**	**- 51**	**- 51**	**-**	**- 40**	**- 40**
Onttrekkingen	**762**	**363**	**1.125**	**786**	**40**	**826**	**536**	**40**	**576**	**536**	**20**	**556**
Mutatie reserves	**762**	**- 95**	**667**	**786**	**- 87**	**699**	**536**	**- 11**	**525**	**536**	**- 20**	**516**
Resultaat	**- 214**	**296**	**82**	**2.180**	**15**	**2.195**	**2.099**	**15**	**2.114**	**- 494**	**- 5**	**- 499**

bedrag x 1000€

Incidentele baten en lasten	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Incidentele lasten				
Actualisatie Bouwgrondexploitatie Holsterveld (prog 5)	- 543	-	-	-
Exploitatiekosten Oortjesveld 3, Herkenbosch (prog 5)	- 26	-	-	-
Exploitatiekosten Holsterveld, Vlodrop (prog 5)	- 399	- 188	- 397	-
				-
Totaal incidentele lasten	**- 968**	**- 188**	**- 397**	**-**
Incidentele baten				
Verkoop grondstroken (prog 4)	15	15	15	15
Actualisatie Bouwgrondexploitatie Holsterveld (prog 5)	543	-	-	-
Toename boekwaarde Oortjensveld (prog 5)	- 2	-	-	-
Toename boekwaarde Holsterveld (prog 5)	803	275	408	-
Totaal incidentele baten	**1.359**	**290**	**423**	**15**
Incidentele toevoegingen reserves				
Storting in de reserve bouwgrondexploitatie (Oortjesveld) (prog 5)	26			
Storting in de reserve bouwgrondexploitatie (Holsterveld) (prog 5)	- 415	- 87	- 11	-
Storting in Algemene reserve (ivm Wvggz) 2020-2023 (prog 8)	- 29	-		-
Storting in de reserve Toerisme (prog 8)	- 40	- 40	- 40	- 40
Totaal incidentele toevoegingen reserves	**- 458**	**- 127**	**- 51**	**- 40**
Incidentele onttrekkingen reserves				
Opsporen stille armoede t.l.v. Algemene reserve (prog 2)	20	20	20	-
Onttrekking aan reserve Toerisme i.v.m. het uitvoeren van projecten in dit kader gedurende deze (2023-2026) raadsperiode (prog 4)	20	20	20	20
Onttrekking aan Algemene reserve ivm uitvoeren Actieplan Duurzame Energie (prog 4)	240		-	-
Onttrekken aan reserve projectenkalender MER tbv bijdrage MER (BW 2022-1) (prog 7)	83	-	-	-
Totaal incidentele onttrekkingen reserves	**363**	**40**	**40**	**20**
Totaal incidentele baten en lasten	**296**	**15**	**15**	**- 5**

Financiële positie, prognose meerjarenbalans:

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. De presentatie van de geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In de prognose zitten veel aannames omdat de toekomstige mutaties ongewis zijn. Het vertrekpunt is de jaarrekening 2021.

bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie Ultimo 2021	Begroting Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	MJR Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	- 453	1.033	944	858	774	689
Materiële vaste activa	- 43.293	64.866	71.150	76.219	78.813	80.992
Financiële vaste activa	- 10.501	7.918	6.922	5.322	4.622	4.522
Totaal vaste activa	**- 54.247**	**73.817**	**79.016**	**82.399**	**84.209**	**86.203**
Vlottende Activa						
Voorraden	561	- 395	- 395	- 395	- 395	- 395
Uitzettingen korter dan één jaar	- 6.648	4.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	- 162	150	150	150	150	150
Overlopende activa	- 1.561	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Totaal vlottende activa	**- 7.811**	**5.755**	**6.255**	**6.255**	**6.255**	**6.255**
Totaal activa	**- 62.058**	**79.572**	**85.271**	**88.654**	**90.464**	**92.458**
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	28.031	25.217	24.632	26.128	27.717	26.702
Voorzieningen	10.525	10.024	9.435	9.414	9.415	8.713
Vaste schulden van één jaar of langer	17.000	13.000	15.000	14.000	9.000	8.000
Totaal vaste passiva	**55.556**	**48.241**	**49.067**	**49.542**	**46.132**	**43.415**
Vlottende Passiva						
Netto vlottende schulden korter dan één jaar	4.594	28.831	31.204	34.112	39.332	44.043
Overlopende passiva	1.908	2.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal vlottende passiva	**6.501**	**31.331**	**36.204**	**39.112**	**44.332**	**49.043**
Totaal passiva	**62.058**	**79.572**	**85.271**	**88.654**	**90.464**	**92.458**

Een verdere toelichting op de financiering is opgenomen in desbetreffende paragraaf.

In volgende onderdelen gaan we verder in op het verloop van de reserves en voorzieningen en het investeringsschema voor de komende jaren.

Overzicht reserves en voorzieningen

We zijn een financieel gezonde gemeente. Met het plan Roerdalen in Balans zorgen we ervoor dat we dat ook blijven. We hebben flinke reserves en onze algemene reserve staat ruim boven de ondergrens van € 3.5 miljoen, die de raad heeft bepaald. De omvang van onze reserves wordt de komende jaren wel kleiner. We zetten deze reserves in voor Roerdalen in Balans, voor investeringen die renderen en we investeren in de kwaliteit van onze gemeente, zoals met het centrumplan Herkenbosch. Daarmee zetten we onze reserves verantwoord in voor ontwikkelingen die onze inwoners ten goede komen. Het totale verloop van de reserves vanaf 2019 tot en met 2026 is hieronder gepresenteerd. De algemene reserves zijn: de algemene reserve, de reserve afdekking tekorten en de reserve bouwgrondexploitatie. Tot de administratieve reserves rekenen we de reserves die zijn gevormd om kapitaallasten te dekken van investeringen die in het verleden zijn gedaan.

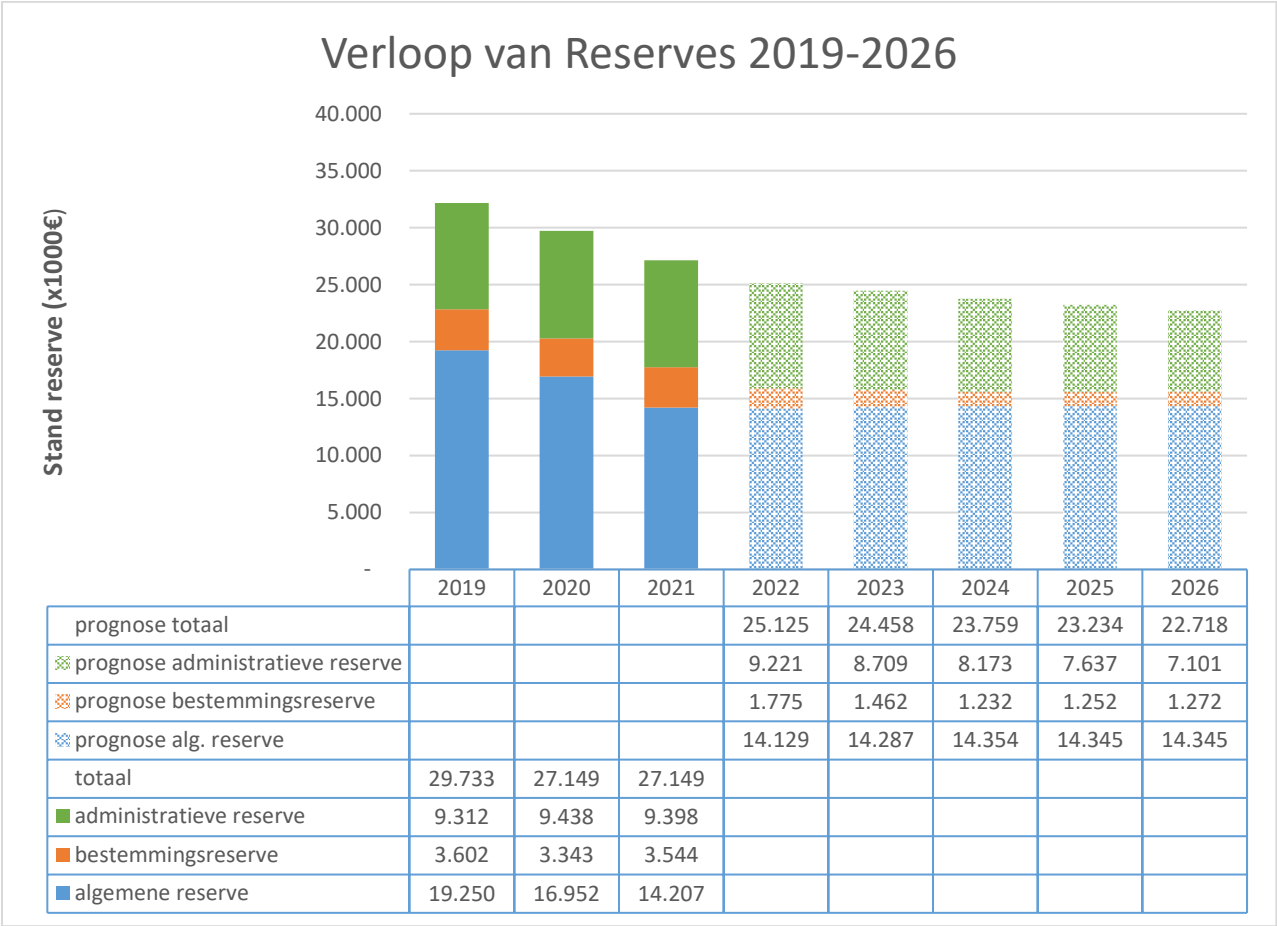

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
prognose totaal				25.125	24.458	23.759	23.234	22.718
prognose administratieve reserve				9.221	8.709	8.173	7.637	7.101
prognose bestemmingsreserve				1.775	1.462	1.232	1.252	1.272
prognose alg. reserve				14.129	14.287	14.354	14.345	14.345
totaal	29.733	27.149	27.149					
administratieve reserve	9.312	9.438	9.398					
bestemmingsreserve	3.602	3.343	3.544					
algemene reserve	19.250	16.952	14.207					

Het verloop van de voorzieningen in de loop van de tijd is gepresenteerd in onderstaande grafiek. Deze kunnen niet vrij ingezet worden. De voorzieningen zijn om toekomstige verplichtingen en risico's mee af te dekken.

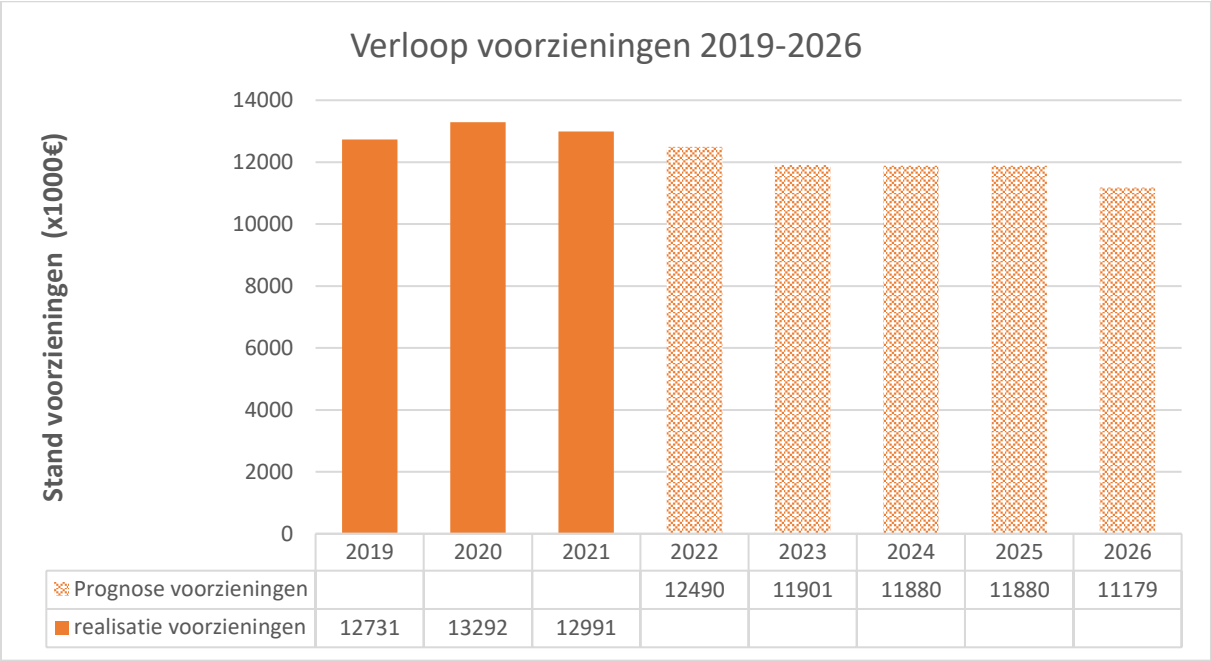

Het verloop van de verschillende reserves en voorzieningen is in het overzicht op de volgende pagina weergegeven.

Bedragen * € 1.000

	BEGROTING 2023			BEGROTING 2024			BEGROTING 2025			BEGROTING 2026			
	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	31-12
Reserves													
Algemene reserve	8.445	29	260	8.214	-	20	8.194	-	20	8.174	-	-	8.174
Reserve dekking investeringen met economisch nut	8.517	-	482	8.035	-	506	7.529	-	506	7.023	-	506	6.517
Reserve dekking investeringen met maatsch. nut	704	-	30	674	-	30	644	-	30	614	-	30	584
Reserve projectenkalender MER Info.architectuur	83	-	83	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve toerisme	180	40	20	200	40	20	220	40	20	240	40	20	260
Reserve gebiedsvisie LOG Montfort - Maria Hoop	12	-	-	12	-	-	12	-	-	12	-	-	12
Reserve Stimuleringsfonds Duurzaamheid	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000	-	-	1.000
Reserve Afdekking tekorten	4.350	-	-	4.350	-	-	4.350	-	-	4.350	-	-	4.350
Reserve Begroting in Balans	500	-	250	250	-	250	-	-	-	-	-	-	-
Reserve bouwgrondexploitatie	1.334	389	-	1.723	87	-	1.810	11	-	1.821	-	-	1.821
Totaal reserves	25.125	458	1.125	24.458	127	826	23.759	51	576	23.234	40	556	22.718
Voorzieningen													
Onderhoudsvoorzieningen													
Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	471	955	1.242	184	1.505	1.242	447	1.505	1.242	711	805	1.242	274
Voorzieningen gelden derden													
Voorziening riolering toekomstige investeringen	5.819	-186	-	5.633	-177	-	5.456	-198	-	5.258	-201	-	5.057
Voorziening LKM binnen rode contour	34	-	-	34	-	-	34	-	-	34	-	-	34
Voorziening LKM buiten rode contour	286	-	-	286	-	-	286	-	-	286	-	-	286
Voorziening beheer gemeentelijke woningvoorraad	25	-	-	25	-	-	25	-	-	25	-	-	25
Risicovoorzieningen													
Voorziening dubieuze debiteuren	458	-	-	458	-	-	458	-	-	458	-	-	458
Voorziening dubbieuze debiteuren WWB	249	-	-	249	-	-	249	-	-	249	-	-	249
Voorziening ivm vordering op Verkoop Vennootschap	1.706	-	-	1.706	-	-	1.706	-	-	1.706	-	-	1.706
Voorziening ivm met escrow Attero	52	-	-	52	-	-	52	-	-	52	-	-	52
Voorziening pensioenverplichting wethouders	3.172	67	168	3.071	67	168	2.970	67	168	2.869	67	168	2.768
Voorziening mobiliteit organisatie	37	60	23	73	60	23	110	60	23	146	60	23	183
Voorziening mobiliteit collegeleden	95	-	52	43	-	43	0	-	-	0	-	-	0
Voorziening verlofsparen	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85	-	-	85
Totaal voorzieningen	12.490	896	1.485	11.901	1.455	1.476	11.880	1.434	1.433	11.880	731	1.433	11.179
	37.615	1.354	2.610	36.359	1.582	2.302	35.638	1.485	2.009	35.115	771	1.989	33.897

De inzet van reserves verloopt altijd via de exploitatie en is apart opgenomen in de staatjes “Wat mag het kosten”. In onderstaand overzicht is per programma aangegeven welke mutaties er per reserve plaatsvinden.

Overzicht verloop reserves per programma

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
1. Krachtige dorpen						
Onttrekkingen						
Reserve Accommodatiebeleid	43	169	-	-	-	-
Reserve dekking investeringen economisch nut	365	365	365	378	378	378
Reserve dekking investeringen met maatsch. nut	13	30	30	30	30	30
Totaal Onttrekkingen	**421**	**564**	**395**	**408**	**408**	**408**
Totaal 1. Krachtige dorpen	**421**	**564**	**395**	**408**	**408**	**408**
2. Participatie, ondersteuning en zorg						
Onttrekkingen						
Reserve Decentralisaties	-	10	-	-	-	-
Algemene reserve	176	83	20	20	20	-
Totaal Onttrekkingen	**176**	**93**	**20**	**20**	**20**	**-**
Totaal 2. Participatie, ondersteuning en zorg	**176**	**93**	**20**	**20**	**20**	**-**
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur						
Toevoegingen						
Algemene reserve	-	- 43	-	-	-	-
Totaal Toevoegingen	**-**	**- 43**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen						
Reserve dekking investeringen economisch nut	0	17	28	39	39	39
Algemene reserve	228	702	240	-	-	-
Reserve toerisme	-	50	20	20	20	20
Reserve Programmaplan Omgevingswet	123	116	-	-	-	-
Reserve Gebiedsvisie LOG Montfort - Mariahoop	-	30	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen	**352**	**916**	**288**	**59**	**59**	**59**
Totaal 4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	**352**	**874**	**288**	**59**	**59**	**59**
5. Woonomgeving						
Toevoegingen						
Reserve bouwgrondexploitatie	- 259	- 580	- 389	- 87	- 11	-
Totaal Toevoegingen	**- 259**	**- 580**	**- 389**	**- 87**	**- 11**	**-**
Onttrekkingen						
Algemene reserve	502	1.035	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen	**502**	**1.035**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal 5. Woonomgeving	**244**	**455**	**- 389**	**- 87**	**- 11**	**-**
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen						
Onttrekkingen						
Reserve toerisme	3	54	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Mutatie reserves	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Totaal Onttrekkingen	**3**	**54**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal 6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	**3**	**54**	**-**	**-**	**-**	**-**
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening						
Toevoegingen						
Reserve Begroting in Balans	- 1.000	-	-	-	-	-
Totaal Toevoegingen	**- 1.000**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen						
Algemene reserve	1.022	18	-	-	-	-
Reserve organisatieontwikkeling	97	200	-	-	-	-
Reserve Progr. Dig. Dienstverlening	26	78	-	-	-	-
Res. uitv. proj.kalender realisatie MER info.arch.	-	123	83	-	-	-
Reserve Begroting in Balans	77	423	250	250	-	-
Totaal Onttrekkingen	**1.222**	**842**	**333**	**250**	**-**	**-**
Totaal 7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	**222**	**842**	**333**	**250**	**-**	**-**
8. Algemene middelen						
Toevoegingen						
Reserve dekking investeringen economisch nut	-	- 325	-	-	-	-
Algemene reserve	- 64	- 255	- 29	-	-	-
Reserve toerisme	- 33	- 35	- 40	- 40	- 40	- 40
Mutatie reserve	- 1.138	-	-	-	-	-
Reserve dekking investeringen met maatsch. nut	- 427	-	-	-	-	-
Reserve afdekking tekorten	- 4.350	-	-	-	-	-
Totaal Toevoegingen	**- 6.012**	**- 615**	**- 69**	**- 40**	**- 40**	**- 40**
Onttrekkingen						
Reserve Accommodatiebeleid	427	551	-	-	-	-
Reserve dekking investeringen economisch nut	89	90	90	90	90	90
Algemene reserve	5.488	-	-	-	-	-
Reserve overige bestemmingen	35	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen	**6.039**	**640**	**90**	**90**	**90**	**90**
Totaal 8. Algemene middelen	**28**	**26**	**21**	**50**	**50**	**50**
Totaal	**1.445**	**2.906**	**667**	**699**	**525**	**516**

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Hieronder wordt verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen. Voor deze laatste categorie zijn de voorzieningen mobiliteit organisatie (HRM), mobiliteit collegeleden, pensioenverplichtingen wethouders en verlofsparen gevormd. Alle bedoelde verplichtingen van een vergelijkbaar volume (o.a. Individueel Keuze Budget) zijn in de exploitatiebegroting verwerkt.

Investeringsschema

bedragen x € 1.000

Investeringen		*	Investeringen				Kapitaallasten		
			Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
Nieuwe investeringen									
Reeds besloten									
P1	Basisschool	1	150	4.023	-	-	30	131	131
P4	Duurzaamheid	1	160	-	-	-	11	11	11
P4	Aankoop grond(-en)		-	-	-	-	-	-	-
P5	Woonwagencentra	2	880	-	-	-	10	10	10
P5	Centrumplan Herkenbosch		-	-	-	-	-	-	-
P6	Uitvoering GRP	1	1.500	1.650	1.414	1.264	38	79	114
P6	Groenrenovaties	2	140	140	140	140	9	19	28
P6	Herinrichting openbare ruimte	2	-	100	100	100	-	3	5
P6	Openbare verlichting	2	108	108	108	108	5	11	16
P6	Reconstructie wegen	2	4.030	3.977	3.462	3.462	101	200	287
P6	Uitvoering verkeersveiligheidsplan	2	50	50	50	50	1	3	4
P6	Overige openbare ruimte		-	-			-	-	-
P7	Vervoermiddelen		-	-	-	-	-	-	-
P7	Machines en gereedschappen	1	-	140	-	-	-	14	14
Nieuwe aanvragen									
P5	Woonwagens	2	50	-	-	-	-	-	-
P6	Overige openbare ruimte	2	349	-	-	-	12	12	12
P7	Machines en gereedschappen	1	240	200	200	50	17	27	38
Totaal nieuwe investeringen			**7.656**	**10.387**	**5.474**	**5.174**	**234**	**519**	**670**
Vervangingsinvesteringen									
Reeds besloten									
P6	Materieel groenonderhoud		-	-	-	-	-	-	-
P6	Uitvoering GRP	1	-	50	-	-	-	5	5
P6	Speeltuinen en speeltoestellen	1	50	-	-	-	5	5	5
P6	Materieel gladheidsbestrijding	1	24	90	60	65	2	11	17
P7	Ver-/nieuwbouw gemeentehuis	1	300	-	-	-	30	30	30
P7	Vervoermiddelen	1	180	90	260	175	26	39	76
P7	Machines en gereedschappen	1	185	128	-	73	18	37	37
Totaal vervangingsinvesteringen			**739**	**358**	**320**	**313**	**81**	**127**	**170**
Totaal investeringen			**8.395**	**10.745**	**5.794**	**5.487**	**315**	**646**	**840**

** 1 = economisch nut; 2 = maatschappelijk nut*

Bijlagen

Overzicht baten en lasten per programma op taakveldniveau (uitvoeringsinformatie)

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakvelden per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2026 p inw
Saldo van baten en lasten							
Lasten							
1. Krachtige dorpen	- 4.937	- 5.072	- 5.332	- 5.872	- 5.859	- 5.156	248
4. Onderwijs	**- 798**	**- 840**	**- 833**	**- 826**	**- 824**	**- 823**	**40**
4.2 Onderwijshuisvesting	- 694	- 744	- 737	- 730	- 728	- 727	35
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 103	- 96	- 96	- 96	- 96	- 96	5
5. Sport, cultuur en recreatie	**- 2.471**	**- 2.379**	**- 2.658**	**- 3.215**	**- 3.192**	**- 2.492**	**120**
5.1 Sportbeleid en activering	- 186	- 352	- 643	- 1.193	- 1.193	- 493	24
5.2 Sportaccommodaties	- 1.556	- 1.288	- 1.236	- 1.268	- 1.246	- 1.245	60
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 493	- 499	- 509	- 509	- 509	- 509	25
5.6 Media	- 236	- 240	- 269	- 244	- 244	- 244	12
6. Sociaal domein	**- 867**	**- 1.027**	**- 991**	**- 990**	**- 990**	**- 990**	**48**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 867	- 1.027	- 991	- 990	- 990	- 990	48
7. Volksgezondheid en milieu	**- 802**	**- 826**	**- 851**	**- 842**	**- 854**	**- 851**	**41**
7.1 Volksgezondheid	- 802	- 826	- 851	- 842	- 854	- 851	41
2. Participatie, ondersteuning en zorg	- 21.782	- 24.657	- 22.829	- 21.855	- 21.719	- 21.601	1.041
4. Onderwijs	**- 642**	**- 1.290**	**- 832**	**- 783**	**- 783**	**- 783**	**38**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 642	- 1.290	- 832	- 783	- 783	- 783	38
6. Sociaal domein	**- 21.098**	**- 23.265**	**- 21.894**	**- 20.969**	**- 20.833**	**- 20.715**	**998**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 279	- 525	- 352	- 349	- 347	- 347	17
6.2 Wijkteams	- 1.344	- 1.709	- 1.965	- 1.965	- 1.965	- 1.970	95
6.3 Inkomensregelingen	- 7.052	- 7.678	- 6.758	- 6.704	- 6.699	- 6.678	322
6.4 Begeleide participatie	- 3.145	- 3.039	- 2.788	- 2.652	- 2.512	- 2.397	116
6.5 Arbeidsparticipatie	- 196	- 325	- 361	- 361	- 361	- 361	17
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 810	- 1.044	- 930	- 940	- 950	- 961	46
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 3.400	- 3.597	- 3.657	- 3.588	- 3.588	- 3.589	173
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 4.161	- 4.201	- 3.998	- 3.330	- 3.280	- 3.205	154
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	- 546	- 505	- 582	- 632	- 708	34
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 712	- 600	- 581	- 500	- 500	- 500	24
7. Volksgezondheid en milieu	**- 41**	**- 102**	**- 103**	**- 103**	**- 103**	**- 103**	**5**
7.1 Volksgezondheid	- 41	- 102	- 103	- 103	- 103	- 103	5
3. Veilige dorpen	- 2.568	- 2.416	- 2.345	- 2.288	- 2.288	- 2.288	110
1. Veiligheid	**- 2.568**	**- 2.383**	**- 2.311**	**- 2.254**	**- 2.254**	**- 2.254**	**109**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 1.829	- 1.547	- 1.585	- 1.585	- 1.585	- 1.585	76
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 738	- 836	- 726	- 669	- 669	- 669	32
6. Sociaal domein	**-**	**- 33**	**- 34**	**- 34**	**- 34**	**- 34**	**2**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-	- 33	- 34	- 34	- 34	- 34	2

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakvelden per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2026 p inw
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	- 1.708	- 2.921	- 1.788	- 1.669	- 1.994	- 1.994	96
3. Economie	**- 518**	**- 594**	**- 583**	**- 579**	**- 579**	**- 579**	**28**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 290	- 363	- 345	- 340	- 340	- 340	16
3.4 Economische promotie	- 229	- 230	- 238	- 239	- 239	- 239	12
5. Sport, cultuur en recreatie	**- 389**	**- 725**	**- 121**	**- 120**	**- 120**	**- 120**	**6**
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 301	- 89	- 22	- 21	- 21	- 21	1
5.4 Musea	- 2	-	-	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	- 60	- 44	- 44	- 44	- 44	- 44	2
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 26	- 592	- 54	- 54	- 54	- 54	3
7. Volksgezondheid en milieu	**- 148**	**- 932**	**- 445**	**- 400**	**- 725**	**- 725**	**35**
7.4 Milieubeheer	- 148	- 932	- 445	- 400	- 725	- 725	35
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**- 652**	**- 671**	**- 640**	**- 570**	**- 570**	**- 570**	**27**
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 652	- 671	- 640	- 570	- 570	- 570	27
5. Woonomgeving	- 5.556	- 7.989	- 6.040	- 4.990	- 5.215	- 4.854	234
7. Volksgezondheid en milieu	**- 3.074**	**- 3.067**	**- 3.008**	**- 2.805**	**- 2.820**	**- 2.856**	**138**
7.3 Afval	- 2.772	- 2.787	- 2.795	- 2.809	- 2.824	- 2.860	138
7.4 Milieubeheer	- 302	- 280	- 213	5	4	4	- 0
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**- 2.482**	**- 4.921**	**- 3.031**	**- 2.186**	**- 2.395**	**- 1.998**	**96**
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 552	- 1.233	- 147	- 147	- 147	- 147	7
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 241	- 1.650	- 974	- 207	- 416	- 19	1
8.3 Wonen en bouwen	- 1.689	- 2.038	- 1.911	- 1.832	- 1.832	- 1.832	88
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	- 6.705	- 7.464	- 8.057	- 8.087	- 8.285	- 8.356	403
0. Bestuur en ondersteuning	**- 539**	**- 573**	**- 685**	**- 716**	**- 742**	**- 740**	**36**
0.4 Overhead	- 539	- 573	- 685	- 716	- 742	- 740	36
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**- 2.792**	**- 3.381**	**- 3.787**	**- 3.817**	**- 3.968**	**- 4.062**	**196**
2.1 Verkeer en vervoer	- 2.792	- 3.381	- 3.787	- 3.817	- 3.968	- 4.062	196
5. Sport, cultuur en recreatie	**- 1.922**	**- 1.984**	**- 2.101**	**- 2.042**	**- 2.039**	**- 2.000**	**96**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 1.922	- 1.984	- 2.101	- 2.042	- 2.039	- 2.000	96
7. Volksgezondheid en milieu	**- 1.452**	**- 1.525**	**- 1.483**	**- 1.512**	**- 1.536**	**- 1.554**	**75**
7.2 Riolering	- 1.340	- 1.387	- 1.343	- 1.375	- 1.399	- 1.426	69
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 112	- 138	- 140	- 137	- 137	- 128	6
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	- 11.038	- 11.000	- 11.344	- 11.013	- 10.785	- 10.783	520
0. Bestuur en ondersteuning	**- 11.038**	**- 11.000**	**- 11.344**	**- 11.013**	**- 10.785**	**- 10.783**	**520**
0.1 Bestuur	- 1.966	- 1.698	- 1.742	- 1.743	- 1.756	- 1.777	86
0.2 Burgerzaken	- 840	- 911	- 802	- 723	- 723	- 723	35
0.4 Overhead	- 8.065	- 8.241	- 8.520	- 8.257	- 8.016	- 7.993	385
0.5 Treasury	- 92	- 80	- 167	- 217	- 217	- 217	10

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakvelden per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2026 p inw
0.8 Overige baten en lasten	- 51	- 50	- 93	- 53	- 53	- 53	3
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 24	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20	1
8. Algemene middelen	- 215	- 229	- 551	- 425	- 356	- 364	18
0. Bestuur en ondersteuning	**- 215**	**- 229**	**- 551**	**- 425**	**- 356**	**- 364**	**18**
0.4 Overhead	- 0	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	0
0.61 OZB woningen	- 215	- 228	- 300	- 273	- 279	- 287	14
0.8 Overige baten en lasten	-	-	- 250	- 150	- 75	- 75	4
Totaal Lasten	**- 54.508**	**- 61.747**	**- 58.285**	**- 56.198**	**- 56.500**	**- 55.395**	**2.669**
Baten							
1. Krachtige dorpen	692	247	182	156	156	156	- 8
4. Onderwijs	**111**	**98**	**98**	**98**	**98**	**98**	**- 5**
4.2 Onderwijshuisvesting	111	98	98	98	98	98	- 5
5. Sport, cultuur en recreatie	**359**	**114**	**49**	**43**	**43**	**43**	**- 2**
5.1 Sportbeleid en activering	40	65	-	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	318	49	49	43	43	43	- 2
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1	-	-	-	-	-	-
6. Sociaal domein	**195**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**- 1**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	195	15	15	15	15	15	- 1
7. Volksgezondheid en milieu	**26**	**20**	**20**	**-**	**-**	**-**	**-**
7.1 Volksgezondheid	26	20	20	-	-	-	-
2. Participatie, ondersteuning en zorg	5.316	6.143	5.260	5.214	5.315	5.317	- 256
4. Onderwijs	**260**	**881**	**415**	**367**	**367**	**367**	**- 18**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	260	881	415	367	367	367	- 18
6. Sociaal domein	**5.031**	**5.227**	**4.845**	**4.848**	**4.948**	**4.950**	**- 239**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	14	139	10	10	10	10	- 0
6.2 Wijkteams	-	10	-	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	4.798	4.166	3.940	3.940	3.940	3.940	- 190
6.4 Begeleide participatie	-	28	-	-	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	4	-	-	-	-	-	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	17	37	40	41	42	43	- 2
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	196	150	150	150	249	250	- 12
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1	-	-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	696	705	707	707	708	- 34
7. Volksgezondheid en milieu	**25**	**35**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
7.1 Volksgezondheid	25	35	-	-	-	-	-
3. Veilige dorpen	428	136	93	56	56	56	- 3
1. Veiligheid	**428**	**136**	**93**	**56**	**56**	**56**	**- 3**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	385	51	31	31	31	31	- 1
1.2 Openbare orde en veiligheid	42	85	62	25	25	25	- 1
4. Economie, natuur, toerisme en cultuur	451	1.041	681	756	773	773	- 37
3. Economie	**391**	**392**	**423**	**498**	**515**	**515**	**- 25**

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakvelden per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2026 p inw
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	379	392	423	498	515	515	- 25
3.4 Economische promotie	13	-	-	-	-	-	-
5. Sport, cultuur en recreatie	**35**	**650**	**30**	**30**	**30**	**30**	**- 1**
5.5 Cultureel erfgoed	5	5	5	5	5	5	- 0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	31	645	25	25	25	25	- 1
7. Volksgezondheid en milieu	**-**	**-**	**229**	**229**	**229**	**229**	**- 11**
7.4 Milieubeheer	-	-	229	229	229	229	- 11
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**24**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
8.1 Ruimte en leefomgeving	24	-	-	-	-	-	-
5. Woonomgeving	4.431	6.178	5.242	4.258	4.407	4.040	- 195
0. Bestuur en ondersteuning	**2**	**53**	**53**	**53**	**53**	**53**	**- 3**
0.2 Burgerzaken	2	53	53	53	53	53	- 3
7. Volksgezondheid en milieu	**3.494**	**3.397**	**3.338**	**3.487**	**3.503**	**3.544**	**- 171**
7.3 Afval	3.494	3.397	3.338	3.487	3.503	3.544	- 171
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**935**	**2.728**	**1.851**	**718**	**852**	**443**	**- 21**
8.1 Ruimte en leefomgeving	106	80	30	30	30	30	- 1
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	500	2.235	1.344	275	408	-	-
8.3 Wonen en bouwen	329	413	477	413	413	413	- 20
6. Mobiliteit, infrastructuur en openbaar groen	2.706	2.543	2.543	2.536	2.600	2.665	- 128
0. Bestuur en ondersteuning	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**- 0**
0.4 Overhead	1	1	1	1	1	1	- 0
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**469**	**257**	**237**	**167**	**167**	**167**	**- 8**
2.1 Verkeer en vervoer	469	257	237	167	167	167	- 8
5. Sport, cultuur en recreatie	**57**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	57	-	-	-	-	-	-
7. Volksgezondheid en milieu	**2.179**	**2.285**	**2.304**	**2.367**	**2.431**	**2.497**	**- 120**
7.2 Riolering	2.147	2.245	2.264	2.327	2.391	2.457	- 118
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	32	40	40	40	40	40	- 2
7. Bestuur, organisatie en dienstverlening	592	380	355	355	355	355	- 17
0. Bestuur en ondersteuning	**592**	**380**	**355**	**355**	**355**	**355**	**- 17**
0.1 Bestuur	1	25	-	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	239	241	241	241	241	241	- 12
0.4 Overhead	175	49	49	49	49	49	- 2
0.5 Treasury	94	64	64	64	64	64	- 3
0.8 Overige baten en lasten	54	-	-	-	-	-	-
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	30	-	-	-	-	-	-

bedragen x € 1.000

Hoofdtaakvelden per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2026 p inw
8. Algemene middelen	39.329	42.265	43.344	44.365	44.428	41.019	- 1.977
0. Bestuur en ondersteuning	**38.987**	**41.819**	**42.823**	**43.844**	**43.907**	**40.498**	**- 1.951**
0.4 Overhead	0	1	1	1	1	1	- 0
0.5 Treasury	847	726	532	490	404	404	- 19
0.61 OZB woningen	2.660	2.722	2.817	2.915	2.915	2.915	- 140
0.62 OZB niet-woningen	659	733	783	853	853	853	- 41
0.64 Belastingen overig	119	117	117	117	117	117	- 6
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	34.702	37.519	38.572	39.467	39.616	36.207	- 1.745
3. Economie	**343**	**446**	**521**	**521**	**521**	**521**	**- 25**
3.4 Economische promotie	343	446	521	521	521	521	- 25
Totaal Baten	**53.945**	**58.933**	**57.699**	**57.695**	**58.089**	**54.380**	**- 2.620**
Saldo van baten en lasten	**- 563**	**- 2.814**	**- 585**	**1.496**	**1.589**	**- 1.015**	**49**
Mutatie reserves							
Onttrekkingen	**8.715**	**4.144**	**1.125**	**826**	**576**	**556**	**- 27**
Toevoegingen	**- 7.270**	**- 1.237**	**- 458**	**- 127**	**- 51**	**- 40**	**2**
Mutatie reserves	**1.445**	**2.906**	**667**	**699**	**525**	**516**	**- 25**
Resultaat	**882**	**92**	**82**	**2.195**	**2.114**	**- 499**	**24**

Overzicht baten en lasten 2021 per (hoofd)taakveld

bedragen x € 1.000

Taakvelden per hoofdtaakveld	Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0. Bestuur en ondersteuning	**- 12.580**	**43.231**	**30.652**
0.1 Bestuur	- 1.742		- 1.742
0.2 Burgerzaken	- 802	294	- 508
0.4 Overhead	- 9.206	51	- 9.155
0.5 Treasury	- 167	597	430
0.61 OZB woningen	- 300	2.817	2.517
0.62 OZB niet-woningen		783	783
0.64 Belastingen overig		117	117
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		38.572	38.572
0.8 Overige baten en lasten	- 343		- 343
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 20		- 20
1. Veiligheid	**- 2.311**	**93**	**- 2.218**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 1.585	31	- 1.554
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 726	62	- 664
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**- 3.787**	**237**	**- 3.550**
2.1 Verkeer en vervoer	- 3.787	237	- 3.550
3. Economie	**- 583**	**944**	**361**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 345	423	78
3.4 Economische promotie	- 238	521	283
4. Onderwijs	**- 1.665**	**513**	**- 1.151**
4.2 Onderwijshuisvesting	- 737	98	- 639
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 928	415	- 512
5. Sport, cultuur en recreatie	**- 4.880**	**79**	**- 4.801**
5.1 Sportbeleid en activering	- 643		- 643
5.2 Sportaccommodaties	- 1.236	49	- 1.187
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 531		- 531
5.5 Cultureel erfgoed	- 44	5	- 40
5.6 Media	- 269		- 269
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.156	25	- 2.131
6. Sociaal domein	**- 22.918**	**4.860**	**- 18.058**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 1.376	25	- 1.351
6.2 Wijkteams	- 1.965		- 1.965
6.3 Inkomensregelingen	- 6.758	3.940	- 2.818
6.4 Begeleide participatie	- 2.788		- 2.788
6.5 Arbeidsparticipatie	- 361		- 361
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 930	40	- 889
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 3.657	150	- 3.507
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 3.998		- 3.998
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	- 505	705	200
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 581		- 581
7. Volksgezondheid en milieu	**- 5.890**	**5.892**	**2**
7.1 Volksgezondheid	- 954	20	- 934
7.2 Riolering	- 1.343	2.264	922
7.3 Afval	- 2.795	3.338	543
7.4 Milieubeheer	- 658	229	- 429

bedragen x € 1.000

Taakvelden per hoofdtaakveld	Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 140	40	- 100
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**- 3.671**	**1.851**	**- 1.820**
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 786	30	- 756
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 974	1.344	370
8.3 Wonen en bouwen	- 1.911	477	- 1.434
Saldo van baten en lasten	**- 58.285**	**57.699**	**- 585**
Mutatie reserves			
0. Bestuur en ondersteuning	**- 458**	**1.125**	**667**
0.10 Mutaties reserves	- 458	1.125	667
Mutatie reserves	**- 458**	**1.125**	**667**
Resultaat	**- 58.742**	**58.824**	**82**

Deelprojecten “Begroting in Balans”

In onderstaande overzichten wordt het verloop van de oorspronkelijke opgave volgens de programmabegroting 2021-2024 per project weergegeven.
Voor een aantal onderdelen hebben we gekeken naar de realisatie in de jaarrekening 2021. Soms is de realisatie pas achteraf daadwerkelijk vast te stellen. Dit geldt bijvoorbeeld voor jeugdzorg en de kostendekkendheid van leges. De realisatie is namelijk ook afhankelijk van het volume dat gerealiseerd is.

bedragen x € 1.000

Omvorming sociaal domein	Begroting 2022	MJB 2023	MJB 2024
Te realiseren volgens programmabegroting 2021-2024	**764**	**1.064**	**1.764**
Bijstellingen			
Correctie op begroting 2021-2024; bezuiniging op mantelzorg	- 20	- 20	- 20
Bijstellen stelpost regionale zorginnovatie	- 350	- 200	
Lagere lasten participatie (reeds miv 2022 i.p.v. 2024)	200	200	
Saldo plan "Omvorming sociaal domein" versus financieel kader begroting 2021-2024 (reservering i.v.m. onvoorziene omstandigheden)	- 151	- 201	- 51
Lagere lasten participatie (soc. werkvoorziening)			50
Totaal bijstellingen	**- 321**	**- 221**	**- 21**
Bijgesteld te realiseren	**443**	**843**	**1.743**
Gerealiseerd			
Bibliotheekwerk	30	30	30
Verlaging gemeentelijke bijdrage Westrom voor participatie (begroting Westrom 2022-2025)	221	225	254
Verlaging gemeentelijke bijdrage Westrom voor participatie (begroting Westrom 2023-2026)	75	27	15
Educatief pakket	24	24	24
Totaal gerealiseerd	**350**	**306**	**323**
Nog te realiseren omvorming sociaal domein	**93**	**537**	**1.420**

Voor jeugdzorg is de daadwerkelijke realisatie achteraf bij het opstellen van de jaarstukken pas vast te stellen. Voor 2021 is ten opzichte van de begroting een besparing gerealiseerd van € 251.000. Daarnaast zijn de verschillende projecten die uiteindelijk tot een totale besparingen moeten leiden in 2022 gestart of starten deze pas in 2023.

bedragen x € 1.000

Investeren in duurzaamheid en om te renderen	Begroting 2022	MJB 2023	MJB 2024
Te realiseren volgens programmabegroting 2021-2024	**123**	**225**	**325**
Bijstellingen			
Lager rendement lening Enexis	- 13	- 13	- 13
Vertraging deelname zonnepark Montfort	- 38	- 50	
Gereguleerde reclamepakketten vertraagd	- 20	- 25	
Totaal bijstellingen	**- 71**	**- 88**	**- 13**
Bij gesteld te realiseren	**52**	**137**	**312**
Gerealiseerd			
Rendement lening Enexis	27	27	27
Lagere energiekosten door zonnedak loods St. Odiliënberg	5	5	5
Pachtopbrengst door plaatsing twee zendmasten	10	10	10
Totaal gerealiseerd	**42**	**42**	**42**
Nog te realiseren investeren in duurzaamheid en om te renderen	**10**	**95**	**270**

Zoals in de halfjaarrapportage 2022 is aangegeven kost de voorbereiding van het zonneveld naast de stortplaats Montfort meer tijd dan voorzien. Daarnaast zijn vanwege de opdracht om met spoed voor tijdelijke huisvesting te zorgen de projecten voor reclame-inkomsten voorlopig stilgelegd. Dit heeft geleid tot bijstellingen in de verwachte realisatie.

Overzicht beleidsindicatoren

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners
Verwijzingen Halt [per 1.000 jongeren]	5	9	8	10	4	9	4	7		
Winkeldiefstallen [per 1.000 inwoners]	0,5	0,6	0,2	0,6	0,5	0,6	0,2	0,6		
Geweldsmisdrijven [per 1.000 inwoners]	2,7	2,7	2,2	2,5	1,7	2,4	1,9	2,3		
Diefstallen uit woning [per 1.000 inwoners]	3,1	2	2,2	1,9	1,5	1,4	1,2	1,1		
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) [per 1.000 inwoners]	2,7	3,5	2,4	3,7	2,9	4,3	3,4	4,3		
Functiemenging [%]	36,1	48,5	36,8	48,9	36,6	48,8	35,9	48,9		
Vestigingen (van bedrijven) [per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar]	125,8	153,8	134,8	159,2	137,9	165,3	144,3	171,4		
Absoluut verzuim [per 1.000 leerlingen]	-	1,2	-	1,8	4,2	2,6	-	2,8		
Relatief verzuim [per 1.000 leerlingen]	12	17	39	19	25	13	18	13		
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) [%]	1,6%	1,3%	1,6%	1,5%	1,7%	1,3%	1,3%	1,5%		
Niet-sporters [%]					55,8 %	50,1 %				
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	334,5	544,6	349	555,4	347,8	556,2	341,9	560,7		
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	-	1%	1%	1%	1%	1%				
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	4%	4%	4%	3%	5%	3%				
Netto arbeidsparticipatie [%]	65,4 %	68,7 %	66,5 %	69,7 %	64,7 %	69,4 %				
Werkloze jongeren [%]	2%	1%	2%	1%	2%	1%				
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	218,6	200,7	207,4	188,7	276,1	259,5	240,6	216,5		

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners	Roerdalen	<25.000 inwoners
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	390,8	188,2	142,8	147,1	176,4	148,3				
Jongeren met jeugdhulp [%]	15,1 %	10,3 %	15,2 %	10,9 %	16,3 %	10,6 %				
Jongeren met jeugdbescherming [%]	1,3%	1%	1,4%	1,1%	1,4%	1,1%				
Jongeren met jeugdreclassering [%]	,4%	,4%		,4%		,4%				
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO [per 10.000 inwoners]	310	535	380	577	720	629	670	640		
Omvang huishoudelijk restafval [kg per inwoner]	152	133	150	126	146	129				
Hernieuwbare elektriciteit [%]	9,6%		13,8 %	23,7 %	18,7 %					
Gemiddelde WOZ waarde [x €1.000]	209		223	276	232	295	245	315		
Nieuw gebouwde woningen [per 1.000 woningen]	1,2	8,3	1,4	9,1	9,5	9,5	6,3	8,6		
Demografische druk [%]	77,3 %	78,3 %	79%	78,7 %	80,3 %	79,2 %	81,7 %	79,4 %	82,7 %	80,2 %
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden [€]	607	682	633	702	685	742	714	778	778	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden [€]	650	761	667	781	726	822	756	862	861	

Afkortingen

AFKORTING	OMSCHRIJVING
A&O-fonds	Stichting Arbeidsmarkt & Opleidingsfonds Gemeenten
AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatische externe defibrillator
AMWAPV	Algemeen plaatselijke verordening Algemeen Maatschappelijk Werk
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
APV	Algemeen plaatselijke verordening
ASV	Algemene Subsidieverordening
B&W	Burgemeester en Wethouders
Babs	Buitengewoon Ambtenaar van de Burgerlijke Stand
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijzondere bijstand zelfstandigen
BGT	Basisregistratie grootschalige topografie
BIBOB	Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeente
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BLP	Productie- en Levering Bedrijf
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRO	Basisregistratie ondergrond
BRP	Basisadministratie Personen
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
CAK	Centraal Administratiekantoor
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CIZ	Centrum Indicatieorgaan Zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CPB	Centraal Plan Bureau
CROW	Centrum voor Regeling en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DB	Dagelijks Bestuur
DHZ	Doe Het Zelf
DIFTAR	Gedifferentieerde tarieven
DIGID	Digitale Identiteit
DIV	Digitale Informatie Voorziening
DSO	Digitaal stelsel omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige normatief single information audit

AFKORTING	OMSCHRIJVING
EU	Europese Unie
EU-regio	Europese-regio
EVP	Employer Value Proposition
FIDO	Financiën Decentrale Overheden
FLO	Functioneel Leeftijdsontslag
Fte	Fulltime-equivalent
GFT	Groente, Fruit, Tuin
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGOR	Gewenst Grond en Oppervlakte Regime (Nieuw Limburgs Peil)
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GI	Gecertificeerde Instelling (in het kader van jeugdzorg)
GIP	Grens Info Punt
GOED	Geduld, Openheid, Eerlijk en Discipline
GOML	Gebiedsontwikkeling Midden-Limburg
GR	Gemeentelijke Regio's
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HRM	Human Resource Management
I&A	Informatie & Automatisering
IBD	Informatie Beveiligingsdienst
IKC	Integraal kind centrum
INTERREG	Europese subsidieregeling voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte zelfstandigen
IPO	Interprovinciaal Overleg
JIM	Jouw Ingebrachte Mentor
KBO	Katholieke Bond van Ouderen
KCC	Klant Contact Center
KRW	Kader Richtlijn Water
LKM	Limburgs Kwaliteits-Menu
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouwbond
LOG	Landbouw Ontwikkelingsgebied
LTA	Landelijk Transitie Arrangement
ME	Mobile Eenheid
(SC) MER	(Servicecentrum) Maasgouw, Echt-Susteren en Roerdalen
MER SD	Maasgouw, Echt-Susteren en Roerdalen Sociaal Domein
MOP	Meerjarenonderhoudsplanning
MSN (grenspark)	Maas-Swalm-Nette
MT	Management Team
MTD	Maatschappelijke diensttijd
NCNP	No cure no pay

AFKORTING	OMSCHRIJVING
NML (zorggroep)	Noord- en Midden-Limburg
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NV	Naamloze Vennootschap
OD	Omgevingsdienst
OML	Ontwikkelingsmaatschappij Midden Limburg
OTS	Onder toezichtstelling
OZB	Onroerende Zaak Belasting
P&O	Personeel en organisatie
PAS	Programma Aanpak Stikstof
Pfas	Poly- en perfluoralkylstoffen
PDC	Producten & Diensten Catalogus
PGB	Persoonsgebonden budget
PNIK	zelfevaluatie paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten
POC	percentage of completion (berekenmethode winstneming bij bouwgrondexploitatie)
PUN	Paspoortuitvoeringsregeling Nederland
PW	Participatiewet
RD	Reinigingsdienst
REO	Ruimtelijke Economie & Ontwikkeling
RES	Regionale Energie Strategie
RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centra (bestrijding ondermijnende criminaliteit)
RO	Ruimtelijke Ordening
RON	Reanimatie omroep netwerk
RMT	Regionaal mobiliteitsteam
RUD	Regionale Uitvoeringdienst
RUDDO	Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden
SD	Sociaal Domein
SIA	Strategische Investeringsagenda
SISA	Single Information, Single Audit
SML	Samenwerking Midden Limburg
SNF	Stichting Normering Flexwonen
SoZa	Sociale Zaken
SPUK	Regeling Specifieke Uitkering stimulering sport
SPUKIJZ	Regeling Specifieke Uitkering ijsbanen en zwembaden
ST	Sociaal Team
SUWI	Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen
TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
TOP's	Toeristische overstap punten
UP	Uitvoeringsplan
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VAB	Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VPB	Vennootschapsbelasting

AFKORTING	OMSCHRIJVING
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVGB	Verklaring van geen bedenkingen
VVV	Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer
WCL	Waardevol Cultuurlandschap
WGR	Wet Gemeenschappelijke Regeling
WIZ	Werkorganisatie Informatieberaad Zorg
WML	Waterleiding Maatschappij Limburg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNT	Wet Normering van topinkomens
WON	Wet Onafhankelijk Netbeheer
WOZ	Wet Onroerend Zaakbelasting
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSP	Werkgevers servicepunt
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WVGGZ	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWNV	Wet Werken naar Vermogen
ZIP	Zorg- en innovatieplatform
ZZP	Zelfstandige zonder personeel